

Gardeners' World

Tuinieren kan overal

**De eetbare
vensterbank**

Voor iedere plek een plant

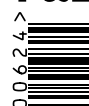
**Laat zelfs de
schaduw stralen**

Samen aan de slag

**De 10 beste
planten om met
kinderen te kweken**

**Plant
tomaten, pepers
en aubergines
nu uit!**

Tuinieren in de zomerzon

F&L

€ 6,99

Gezellig familiehotel!

7,9

Ootmarsum | Overijssel | Nederland

Hotel 't Wapen van Ootmarsum***

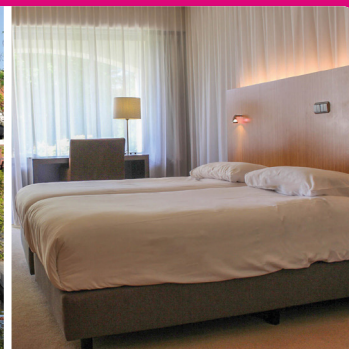
3-daags halfpensionarrangement

- ✓ Welkomstkopje koffie met Twentse krentenwegge
- ✓ 2x overnachten
- ✓ 2x uitgebreid ontbijtbuffet
- ✓ 2x 3-gangendiner
- ✓ 1x goed gevulde picknickzak
- ✓ 2x kopje koffie met likeur na het diner
- ✓ Gratis wandel- en fietsroutes
- ✓ Gratis parkeren

Al vanaf
159,00*
p.p.

7,9

Boekelo | Overijssel | Nederland

Resort Bad Boekelo****

3-daags dinerarrangement

- ✓ 2x overnachten
- ✓ 2x uitgebreid ontbijtbuffet
- ✓ 1x 3-gangendiner van de chef
- ✓ Gratis gebruik wellnessfaciliteiten
- ✓ Gratis upgrade naar luxe kamer
- ✓ Gratis late check-out tot 12:00 uur
- ✓ Gratis wandel- en fietsroutes
- ✓ Gratis parkeren en meer...

Al vanaf
174,50*
p.p.

Tip! Volg een mooie fietsroute of wandel uren door de tuinen bij Landgoed Twickel in Ambt Delden.

8,8

Rotenburg an der Fulda | Hessen | Duitsland

Göbel's Posthotel Rotenburg****

4-daags halfpensionarrangement

- ✓ 3x overnachten
- ✓ 3x ontbijtbuffet
- ✓ 3x 3-gangenmenu of -buffet
- ✓ Gratis fles wijn op kamer
- ✓ Gratis gebruik sauna
- ✓ Gratis gebruik (leen) badmantel
- ✓ Gratis informatie regio
- ✓ Gratis parkeren

Al vanaf
198,00*
p.p.

Tip! Bewonder de prachtige 13e-eeuwse Elisabethkerk in Marburg van binnen en -buiten.

Mooi uitzicht over wijngaarden!

Eigen vinotheek!

Rüdesheim am Rhein | Hessen | Duitsland

Hotel Zum Grünen Kranz***

4-daags halfpensionarrangement

- ✓ Welkomstdrankje
- ✓ 3x overnachten
- ✓ 3x uitgebreid ontbijtbuffet
- ✓ 3x 3-gangendiner
- ✓ Kaartmateriaal van Kulturland Rheingau
- ✓ Rondleiding in de Vinotheek
- ✓ Kranz-Gastenkarte voor diverse kortingen

Al vanaf
199,00*
p.p.

Gratis!

Boek in mei en ontvang van Fotocadeau.nl een canvasdoek t.w.v. €39,95 excl. verzendkosten

Boek via www.voordeeluitjes.nl/gw of bel naar 0900 66 777 88 (25 c/m)

Alle aanbiedingen zijn geldig t/m 30 september 2024 (m.u.v. feestdagen). Let op: de vermelde prijzen zijn vanaf en kunnen verschillen per aankomstdatum. De prijzen zijn per persoon (p.p.), o.b.v. twee personen in een standaardkamer, excl. administratiekosten (1-3 personen €14,95, 4+ personen €24,50 per boeking) en stads- en toeristenbelasting. Kijk online voor de volledige voorwaarden. Prijs-, druk- en zetfouten voorbehouden.

Vierde jaar op rij
Website van het Jaar

Je bent nooit uitgeleerd

Voor een fantastisch project waar jullie binnenkort meer van horen, sjees ik momenteel Nederland en België door. Ik spreek de meest inspirerende mensen en geniet meer dan ooit van mijn werk voor dit mooie magazine. Als hoofdredacteur breng je nu eenmaal ook veel tijd door in vergaderruimten, heb je een (top) team op de redactie waar je nauw mee samenwerkt, en maak je samen iedere maand – en soms vaker – een prachtig eindproduct.

Maar op pad gaan, 's ochtends vroeg dauwtrappend een mooie tuin of kwekerij oplopen en gedreven mensen alles kunnen vragen, dat is waar ik echt intens gelukkig van word. De echte tuinders met handen vol kloven en aarde die er nooit meer afgewassen raakt, enthousiast te zien gebaren terwijl ze vol passie vertellen over hun beroep. Het raakt me echt. Dat je al snel in plantnamen met elkaar praat, en niet alleen met informatie voor onze lezers thuiskomt op de redactie, maar ondertussen ook massa's tips hebt uitgewisseld. Dat doe je nu eenmaal als tuinier. Je vindt elkaar in je passie.

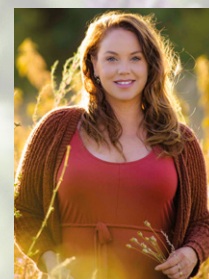
Hans Kramer, kweker van biologische kwekerij de Hessenhof zei laatst tussen neus en lippen door iets waar ik het zo mee eens ben: 'Je bent nooit uitgeleerd'. En die uitspraak, juist van iemand met zo'n ontzettende hoeveelheid ervaring, zal me altijd blijven. Het past ook bij hoe we werken. We vertellen vanuit onze (tuin)ervaring hoe wij denken dat je iets het beste aan kan pakken, maar vinden nooit dat dit de enige manier is. Zoveel tuiniers, zoveel tips, ideeën en methoden. Tuinieren doe je samen, met anderen en de natuur, en je leert iedere dag iets bij. Zo ook met dit mooie nieuwe nummer!

Kwekers Julie en Michiel van De Verwildering dompelen ons weer onder in hun kennis, ik beantwoord zoveel mogelijk vragen van jullie vanaf pagina 53, Monty duikt met ons de cottagetuin in, en de echte zomerklusjes beginnen weer! Het is bovendien de maand van lange avonden. Van thuis-komen van je werk en blootsvoets nog even de tuin in. Het kan weer!

Liefs,

Anne

awiegers@fnl.nl

juni 2024

Inhoud

Seizoen

- 10 Wij houden van juni**
De tuin ziet er prachtig uit, dus neem je tijd om gewoon even te genieten.
- 15 The Full Monty**
In deze veranderende tijden is er dringend meer actie nodig, zegt Monty.
- 16 Topkeuze**
Bonte hosta's.
- 18 Red de bij**
Tips van de Bijenstichting.
- 20 Tuingast van de maand**
De putter (*Carduelis carduelis*).
- 22 Kweken en eten**
Juni is de perfecte maand om buiten te eten.
- 26 Een oase aan leven**
Op kwekerij De Verwildering worden kruiden gedroogd voor lekkere drankjes.

32

OP DE COVER

- 16 Bonte hosta's
- 32 Maak een romantische cottage tuin
- 48 De eetbare vensterbank
- 68 De 10 beste planten om met kinderen te kweken
- 73 Plant je tomaten uit
- 78 Zo neem je bladstekken
- 86 Laat zelfs de schaduw stralen
- 92 Bosmaaiers getest
- 95 Inheemse held: kattendoorn

68

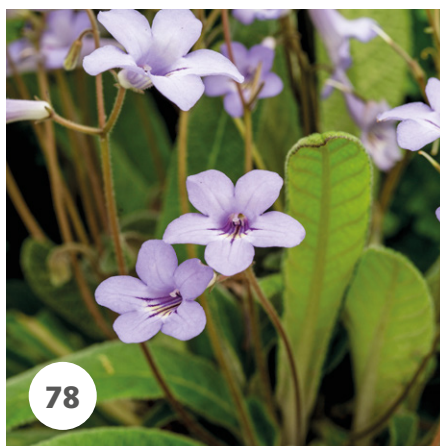
86

Groene school

- 32 Creatieve cottagestijl**
Monty geeft tips voor het aanleggen van een cottage tuin.
- 37 Meer planten voor minder geld**
Zo kom je aan nieuwe planten en zaden voor weinig of zelfs geen geld.
- 42 Jouw snoeimaand**
Frances verwijderd verwelkte bloemen en snoeit steenvruchten.
- 45 Samen tomaten kweken**
Tomatentips van Bart Vosselman van De Bolster.
- 48 Zomerse oogst voor het raam**
Vijf smaakmakers om binnenshuis te kweken.
- 53 Vraag & antwoord**
We geven antwoord op tuin vragen.

Inspiratie

- 60 Een plek voor vertier**
Alan geeft tips hoe je van je tuin de perfecte gastvrije ruimte maakt.
- 68 Tuinieren met kinderen**
Tien makkelijk te kweken groente- en fruitsoorten.
- 73 Moeiteloos oogsten**
In de drukke junimaand helpt Jack Wallington je tijd te besparen.
- 78 Makkelijk vermeerderen**
Nick Bailey neemt bladstekken van kamerplanten.
- 81 Alle soorten en maten**
Twaalf verrassende en opvallende cactussen en vetplanten.
- 86 Schaduwplanten**
Benut donkere plekken in de tuin optimaal.
- 92 Test: bosmaaiers**
Wij testten accu-bosmaaiers van Bosch, EGO en Gardena.
- 95 Inheemse held**
Kattendoorn (*Ononis spinosa* subsp. *spinosa*).
- 96 In de moestuin van Helga**
De eerste oogst.
- 98 Ambachtelijke plantenmarkt**
Een vooruitblik op de markt van 28 en 29 september.

Aan de slag

- 102 Algemene tuintaken
- 105 Adams tuintaak van de maand
- 106 Bloemen
- 108 In de kas
- 110 Groente en fruit

En verder

- 6 Prikbord
- 8 In de tuin van
- 65 Puzzel en win
- 112 Colofon
- 113 Groeigids

"Deze maand delen kwekers Julie en Michiel van De Verwildering weer een schat aan kennis (en lekkere recepten!) met ons."

ANNE WIEGERS - HOOFDREDACTEUR

"Een cottagetuin is gewoon een kwestie van gemak en praktisch nut."

MONTY DON - TUINEXPERT EN PRESENTATOR

"Ik was apetrots toen ik mijn eerste oogst uit mijn volkstuin haalde. Op p. 96 lees je er meer over."

HELGA KLUITER - REDACTEUR

"Groenten telen hoeft niet per se in een tuin. Kweken op de vensterbank is makkelijker dan het lijkt (p. 48)."

JOS HEIJMANS - REDACTEUR

"Cactussen en vetplanten zijn makkelijke kamerplanten én zien er spectaculair uit (p. 81)!"

IONA VAN DEN DRIES - REDACTEUR

"Voor schaduw zijn er talloze geschikte tuinplanten. Wist je dat je ook groente kunt kweken in de schaduw (p. 86)?"

GOVERT DE JONG - REDACTEUR

Onze socials: @GardenersWorldNL

Welkom

Lees hier alles over wat er deze maand te doen valt op tuingebied, nieuws, weetjes en nog veel meer ...

Meer rupsen, meer vlinders

Vlinders zijn welkome zomergasten in onze tuinen. De meest voor de hand liggende manier om meer mooie en sierlijke kleine vossen en dagpauwogen aan te trekken is een vlindertuin maken met nectarrijke bloemen. Maar ook belangrijk is dat vlinders waardplanten hebben. Dat zijn de planten waarop ze hun eitjes afzetten en waarvan de rupsen kunnen eten. Immers: zonder rups geen vlinder!

▼ Brandnetels

De door tuiniers zo gehate brandnetels zijn waardplanten voor de rupsen van onze populairste vlinders: gehakkelde aurelia, kleine vos, dagpauwoog en atalanta. Wil je liever niet te veel brandnetels in (een hoekje van) de tuin, maar wel vlinders? Aalbessen en hop zijn geliefd bij de gehakkelde aurelia. Hop lokt bovendien ook de dagpauwoog.

► Klimop en hulst

Het boomblauwtje legt in het voorjaar eitjes op hulst (*Ilex*) en verruult die struik eind zomer voor klimop (*Hedera*). Snoei hulst dus alleen eind winter en klimop in het voorjaar.

▲ Oost-Indische kers

Een flinke aanplant van Oost-Indische kers (*Tropaeolum majus*) leidt de aandacht van koolwitjes af, zodat die geen eitjes op je koolplanten leggen. Het zal ze niet voor 100% tegenhouden. Als je dat wilt, moet je de kool met fijnmazige netten afdekken.

◀ Judaspenning

Oranjetipjes leggen eitjes op pinksterbloemen, look-zonder-look (*Alliaria petiolata*) en judaspenning (*Lunaria annua*). De rupsen verpoppen zich in juni en overwinteren op de dode stengels van deze planten. Snoei die dus pas in het voorjaar.

◀ Schermbloemigen

De koninginnenpage legt haar eitjes vroeg in het seizoen vooral op het jonge blad van peen, en later op de bloemen of bladeren van peen en andere soorten schermbloemigen zoals venkel en dille. De jonge rupsen lijken een beetje op een vogelpoepje – een goede camouflage tegen vogels! De tweede generatie overwintert als gordelpop, dus ruim je (moes)tuin niet te fanatiek op.

Onze socials: @GardenersWorldNL

FOTO'S: JASON INGRAM; PAUL DEBOIS; TORIE CHUGG; GETTY; VINCE MURRAY; CREATIVE COMMONS/WILDLIFE TERY

AGENDA

De leukste tuinevents van de komende tijd.

Appeltern Plantenfestijn

Wanneer: 8 en 9 juni

Waar: Bloemenpark Appeltern

Info: appeltern.nl

Tijdens deze tweede editie van het Appeltern Plantenfestijn vind je een uitgebreid aanbod van kwekers van vaste planten, bomen en heesters, maar ook heel veel andere tuin-gerelateerde activiteiten. Het Plantenfestijn wordt georganiseerd in het Bloemenpark Appeltern, waar je duizenden planten en plantcombinaties kunt bekijken, bijvoorbeeld in De Nationale Vaste Plantentuin en in de Wilde Weelde Wereld. En tijdens het Appeltern Plantenfestijn komen daar dus nog duizenden planten bij. Dompel je onder in de plantenweelde en laat je inspireren!

Waar is de snor?

Wanneer: 27 mei t/m 9 juni

Waar: In je eigen buurt

Info: vlinderstichting.nl/waarisdessor

Een snor is de zone waar de oever overgaat van droog naar nat. Een deel van het jaar is het stuk droog, terwijl het op een ander moment juist onder water staat. Dát overgangsstuk heet ook wel 'de snor' (al noemt men het in sommige delen van Nederland gek genoeg 'de baard'). Veel plant- en diersoorten voelen zich hier helemaal thuis, zoals gele lis, moerasspirea, libellen, kikkers, salamanders ...

Watergangen moeten soms veel water kunnen afvoeren en daarom is begroeiing in deze zone niet altijd mogelijk. Soms wordt de snor echter jaarlijks (of vaker) onnodig helemaal gemaaid en dan krijgt hij geen kans zich te ontwikkelen. Zonde! Doe

Meer evenementen

Open Tuindagen Bijensterichting

2 en 23 juni (meer op pagina 18)

bijensterichting.nl/agenda

IVN slootjesdagen

10 t/m 16 juni

www.ivn.nl/aanbod/slootjesdagen/

Verborgene Tuinen Rotterdam

1 en 2 juni

www.verborgentuinen.nl

Libellentelling

14 t/m 16 juni

www.vlinderstichting.nl/libellentelling

daarom mee met de actie 'Waar is de snor?' van de Vlinderstichting. Gewoon, door een foto van de snor (of het ontbreken hiervan) bij jou in de buurt in te sturen. Je maakt daarbij kans op leuke prijzen. Meer weten? Bezoek de website en doe mee!

Even voorstellen

Hoi, ik ben Govert! Sinds april werk ik bij *Gardeners' World* als redacteur en werk ik met de rest van de redactie aan ons duurzame tuinmagazine. Als tuinier werk ik met de natuur mee. Ik deel graag mijn tips met jullie over het maken van een duurzame en biodiverse tuin, waarin mens, plant en dier zich thuis voelen!

Zelf experimenteer ik in de tuin met diverse inheemse planten en mini-biotopen, waar ik vervolgens ook in de gaten houd welke dieren hier te vinden zijn. Naast redacteur ben ik ook natuurgids en vrijwillig boswachter; kortom je kunt mij veel buiten vinden!

Leestip!

Verhalen van de natuur

Al het leven op aarde is met elkaar verbonden! Het verdwijnen van één soort heeft impact op velen, inclusief de mens. En dat maakt het leven op aarde kwetsbaar. Hans Mulder, conservator bij de Allard Pierson Artis Bibliotheek van de Universiteit van Amsterdam, heeft in dit boek twintig fascinerende verhalen verzameld die ons door de rijke geschiedenis van de natuur leiden. De verhalen zijn geïnspireerd door de tentoonstelling 'De roep van de o'o: Natuur onder druk' en ze laten zien hoe prachtig en tegelijk kwetsbaar onze natuur is.

Het boek bevat wonderschone illustraties van soorten die we soms alleen nog op papier kunnen bewonderen, omdat ze verdwenen zijn.

Verhalen van de natuur

Onder redactie van Hans Mulder
Gebonden, 272 blz.

Introductieprijs € 45,- (vanaf 23 juli € 49,99)
EAN 978 90 8989 980 4

Oproep Toegankelijk tuinieren

Tuinieren met beperking is vaak best een uitdaging en het is soms lastig om de juiste oplossingen te vinden – denk aan een kas zonder dorpel waar je zo in kunt rijden, makkelijk te hanteren telescopische scharen ... Ben jij een leverancier van producten die het die het leven van tuiniers met een beperking makkelijker maken, of ken jij dergelijke producten? Dan horen we graag van je! Mail ons op redactie@gardenersworldmagazine.nl o.v.v. Toegankelijk tuinieren.

**IN
JOUW TUIN**

Wil jij iets vertellen
over jouw tuin?

Ga naar **gardenersworld
magazine.nl/jouw-tuin**
en stuur ons jouw
verhaal.

In de tuin van ...

Jan en Anny Bos

uit Wilp (GLD)

Deze tuin hebben wij aangelegd nadat we
zeven jaar geleden met onze kwekerij waren
gestopt. Van het één kwam het ander.

We begonnen met veel verschillende bijzondere bomen en heesters. Daarna kwam het idee om een verzameling sierkersen (*Prunus*) te planten. Inmiddels zijn dat meer dan negentig soorten. Het is daardoor al vroeg 'voorjaarsfeest' in onze 1,5 ha grote tuin, die we toepasselijk *De Prunushof* hebben gedoopt. Vervolgens bedachten we de invulling van de onderbeplanting en langs de paden. Onze keus viel op groepen vaste planten en siergrassen.

Al met al genieten we het hele jaar door van onze tuin met een verzameling pioenen (60 soorten) en rozen, en van onze pinetum met verschillende *Pinus*- en

Pioenenlaantje en *Digitalis*.

Pinetum met *Patrinia monandra*.

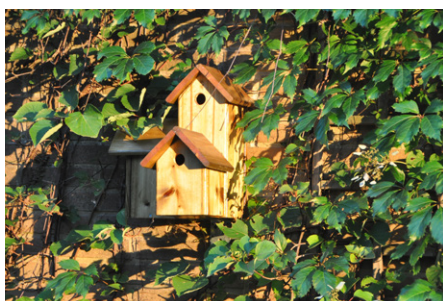
Abies-soorten. Daarnaast hebben we een boomgaard met appels, peren en walnoten, en kleinfruit en druiven voor jams en sap. Ook hebben we een grote verzameling oranjerie- en terrasplanten.

Jan kan het kweken niet laten en heeft steeds weer wat nieuws in het 'verkoophoekje'. Tijdens de 'open-tuin-dagen' zien we veel bezoekers (fotografen) urenlang over het terrein ronddwalen. En met de groepen, die de tuin bezoeken, is het leuk om kennis uit te wisselen. Je raakt nooit uitgeleerd!

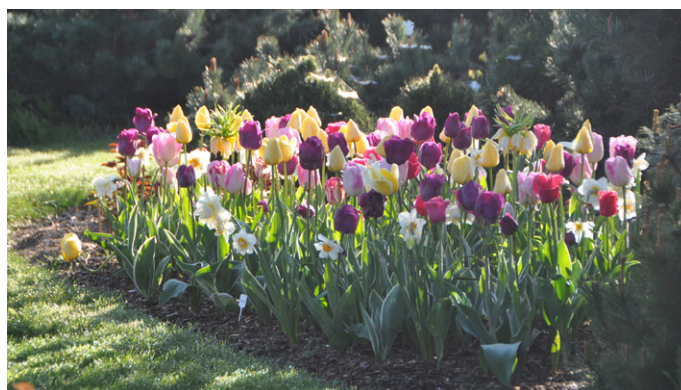

Rups van de koninginpage.

"We hebben inmiddels meer dan 90 soorten Prunus. Vandaar dat we onze tuin De Prunushof hebben genoemd."

Prunusbloesem.

Wij houden van juni

Stel je een warme, vroege zomermiddag voor. Mollige bijen zweven als pluizige helikopters rond nog molliger rozen. De tuin ziet er prachtig uit. Neem je tijd om gewoon even te kijken en te genieten. Stop met wieden, zoek een bankje en ga zitten. In de schaduw staat een kan ijs thee op tafel, een schaal met fruit en een versgebakken drizzle cake. (Ander zoet gebak mag ook, behalve misschien red velvet cupcakes, want die zijn in onze zeer ruime ervaring veel te machtig.) De vogels fluiten, de planten zijn uitermate tevreden: het leven is goed in je tuin.

“We waren bijna echt vergeten hoe schoon de zomer wel kan zijn. Zonder zorgen en zonder regen, hoe schoon de zomer hier kan zijn”

Noordkaap - Ik hou van u

STER VAN DE MAAND

Lathyrus odoratus 'Sunset'

Er zijn veel goede dingen onze kant opgekomen uit het zuidelijke Middellandse-Zeegebied: olijfolie, pasta, mythologie, zomervakanties op de Griekse eilanden, interessante kazen en natuurlijk de pronkerwt. Wat zou de zomer zijn zonder de glorie van de pronkerwt? De geur is verleidelijk, de kleuren betoverend en de onmetelijke gulheid van de plant geeft je elke dag bossen bloemen: het is alsof je je eigen hoorn des overvloeds in je tuin hebt. Ze kunnen een beetje lastig zijn, maar als je ze regelmatig bemest en tweewekelijks een vloeibare plantenvoeding geeft, krijg je er volle en geurende vazen voor terug.

Als je wilt dat ze blijven bloeien, pluk de bloemen dan elke dag en laat de plant geen zaad zetten.

Hoogte x Breedte 2 m x 50 cm

KLASSE IN EEN GLAS

In de inleiding spraken we over een kan ijs thee, maar als je meer van de alcoversnaperingen bent hebben we een tip voor je: vries een bernagie-blaadje in een ijsblokje in en doe die in de drankjes. Je maakt geheid indruk op vrienden en burens en promoveert jezelf tot de beste cocktailmaker van de buurt. Bernagiebloemen zijn trouwens ook een cocktail voor bestuivers.

Bernagie (*Borago officinalis*)

Bloeit een groot deel van de zomer. De makkelijkste manier om te vermeerderen is uit zaad: als je eenmaal één plant hebt, zit je nooit meer zonder.

H x B 70 cm x 40 cm

HET BUFFET IS GEOPEND

Heb je in de volle zon een stukje tuin dat ook nog eens rijk is aan grind, dan is deze wondklaver echt iets voor jou. En niet alleen voor jou, want hij is erg geliefd bij hommels en houdt een heleboel kever- en mottenlarven goed gevoed. En alsof dat nog niet genoeg is, is het ook een waardplant voor het blauwtje. Een klein voorbeeld van het verschil dat onze tuinen kunnen maken.

Anthyllis vulneraria coccinea

Heeft warme zon, arme grond en goede drainage nodig. Vermeerderen door stekken in de nazomer. **H x B** 30 cm x 60 cm

FRIS EN FRUITIG

De enige andere plek waar je deze kleurencombinatie zult zien, is in een luxe ijssalon ergens in Bergen aan Zee of Valkenburg aan de Geul. Wilde aardbei en mirabelle? Moerbeiencompote met extract van in de ochtend geoogste rozenblaadjes? Lichtgekleurde loganbes met glanzende pruim? We kunnen zo nog wel even doorgaan, maar dit is wat we bedoelen: zachte, hemelse kleuren die prachtig passen bij blauwe, winterharde geraniums en dieproze rozen. Al het lekkers van juni.

Verbascum 'Cotswold Beauty'

Kortlevend en heeft de vervelende neiging om af te sterven in de winter als de grond te nat is. Voeg dus scherp zand toe voor het planten om de drainage te verbeteren. **H x B** 1,2 m x 40 cm

DANSPARTNERS

Vergeet de stugheid van groenblijvers of het statige van rododendrons. We hebben soms gewoon iets zwierigs nodig om het gemoed te verlichten, dus hier zijn knoopjes en pluïssjes. Zo zwierig als een hemdje van chiffo in een zomerbriesje.

Knautia macedonica

Terugsnoeien na de bloei voor een nieuwe bloei en om te voorkomen dat de plant er smoezelig uitziet. Neem stengelstekken in het voorjaar.

H x B 70 cm x 50 cm

Trilgras (Briza media)

Wintergroen en winterhard, maar kortlevend gras. Flink terugsnoeien in het voorjaar.

H x B 60 cm x 50 cm

LEVENDIGE KARAKTERS

Er zijn geums in een reeks heldere kleuren, die allemaal onmisbaar zijn in borders in de vroege zomer. Wij vinden er drie in het bijzonder mooi, die allemaal naar vrouwen vernoemd zijn. Te beginnen met de zeer grootse *Geum* 'Prinses Juliana' (in fel oranje), deze in bruisend geel, en tot slot 'Mrs J. Bradshaw', die steenrood is. Samen vormen ze een heerlijk trio, waarvan de bloemen altijd een beetje vrolijkheid in de junituin brengen.

Geum 'Lady Stratheden'

Kop de uitgebloeide bloemen en ze gaat door tot eind zomer. Deel de kluit in het voor- of najaar.

H x B 60 cm x 45 cm

The Full Monty

Terwijl de tuinierelite zich begint aan te passen aan de veranderende tijden is er dringend meer actie nodig van ons allemaal, zegt **Monty**.

“Wij, de ‘oude knarren’, zijn degenen die de weg blokkeren.”

FOTO: JASON INGRAM

Wanneer deze uitgave in de winkel ligt, is de Chelsea Flower Show in volle gang. Het is een vaste waarde in de agenda van menig tuinier en overschaduwde elk ander evenement.

Ik bezocht Chelsea voor het eerst in 1984. Ik was erg jong, werkte in de mode en beschouwde de gevestigde tuinierorde in al zijn facetten als een stelletje oude knarren die ver af stonden van mijn eigen grote passie voor tuinieren. Maar ondanks dat ik een tuinierbarbaar was, hield ik vanaf dat eerste bezoek van Chelsea, hoe graag ik het ook bekritiseerde en wilde veranderen. En ik voel nog steeds hetzelfde.

Maar Chelsea is aan het veranderen. De RHS begrijpt dit gelukkig en doet haar best om mee te evolueren. Niet, vermoed ik, omdat het dat zo graag wil, maar omdat ze geen keus heeft. De wereld verandert en de tuinierelite heeft moeite om bij te blijven.

Chelsea wordt beschouwd als een festival voor de blanke middenklasse van middelbare leeftijd die in de graafschappen rond Londen woont. Hoewel daar een kern van waarheid in zit, is het een gemakzuchtige opmerking. De RHS bepaalt niet wie er kaartjes koopt. Als dat een fout is (en als blanke man van middelbare leeftijd die in één van die graafschappen is opgegroeid voel ik me ook aangesproken) dan geldt dat voor veel meer tuinevenementen dan alleen Chelsea.

Ik denk niet dat tuinieren het domein is van blanke mensen van middelbare leeftijd uit de middenklasse. De grote verandering die nu plaatsvindt, is dat veel jongere tuiniers nu enthousiast worden verwelkomd. Mensen van alle achtergronden, kleuren en geloofsovertuigingen staan centraal in hoe we tuinieren, wat we kweken en, wat cruciaal is, hoe dit zich verhoudt tot het verzorgen van de natuurlijke wereld. Klimaatverandering betekent dat de generaties van mijn kinderen en kleinkinderen een enorm belang hebben bij hoe we handelen. Turf, plastic, water en energie zijn problemen die we niet kunnen laten liggen voor anderen.

In het geval van turf zijn te veel tuinders bezig om een mogelijk verbod uit te stellen, zogenaamd om tijd te hebben om met levensvatbare alternatieven te komen. Maar

ze moeten nu handelen en over hun eigen schaduw heen stappen. En als dat betekent dat ze dingen anders moeten doen, minder winst maken of dat wij meer gaan betalen voor planten, dan moet dat maar. Jonge mensen snappen dit en het zullen jonge mensen zijn die het oplossen. Wij, de ‘oude knarren’, zijn degenen die de weg blokkeren.

Het probleem van het plasticgebruik is groot en lijkt onoplosbaar, maar het is niet zo groot als de klimaatverandering of de vervuiling van onze wateren. Ik heb geen oplossing die verder gaat dan het hergebruiken van zoveel mogelijk plastic en het zoeken naar alternatieven als vervanging, maar met onze oren en ogen dichthouden gaat dit probleem sowieso niet weg.

Op Longmeadow zijn we onze beplanting aan het veranderen om ons aan te passen aan het nieuwe normaal van extreme overstromingen en droogte, maar dit is geen bevel dat ik of iemand anders van bovenaf kan geven. Het zal van ons allemaal afhangen, van schoolkinderen tot de oudsten en meest ervarenen, om dit uit te werken met behoud van de schoonheid en het nut van onze tuinen.

Energiekosten en energiebronnen raken ons allemaal in de portemonnee, maar het vergt de creativiteit en durf van de jeugd om niet alleen na te denken over alternatieve bronnen, maar om opnieuw na te denken over hoe, wanneer en waar we energie gebruiken in onze tuinen.

Het is de grote verdienste van Chelsea dat het festival zich nu actief met dit alles bezighoudt en probeert jongere ontwerpers en kwekers aan te moedigen en te helpen, hoewel ik er zeker van ben dat Chelsea de eerste is om toe te geven dat er nog veel meer kan, en hopelijk zal, worden gedaan. Jonge tuiniers moeten absoluut een deel van de oplossing voor deze problemen zijn en de RHS, de tuinbouwhandel, langlopende televisieprogramma's en alle grote en goede tuiniers moeten, in de woorden van Bob Dylan, 'een handje helpen of uit de weg gaan, want de tijden veranderen'.

Monty

Bonte hosta's

Achter de namen van nieuwe plantvariëteiten gaan soms hele - en rare - verhalen schuil.

Zodra een plant steeds populairder wordt, en een hele reeks nieuwe variëteiten wordt geïntroduceerd, ontstaat er een probleem: ze moeten allemaal een naam hebben. Vroeger was het heel eenvoudig. Sommige namen beschreven de plant, zoals 'Rose Queen' (iris), sommige zetten de baas van de tuinier in het zonnetje, zoals 'Countess Spencer' (*Lathyrus*), sommige werden vernoemd naar de plaats waar ze opgekweekt waren plus de naam van de kweker, zoals 'Elstar' (appel) die eerst 'Elstarie' heette, naar Arie Schaap uit Elst. De belangrijke voorwaarde aan een naam is, is dat die niet al gebruikt mag zijn voor een andere variëteit van dezelfde plant. Dat zou alleen maar verwarring opleveren. Maar uiteindelijk raken de namen op en krijgen we namen als 'Sangerhäuser Jubiläumsrose' (roos) en 'University of Twente' (tulp).

De traditionele namen voor daglelies waren al heel lang op (er zijn er zo'n 5000), dus 'Pink Charm' gaat hem niet meer worden. In plaats daarvan heten ze: 'Zzzz a Zinging Giant' en 'My Heart Belongs to Daddy'.

En dat brengt ons bij hosta's. Met meer dan 3000 variëteiten wordt ook hier de naamgeefspoeling dun. Hier stellen we vijf bonte hosta's aan je voor die onder meer vernoemd zijn naar een bekende tv-tuinier (zie ook pagina 60), een held uit Star Trek en een James Bond-film.

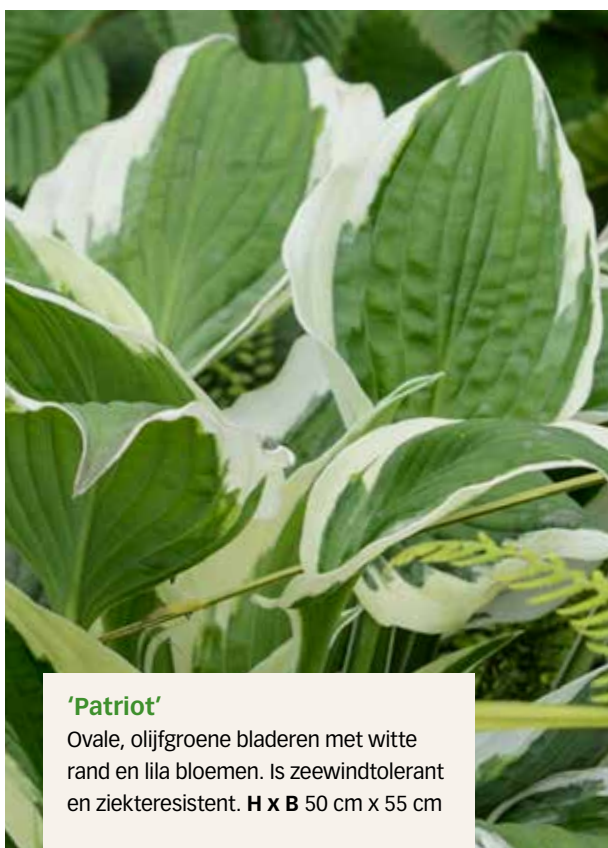
■ **Standplaats** Prima bodembedekker voor in de schaduw en heel mooi in een pot. Liefst in rijke, vruchtbare grond die vochtig is maar niet kletsnat. Lichte of gevlekte schaduw is ideaal, met twee uren zon.

■ **Planten** Ze zijn allemaal winterhard, maar nieuwe aanwas kan bij late nachtvorst bevriezen.

■ **Verzorging** Bescherm tegen slakken met je favoriete biologische maatregelen (zoals koperen ringen).

'Diamonds are Forever'

Donkergroen blad met een gele rand die wit verkleurt. Krijgt paarse bloemen. Flinkte groeier. **Hoogte x Breedte** 30 cm x 50 cm

'Patriot'

Ovale, olijfgroene bladeren met witte rand en lila bloemen. Is zeewindtolerant en ziekteresistent. **H x B** 50 cm x 55 cm

'Alan Titchmarsh'

Brede, donkergroene bladeren met een gele streep in het midden. Zijn bloemen zijn lila-kleurig. **H x B** 60 cm x 70 cm

'Captain Kirk'

Gele bladeren met een groene rand, die later prachtig blauwgroen kleurt. Heeft lila-blauwe bloemen. **H x B** 40 cm x 60 cm

'Minuteman'

Stevig, donkergroen blad dat lichtjes is gegolfd. De randen zijn crèmekleurig en de bloemen lichtpaars. **H x B** 60 cm x 1,2 m

Bonte hosta's

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Bladkleur												
Bloei												

Bijenportret De paardenbloembij

De paardenbloembij is een relatief grote bij met een lengte van ongeveer 10-12 millimeter. Het vrouwtje heeft een mat-zwart lichaam met een lang (bruin) geel behaarde achterlijfspunt en achterpoten in dezelfde kleur. Het mannetje heeft een schaars bruingeel behaard borststuk. In het gezicht en aan de onderzijde van de kop heeft hij vuilwitte haren, en zijn achterlijf heeft een ruw, puistig oppervlak.

De paardenbloembij komt voor in gebieden met een stevige zandgrond zoals op heidevelden, open bos, rivierdijken en schrale bermen. Deze zeldzame bij vliegt van april tot juli en is lastig te ontdekken. De paardenbloembij nestelt solitair, maar soms dichtbij soortgenoten in grotere groepen. Deze bijen graven nesten in harde zandbodems met 4 tot 5 broedcellen per nest die op een diepte van 12-25 cm liggen.

De paardenbloembij verzamelt vooral stuifmeel van gele bloemen zoals: de paardenbloem, streepzaad, havikskruid en muizenoor.

Ondanks dat in Nederland veel paardenbloemen voorkomen is de aanwezigheid van de paardenbloembij afgenomen. De oorzaak hiervan is vermoedelijk de sterkere bemesting en meer begrazing van de weiden.

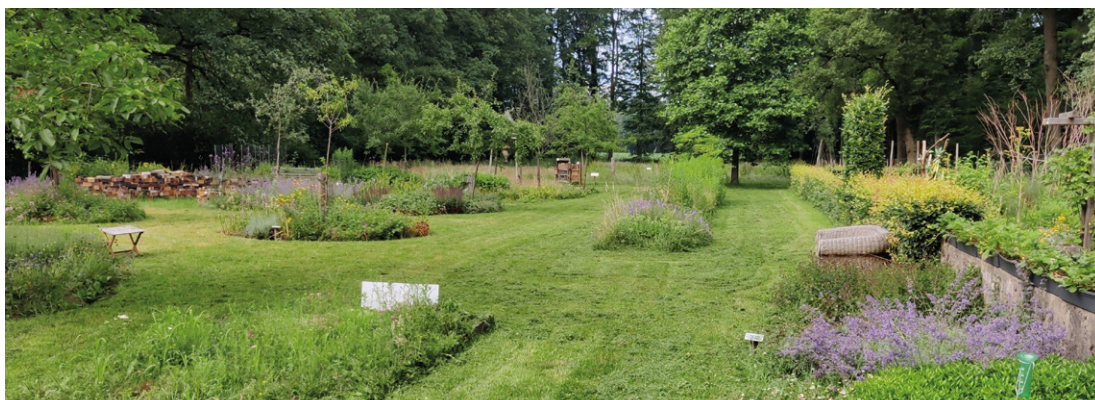
Red de bij

Maai ook in juni spaarzaam

Staat het gras hoog in de tuin? Maai het dan ook nu nog niet, want dan heb je vast paardenbloemen ertussen. Dat zijn echte nectarkampioenen voor de bijen. Heb je meegedaan met 'Maai mei niet', dan kun je ook in juni en juli een deel van je gazon ongemaaid laten en genieten van de vele bloemen in de tuin en de zoemende bijen en andere insecten die daarop afkomen.

Open Tuinendagen

Op twee locaties kun je voorbeelden zien hoe je een tuin bijvriendelijk kunt inrichten. De Bijenstichting organiseert daarvoor

twee Open Tuinendagen. Op 2 juni is de demonstratietuin in Vorden van 11:00 tot 16:00 uur geopend en op 23 juni kun je van 10:00 tot 16:00 uur terecht in de inspiratietuin in Groesbeek.

In beide tuinen staan allerlei (inheemse) voedselplanten en zijn er diverse nestgelegenheden gecreëerd. In de informatiestand kun je terecht met al je vragen over bijvriendelijk tuinieren en lees je wat de Bijenstichting allemaal doet om de bijen in Nederland te helpen.

Tijdens de Open Tuinendagen zijn er twee rondleidingen per dag en zijn er doorlopend activiteiten voor kinderen. Op het terras is er gelegenheid tot het drinken van koffie en/of thee met wat lekkers. Kijk voor meer informatie en de adressen op bijenstichting.nl/agenda.

De Bijenstichting

zet zich in voor bijen en beschermt ze tegen uitsterven. Via cursussen, workshops en open dagen leer je alles over bijen. Je kunt ook altijd een kijkje komen nemen in de demonstratietuin in Vorden, waar met veel vrijwilligers gewerkt wordt aan de bloemborders. Iedere maand geeft de Bijenstichting ons de perfecte tips om onze tuinen nog natuur- en bijvriendelijker te maken.

www.bijenstichting.nl

Tuingast van de maand

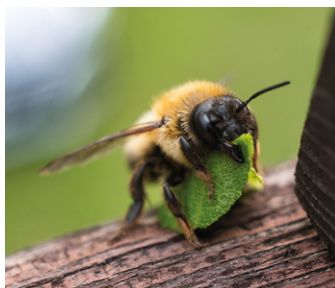
Deze maand zitten de borders vol zoemende bijen en andere insecten. Wie weet tref je kluwen hommels aan, die op de grond rollen in een paringsbal, en hoor je de gouden torren luidruchtig over rozen vliegen. In het gazon kun je jonge merels tegenkomen, kleine koolmezen zien in de zilverberk en kik-kertjes zien rondspringen in je tuin. Als het droog is, gebruik dan grijs water (afkomstig uit bijvoorbeeld douche, bad of keuken) om de tuin nat te houden. Planten produceren minder nectar bij droog weer en bladeren, die als voedsel dienen voor veel ongewervelde dieren zoals rupsen, kunnen opdrogen. Zet een schaalje water neer voor egels. Zorgen voor genoeg eten en drinken voor tuindieren is een belangrijk onderdeel van tuinieren.

Dit kun je tegenkomen

Putter (*Carduelis carduelis*)

De putter, met zijn felgekleurde kleed en vrolijke zang, is zich de laatste jaren veel beter thuis gaan voelen in tuinen en hun aantal is nog altijd stijgende. Het is een mooie en onmiskenbare vogel met een rode kruin, bruine rug en felgele vleugels. Door zijn spitse snavel is het een expert in het eten van zaden en hij eet graag nigerzaad en zonnebloempitten. Kweek paardenbloemen, kaardenbol en centaurie en laat de planten zaad zetten na de bloei. Dat lust de putter als pap.

Het nestelen begint rond juni, later dan bij andere tuinvogels. De paartjes broeden in dichte heggen op enkele meters van de grond. Ze krijgen tot vijf jongen die gevoed worden met een mengsel van uitgebraakte zaden en insecten, voordat ze na ongeveer twee weken uitvliegen. Onder gunstige omstandigheden kan nog een tweede legsel worden grootgebracht.

Behangersbijen knippen stukjes rozenblad om mee te nemen naar hun nest.

Kijk ook uit naar

- Vleermuizen die naar insecten zoeken langs een bomenrij of een heg.
- Behangersbijen die op je bijenhotel afkomen. Deze prachtige solitaire bijen knippen stukjes blad van rozen af en dragen deze terug naar het hotel om hun nestkamers mee af te sluiten.
- Op warme avonden heb je kans om vliegende herten te spotten. Je kunt mannetjes zien vechten op of bij boomstronken. Vrouwtjes leggen eitjes in dood hout onder de grond.

Een nest kan tot vijf kuikens bevatten en de ouder voedt ze met een mix van uitgebraakte zaden en insecten.

*“Putterpaartjes broeden
in dichte heggen op enkele
meters van de grond.”*

Putters worden ook wel distelvinken genoemd. Ze eten graag zaadjes van planten als kaardenbollen en zonnebloemen. Laat die dus lekker uitgebloeid staan en wie weet word je beloond met deze prachtige vogels in je tuin.

*“Ben je even niet in de tuin aan het werk?
Dan is er niets leukers dan de barbecue
aan te steken en een ontspannen avond
met vrienden door te brengen.”*

Weinig ruimte veel smaak

FOTO'S: DAVID LOFTUS. MET DANK AAN QUICKROP VOOR DE VERHOOGDE BEDDEN VAN RUKMINI

Lange, warme dagen en de eerste oogst – juni is de perfecte maand om buiten te eten. Bijvoorbeeld de frisse aardbeiensalade met halloumi van **Rukmini Iyer**.

Wat een heerlijke maand om in de tuin door te brengen! Hopelijk werpt al je noeste arbeid van de afgelopen maanden zijn vruchten af en kun je genieten van tuinbonen, vroege aardbeien en misschien zelfs een paar babywortels en lente-uitjes.

Een paar maanden geleden begon ik meer groenten verticaal te kweken (om de wankelende en afgebladderde schutting te camoufleren). Het is decoratief en tegelijk heel leuk om op ooghoogte dikke bonenpeulen te plukken. En hopelijk zwellen

de appels aan de in palmet gesnoeiide leiboom ook goed. In de snel groeiende passiebloem die ik op mijn balkon had gezaaid zie ik nog geen tekenen van vruchten, maar ik blijf hoop houden.

Ben je even niet in de tuin aan het werk? Dan is er niets leukers dan de barbecue aan te steken en een ontspannen avond met vrienden door te brengen. Momenteel behoren eierbroodjes met kaas, zelfgekweekte salie en pepers tot mijn vaste barbecuegerechten – heerlijk bij een Aperol spritz.

Aardbeiensalade met gegrilde halloumi, komkommer en munt

Ik ben dol op de combinatie van zoete aardbeien, hartige halloumi en citroen-munt dressing in deze frisse salade. Je kunt hem serveren als maaltijdsalade of als onderdeel van een buffet. Is de barbecue al op temperatuur? Dan grill je daar de halloumi op. En anders gebruik je gewoon een grillpan.

VOOR: 2 (hoofdgerecht) of 4 (voorgerecht) personen

VOORBEREIDING: 10 minuten

VOOR DE SALADE

- ½ rode ui, dun gesneden
- Sap van een ½ citroen
- 225-250 g goede halloumi
- 3 handen aardbeien, gehalveerd
- ¾ komkommer, in grote stukken
- Flinke handvol groene munt, grof gehakt

VOOR DE DRESSING

- 2 eetlepels extra vergine olijfolie
- 1 eetlepel honing
- Sap en rasp van een ½ citroen
- Snufje zeezoutvlokken
- Versgemalen zwarte peper

BEREIDINGSWIJZE

1 Meng in een kleine kom het citroensap door de rode ui en laat intrekken. Klop in een andere kom de ingrediënten voor de dressing door elkaar.

2 Verhit in de tussentijd de grillpan en leg er de plakken halloumi op. Grill de halloumi twee minuten per kant totdat er mooie donkere strepen op verschijnen.

3 Snijd de halloumi in stukjes en doe die in een kom, samen met de aardbeien, komkommer, munt en de in citroen geweekte rode ui. Giet de dressing erover en roer alles voorzichtig door elkaar. Proef en voeg naar smaak meer citroensap, zout en peper toe. Dien onmiddellijk op.

Andere smaken uit de tuin

Kruisbessen kun je voor zoete en hartige gerechten gebruiken.

Waarschijnlijk zijn de allereerste kruisbessen rijp – die smaken heerlijk in combinatie met vlierbloesem. Kook ze in met wat suiker en zelfgemaakte vlierbloesemsiroop en gebruik ze met mascarpone als vulling voor biscuitgebak (heerlijk als zomerse bruidstaart). Je kunt ze ook inmaken in het zuur en serveren bij krokante, in boter gebakken makreel.

Hoewel **tuinbonen** pellen een vervelend klusje is, zijn ze die moeite zeker waard. Blancheer de bonen kort en roer er vervolgens olie met krokante chilivlokken of rayu met pinda's doorheen – heerlijk als bijgerecht bij Zuidoost-Aziatische schotels.

Tot slot: **artisjokken**. In een kleine tuin kweek je die waarschijnlijk niet, maar je kunt ze wel kopen voor een heerlijk voorgerecht. Snijd de steel eraf en verwijder de taaie, onderste bloembladjes. Kook de artisjokken 15-25 minuten en serveer ze met een schaal-tje gesmolten kruidenboter om de onderkant van de blaadjes in te dopen.

Aan de slag

Voor veel planten is het 's zomers te warm, dus ga deze maand door met zaaien zodat je ze op tijd kunt oogsten.

■ **Raapstelen.** Een betrekkelijk laagblijvende koolsoort, die verwant is aan knolraap. De toppen en bloemknoppen worden jong geoogst. Zaai in de vollegrond in rijen met 30 cm tussenruimte. Dun de zaailingen uit tot op 15-20 cm tussenruimte. Zaai zo snel mogelijk, want 's zomers schieten de planten snel door.

■ **Radijsjes en sla.** Blijf deze groenten zaaien. Strooi slazaad in zaaiakken en bedek het licht met gezeefde potgrond. Dek de zaaiakken af met een transparant deksel en zet ze op een warme plek om te ontkiemen. Radijszaad kun je in diepe potten zaaien. Dun de zaailingen uit tot op 6-8 cm tussenruimte.

■ **Doperwtten.** Deze kun je ook nog zaaien. Ik haalde mijn grootste oogst van planten die ik in de vollegrond aan de voet van bonenstaken had gezaaid. (Plaats naast de hogere bamboestokken afgevallen of gesnoeide takken als steunen voor de zijscheuten.)

Ook al zaai je in de vollegrond, het is een goed idee om reserveplanten voor te zaaien die je later op vrijkomende plekken plant.

Een oase aan leven

De Verwildering is een ware snoepwinkel voor tuiniers. Van alle denkbare voedsel(bos) planten tot mediterrane kruiden, medicinale vondsten en eetbare bloemen, het is er allemaal. Het doel? Iedereen die dat wil voorzien van eetbaar plantgoed voor alle situaties: van kleine tuinen tot boomgaarden en voedselbossen.

De Verwildering is gelegen op een halve hectare landbouwgrond waar Michiel en Julie in 2018 zijn gestart met de aanplant van hun permacultuurproject. Wat startte met een kale, levenloze weide lijkt elk jaar

meer en meer op een oase van leven en diversiteit. Hier kunnen planten opgroeien in hun natuurlijke habitat. Julie en Michiel geven ons de beste seizoensgebonden tips om zelf ook aan de slag te gaan.

Iedereen kan de kwekerij bezoeken op zaterdagen van eind maart tot eind juni, wanneer de kwekerij open is. Elke zaterdag is er telkens om 10 uur een rondleiding en

door het jaar heen worden er workshops georganiseerd. In het najaar en tijdens de winter is de webshop geopend en kan er op bestelling plantgoed worden afgehaald.

Naast het opkweken van plantgoed is er de verwerking van de oogst van het land. Er worden bereidingen gemaakt in de vorm van kruideninfusies, siropen voor limonades, azijnen, confituren, kruidenzout en zeep.

De Verwildering is gelegen in het landelijke Vinderhoutse, op acht kilometer fietsen van centrum Gent.

www.deverwildering.be

Michiel & Julie van de Verwildering.

Olifantenknoflook

Eind juni is het zover. Dan oogsten we onze olifantenknoflook. De stevige bollen halen we met een spitvork uit de grond en laten we een maandje nadrogen in de serre. Daarna breken we de bollen en tellen we de tenen. De 'nootjes' rond de bol zijn een overlevingsmechanisme van de plant. Als de bol wordt opgegeten, dan kan dit harde nootje kiemen tot een fijne groene spriet en zo verder uitgroeien tot een bol (dit kan enkele jaren duren). Een deel van de tenen eten we op. Ze zijn mild van smaak. Maar de meeste tenen houden we bij om opnieuw uit te planten of om te verkopen. Het is zo'n fantastische groente, we moeten ze massaal verspreiden!

Zelf vinden we niet de tenen, maar het blad en de stengels het lekkerst. Ongeopende bloemstelen (dus vóór de bloem uit het vliesje tevoor-

De Russische smeewortel heeft blauwe bloemen, de Russische smeewortel Bocking 14 heeft paarse bloemen. Deze laatste is in de permacultuur erg gekend.

Smeewortel

Wie De Verwildering bezoekt in de zomer, zal onze favoriete mulch- én machoplant zowat overal zien bloeien. We zijn heel erg fan van de Russische smeewortels die enorm veel mulch leveren en die je tot 3x/ zomer kunt afsnijden tot tegen de grond. Met een broodmes gaat dat erg makkelijk. Je kan ze zonder zorgen in je moestuin gebruiken, want deze smeewortels zijn steriel en zaaien zich dus niet uit. Ze leveren enorm veel voedingsstoffen door de diepe penwortel die mineralen uit de grond haalt en beschikbaar maakt voor andere planten. Bovendien zijn het stevige borderplanten die zo een barrière vormen voor (kweek) gras. Daarom planten we ze graag aan randen van onze moestuin of ander perkjes. Als ze bloeien, zijn ze een waar buffet voor bijen en hommels. Pas na de bloei oogsten we de bladeren als mulch, een dik pak tussen de groenten. Enkele weken later staat de plant alweer mooi in blad, klaar om nog eens te bloeien. Je kan ook

gier maken van de planten. Door het hoge gehalte aan kalium, worden bijvoorbeeld tomaten er helemaal blij van.

Smeewortelbladeren op de composthoop versnellen het proces en voegen extra mineralen toe.

Hoe maak je een border? Koop één of enkele planten en laat die een jaar groeien in een rijke grond. In de vroege lente graaf je de hele plant op, breek je alle groeiknoppen eraf en plant je die terug uit. Ook de vingerdikke wortels zonder groeiknop kunnen terug nieuwe planten vormen. Zo kweek je goedkoop een ganse border.

schijn komt) smaken gestoofd naar een knoflookasperge. Het is echt een delicatessen. Zo hebben we nog veel bloemstelen geoogst voor *Le Monde des Mille Couleurs* die bijzondere groenten kweekt voor topchefs.

En de bloem zelf is ook goud waard. Niet alleen mooi en gi-

gantisch van formaat, maar ook gegeerd bij de floristen.

Feestelijke kruidendrankjes

Tijd voor lekkere drankjes met al die bloemen en geurende blaadjes! Pluk een rozenknop, doe er een takje citroenmelisse bij en overgiet met kokend water. Enkele uren (of langer) laten trekken, afkoelen, ijsblokjes erbij.

Of probeer eens de combinatie van: lavendel-takje met citroenschil, enkele kamillebloemen met een goudsbloem, bloemblaadjes van een klaproos met een takje munt ...

Braambozen

Alleen de naam al doet je glimlachen. Maar wacht maar tot je hem geproefd hebt! Een loganbes is een braamboos, een kruising tussen een braam en framboos. Hij is makkelijk te telen aan een klimstructuur. Zo neemt hij weinig plaats in en vormt tegelijk een mooi groen scherm. De vruchten zijn bijzonder groot. Daar pluk je vlug een vergiet van vol. Vers zijn ze erg lekker, maar natuurlijk ook in confituur en ijs. Deze bijenvriendelijke klimmer houdt van volle zon of halfschaduw. Kies voor een doornloze variëteit.

Net als bij bramen kun je van de jonge bladeren thee zetten.

Doe eens wat rozenblaadjes in de pot als je vlierbloesemsiroop maakt. Voor een heerlijk geurende oranje limonade.

Apothekersrozen

We doen ook aan romantische bezigheden op ons veld. Op dit ogenblik staan de apothekersrozen mooi in bloei. Bij goed weer lopen we om de twee dagen de rij rozen af

met onze plukschort. Het zijn onze favoriete rozenblaadjes. Ze krijgen niet alleen een mooie donkerroze kleur bij het drogen, ze behouden ook lang hun smaak en geur.

Erg lekker en mooi in onze kruideninfusies!

Alle rozenblaadjes van biologische struiken zijn eetbaar, maar kies die met een lekkere geur en smaak.

Ondertussen in de kwekerij

Er wordt weer volop opgepot. Nu krijgen de jonge bessenplanten, die afgelopen winter werden gestekt, een nieuwe pot met verse grond. Tegen het najaar zijn de potten doorworteld en de eerste en grootste struiken klaar voor verkoop. Josta's, zwarte bessen, trosbessen, stekelbessen, alpenbessen, vlieren ... en dit jaar voor het eerst ook gele ribessen (*Ribes odoratum*) met heerlijk geurende bloesems.

Feest!

Op zaterdag 1 en zondag 2 juni gaan de Velt-ECOTuindagen door. En ook wij zetten onze poorten wagenwijd open. Voor een weekend lang rondleidingen, muziek aan de vijver, kruidenbar, bloemenijsjes, een klein ambachtenmarktje en natuurlijk heel veel plantgoed. Welkom!

Snoepgoed

Afhankelijk van het weer, oogsten we eind juni, begin juli onze cassisbessen. En dat zijn er heel wat! Vorig jaar ging er meer dan 55 kg aan bessen de diepvries in. Ze vormen het basisingrediënt van onze confituur. Het zijn bessen die erg makkelijk te kweken zijn en maar zelden door de vogels gegeten worden.

Van de bessen maken we confituur, crumble, siroop voor limonade, soms ook eens wijn of cassislikeur, of fruitleer die we oprollen als snoep.

Kruiden drogen

Rond deze tijd van het jaar worden er al heel wat kruiden geoogst: bladeren van munt en citroenmelisse, goudsbloemen, vlierbloesem, et cetera.

Het drogen van planten gebeurt in ons 'drooghuisje'. Een soort van zelfgebouwd tuinhuis vol vliegenramen (naar het idee van Yo van **Achillea.be**) met onderaan en bovenaan een opening voor luchtcirculatie. Om kruiden te drogen, heb je een donkere, warme en goed geventileerde ruimte nodig. Een zolderkamer is vaak ideaal hiervoor. De kruiden worden pas opgeborgen als ze knisperen. Dan weten we dat ze echt goed droog zijn.

Met de gedroogde kruiden maken we kruideninfusies. Je mag er zeker van zijn, hier worden elke dag liters kruidenthee gedronken!

Onlangs maakten we een nieuwe infusie 'Bos' genaamd. Hiervoor droogden we bladeren van cassis, bos-aardbei, moerbeï en munt, en bessen van meidoorn.

Te mooi om op te eten

Herken je deze reuze-pluizenbollen? Het zijn de uitgebloeide bloemen van haverwortel. Ook wel paarse morgenster genoemd. Als die in de lente bloeit, dan vraagt iedereen ernaar! Deze morgenster wordt ook gekweekt voor zijn eetbare wortels. Hij smaakt erg lekker, zoals schorseneren met een zoet en zilt aroma. De wortel kun je ook drogen en roosteren om zo als koffievervanger te gebruiken.

En de pluizenbollen? Die zaai je opnieuw uit. Zo ben je je leven lang verzekerd van mooie bloemen en gezonde wortels.

Het is een tweejarige plant. Dat betekent dat hij in het eerste jaar groen loof maakt, en in het tweede jaar bloeit en verdwijnt nadat hij zich heeft uitgezaaid. De wortel oogst je vanaf de herfst van het eerste jaar.

Zomersnoei druiven

Eind juni starten we met de zomersnoei van onze druiven. We tellen bij elke zijtak vanaf de nieuwe aangroei zeven ogen en snoeien alles daarna weg. Zo kort je de zijtakken mooi in en geef je meer energie aan de druiventros. Is er een zijtak met twee trossen dan houden we enkel de mooiste tros over.

We zijn nog volop aan het proeven van onze eerste aangeplante druivenrank. De pitloze 'Vanessa' en 'Venus', en de pitarme 'Kodrianka' vallen hier alvast heel erg in de smaak.

Groene school

Leer elke maand iets nieuws in de tuin. Van basistechnieken als met onkruid omgaan en snoeien tot het vergroten van je moestuinooft, in deze rubriek komt het allemaal aan bod.

Deze maand

- 32 Creatieve cottagestijl**
Monty geeft tips voor het aanleggen van een cottage tuin.
- 37 Meer planten voor minder geld**
Zo kom je aan nieuwe planten en zaden voor weinig of zelfs geen geld.
- 42 Jouw snoeimaand**
Frances verwijdert verwelkte bloemen en snoeit steenvruchten.
- 45 Samen tomaten kweken**
Tomatentips van Bart Vosselman van De Bolster.
- 48 Zomerse oogst voor het raam**
Vijf smaakmakers om binnenshuis te kweken.
- 53 Vraag & antwoord**
We geven antwoord op tuin vragen.

*“Door je tuin op een
natuurlijke manier te
laten groeien, ontstaat
een lossere, vrijere
vorm van creativiteit.”*

Creatieve cottagestijl

In een cottagetuin worden van oudsher groenten en bloemen naast elkaar gekweekt. Leg je eigen cottagetuin aan op basis van de ervaring die Monty op Longmeadow heeft opgedaan.

De rozen in de *Cottage Garden* staan rond juni volop in bloei. Regelmatig koppen is een ontspannend ritueel.

In 2013 besloten we de 'oude' moestuin te veranderen in een cottage tuin. Door zijn formele aanleg lijkt hij misschien meer op een potager, oftewel siermoestuin. Misschien kan ik hem beter de cotager of pottagetuin noemen? Maar hoe hij ook heet, met zijn warboel aan decoratieve en eetbare planten doet hij de zeer Britse traditie van de cottage tuin absoluut eer aan.

Cottage tuinen ontstonden rond de woningen van arme gezinnen op het platteland. Dit waren landarbeidershuisjes, ieder met een stukje grond waarop de gezinnen wat groenten konden kweken om hun dagelijkse maaltijden aan te vullen. In deze gebruikstuintjes mochten hier en daar ook wat bloemen opkomen.

Wat hiervan in onze tuincultuur is doorgeïmpeld, is een losse, informele tuinstijl die we associëren met landelijke charme en een gevoel van harmonieuze verwildering. Daarbij komt nog de speelsheid van gesnoeide vormplanten. Ik weet niet precies wanneer snoeivormen populair werden – niet de strakke kegels en bollen maar grote, vrolijke, fantasierijke taxusvormplanten die nog steeds in cottageheggen worden opgenomen – maar ze stralen een heerlijke vrijheid van geest en trots uit, iets wat ik ook met mijn eigen Ierse taxussen probeer te bereiken.

We kunnen met zekerheid stellen dat de oorspronkelijke cottage tuinen geen gazon hadden. Elke vierkante centimeter werd benut voor het kweken van iets wat ofwel eetbaar ofwel mooi was. Gazons stonden symbool voor vrije tijd en die hadden de bewoners niet. Het leven in een cottage was naar moderne maatstaven weliswaar eenvoudig en misschien zelfs stressvrij, maar het was wel altijd zwaar.

Uiteraard hoeven we dat aspect nu niet te reproduceren. We willen simpelweg een rietgedekt huisje met een zee aan bloemen tussen groenten en fruit. Maar bedenk dat het hart van een cottage tuin bestaat uit eetbare planten, en niet uit bloemen.

Natuurlijk gevormd

Een van de kenmerken van cottage tuinen is dat ze op een natuurlijke manier ontstonden. Ze werden nooit gepland of ontworpen. Het lijkt mij dat dit de meest waardevolle erfenis is die deze traditie de moderne tuinier heeft nagelaten. Als je de tuin om je heen op een natuurlijke manier laat groeien, hoor je een lossere, vrijere vorm van creativiteit aan. Bij de beplanting volg je de behoeften van de omringende planten en je eigen intuïtie. Je kunt struiken, bloemen, kruiden, fruit en groenten op een ongestructureerde manier

door elkaar zetten. Dit vergt behoorlijk wat zelfvertrouwen en moed, maar het resultaat is tegelijkertijd ouderwets en eigentijds. Aan de ene kant is deze manier van werken veel meer in de stijl van de vroegere cottage tuinen en aan de andere kant sluit het volledig aan bij de moderne biologische benadering. Door de tuin als een vrolijke warboel te beplanten, vermijd je de concentratie van plagen en ziekten die worden bevorderd door monocultuur.

Verder denk ik dat een cottage tuin zachte tinten vereist. Roze, citroengeel, lavendel, lila, lichtblauw en wit domineren het kleurenpalet.

De tuin evolueert en zal dat waarschijnlijk blijven doen. Maar het aspergebed blijft, evenals een bed waarin ik uitsluitend bladsla kweek. Verder zijn er twee bedden vol met aardbeien en twee andere met rabarber.

Natuurlijke selectie

Ik heb een aantal bonenstaken geplaatst voor klimbonen, zoals de variëteit 'Blauhilde' die geen deel uitmaakt van de traditionele cottage tuin, maar wel zeer decoratief is. Verder heb ik evenveel steunen voor *Lathyrus* neergezet en ruimte gereserveerd voor rijen snijbloemen. Aan de behoeften van sommige groenten – waaronder rode snijbiet, rode bieten, rode kool, boerenkool, bladsla 'Red Salad Bowl' en schermbloemige tuinkruiden zoals dille en venkel – is gemakkelijk te voldoen tussen vingerhoedskruid, akeleien, vrouwenmantel, anjers, stokrozen, lupinen, ridderspoor, floxen en rozen, die niet mogen ontbreken. Maar je kunt er ook spruitjes, wortelen en knolrapen kweken, zolang die maar

BOVEN: In een cottagetuin zijn pronkerwten die rustieke obelisk van hazelaartakken begroeien een klassieke verschijning.

ONDERSTE RIJ, VAN LINKS NAAR RECHTS: Dankzij zachte bloemkleuren houdt ook een dichte en uitbundige beplanting een rustige uitstraling. Rabarber geeft niet alleen heerlijke stelen, maar heeft ook een opvallende architectonische vorm en delicate kleuren. Fruitbomen bieden zowel permanente structuur als een jaarlijkse oogst.

Cottageplanten om nu te zaaien

Combineer kleurrijke groentegewassen met gemakkelijk te kweken bloemen voor je eigen cottagetuin.

■ Steenraket

Zaaien Zaai tweejarig steenraket in een zaai-bed en verspeen in het najaar.

Bloei De planten hebben vanaf maart tot in mei volop kleurige bloemen.

■ Snijbiet

Zaaien Zaai vanaf nu tot eind zomer in de vollegrond op een zonnige, beschutte plek

Oogsten Het hele jaar behalve in de winter. Pluk de bladeren wanneer ze nog jong zijn.

■ Vingerhoedskruid

Zaaien Zaai deze tweejarige planten in kleine potten en plant ze in het voorjaar uit.

Bloei In deze tijd van het jaar met roze en witte bloemen aan hoge bloemstengels.

■ Bladsla 'Lollo Rossa'

Zaaien Zaai tot eind zomer opeenvolgende partijen in de zon of halfschaduw.

Oogsten Oogst de mooie koppen vanaf zes weken na het zaaien.

■ Akelei

Zaaien Zaai waar je bloemen wilt hebben en voorkom dat zaailingen uitdrogen.

Bloei Bloeit rijk vanaf april tot in juni en zaait zichzelf daarna uit.

■ Boerenkool

Zaaien Zaai deze maand in goed drainerende, rijke grond.

Oogsten Oogst de paarsgroene bladeren vanaf het najaar tot het voorjaar.

■ Vergeet-mij-nietje

Zaaien Zaai breedwerpig waar je wilt dat ze volgend voorjaar bloeien.

Bloei Een zee aan kleine bloemen vult lege plekken in april, mei en juni.

■ Pluksla 'Bulls Blood'

Zaaien Zaai vanaf nu tot oktober in opeenvolgende partijen buiten.

Oogsten Snijd de bladeren wanneer ze 10 cm lang zijn. Hij maakt steeds nieuwe bladeren aan.

niet te veel concurrentie van bloemen hebben of in dat gezelschap misstaan.

Naast de bessenstruiken staan een stuk of tien rozen, allemaal gekozen vanwege hun mooie roze kleur. Ik heb ook sering, boerenjasmijn, ganzerik, vlinderstruik, lavendel, clematis en andere struiken geplant, waarbij ik gewoon mijn eigen fantasie en inspiratie heb gevolgd.

Maar het mag niet te fantasieerlijk worden. Een cottagetuin is niet de plek voor exotische planten, noch voor een rigoureuze inheemse beplanting. Het is gewoon een kwestie van vertrouwde, gemak en praktisch nut. Ga dus vooral niet voor heel veel geld allerlei planten kopen bij een tuincentrum of kwekerij. Ze moeten het comfort en de vertrouwdeheid van je favoriete luie stoel hebben.

Jaarlijkse viering

Naast de structuur waarin de bloeiende struiken en vaste planten voorzien, zijn een- en tweejarigen heel belangrijk voor dit soort tuinen. Ze zijn goedkoop, hebben kleurige bloemen, groeien altijd snel en vullen lege plekken op waardoor de beplanting dicht blijft. Dus tweejarige muurbloemen, vingerhoedskruid, viooltjes, vergeet-mij-nietjes, klokjesbloemen, stokrozen en duifkruid mogen zich verdringen tussen de spruitjes en preien.

Winterharde eenjarigen zijn ideaal, omdat je die in de vollegrond kunt zaaien. Daardoor heb je niet de kosten van het binnen opkweken van zaailingen. *Lathyrus*, goudsbloemen, klapprozen, juffertje-in-het-groen, lobelia, korenbloemen, ridderspoor en lavatera mogen zeker niet ontbreken.

In wezen is het idee om een cottagetuin vanuit het niets aan te leggen vreemd en in strijd met de geest van zo'n plek. De tuin moet geleidelijk ontstaan. De grond blijft niet lang onbegroeid als je zoveel mogelijk groenten kweekt. Als je geen geld hebt voor rozen, kweek dan wortelgroenten. Als je moet wachten tot struiken volwassen zijn, geef de borders dan volume met erwten en bonen. De aard van zo'n tuin verandert van jaar tot jaar, maar de geest zal – hoop ik – altijd dezelfde blijven.

Monty op TV

Volg **Monty** en de rest van het *Gardeners World*-team elke vrijdagavond op BBC2. Zie onze nieuwsbrief voor data en tijden.

VOLGENDE MAAND Monty kweekt heerlijke zomerse tuinkruiden voor gebruik in de keuken.

Meer planten voor minder geld

Met de tips van **Nick Bailey** beplant je je tuin voor weinig geld.

Velen van ons voelen momenteel de financiële druk, maar daar hoeven onze tuinen zeker niet onder te lijden. Er zijn allerlei manieren om nieuwe planten en zaden te bemachtigen voor weinig of zelfs geen geld.

Als je het leuk vindt om te proberen zelf planten te vermeerderen, kun je met enkele eenvoudige en beproefde technieken tot 99% op de kosten van planten besparen.

Je kunt ook lid worden van een tuiniersvereniging om toegang te krijgen

tot een scala aan gratis planten en zaden, en waarom zou je niet gebruikmaken van de sociale media? Er zijn eindeloos veel groepen die de mogelijkheid geven gratis planten en zaden te ruilen en reclame maken voor weggeefacties.

Je kunt ook eens verder kijken dan de plekken waar je doorgaans planten koopt. De plaatselijke markt is bijna altijd goedkoper dan het tuincentrum.

Er zijn echt talloze manieren om gratis of zeer goedkoop aan planten en zaden

te komen. Volg mijn adviezen op de volgende pagina's en ontdek wat voor jou de beste manier is om met een beperkt budget je borders te verfraaien.

Nick op TV

Volg Nick en de rest van het *Gardeners' World*-team elke vrijdag. Zie onze nieuwsbrief voor data en tijden.

BBC
TWO

Krijg meer planten voor je geld

Hier zijn vier manieren om je tuin en huis met planten te vullen zonder je bankrekening te plunderen.

1 Stekken

Als je nog nooit hebt geprobeerd om zelf te stekken, zul je verbaasd staan over hoe eenvoudig dat is. Zodra je de techniek begrijpt, is het een koud kunstje om bijvoorbeeld vijf *Salvia* 'Hot Lips' (ter waarde van 25 euro) te produceren voor niet veel meer dan 1 euro. Volg deze eenvoudige stappen.

■ Verzamel 's ochtends vroeg het stekmateriaal van planten zoals houtachtige salvia's, winterharde fuchsia's, sneeuwbal en kardinaalshoed. Knip de bovenste 20 cm van gezonde stengels af en doe die in een plastic zak met een beetje water.

■ Vul 9cm-potten tot aan de rand met turfrijke potgrond.

■ Haal de stekken uit de zak en knip ze op een lengte van 10 cm onder een oog af. Verwijder de

bladeren van het onderste driekwart van de stengel. Steek de stekken tussen de potwand en de potgrond langs de rand van de pot.

■ Plaats een diepvrieszak over de pot, zet die met een elastiekje vast en zet de pot uit direct zonlicht in een schotel met water.

■ Controleer de stekken regelmatig en verpot ze zodra de nieuwe wortels de bodem van de huidige pot bereiken.

Salvia's zijn perfecte planten om te stekken.

Houd een plastic zak bij de hand zodat je stekken meteen kunt afdekken.

Zelfs vaste grassen, zoals *Stipa tenuissima*, kunnen uit zaad worden opgekweekt.

2 Kruidachtige planten splitsen

Dit is verreweg de gemakkelijkste manier van vermeerdering. Splitsen houdt in dat je een pol van een kruidachtige vaste plant in kleinere stukken met wortels en topgroei verdeelt. Deze methode kun je gebruiken voor allerlei plantensoorten, waaronder kattenkruid, guldenroede, kogeldistel, prachtriet en duizendblad. Neem bijvoorbeeld een zonnekruidplant waarvoor je vijf jaar geleden 6 euro hebt betaald – die kun je in het voor- of najaar splitsen in tien nieuwe planten, waardoor je dus voor 60 euro aan planten produceert!

■ Haal eerst met een spade of een vork de hele pol van de te splitsen plant uit de grond.

■ Verdeel de pol en eventuele topgroei vervolgens

met twee vorken (om de pol uit elkaar te trekken), een spade of een groot mes in stukken die in een 1-liter-pot passen. Probeer de wortels daarbij zoveel mogelijk intact te laten.

■ Deze nieuwe, gesplitste 'plantjes' kun je nu in een pot met turfrijke potgrond verder opkweken of weer direct in de tuin planten.

Splits planten om geld te besparen en planten gezond te houden.

3 Planten uit zaad opkweken

Planten uit zaad opkweken is zonder meer de allergeoedkoopste manier om planten te produceren. Een exemplaar van het fijnbladige siergras *Stipa tenuissima* in een 2-liter-pot kost je al gauw 12 euro, terwijl een zakje zaad van 3 euro met gemak honderd planten kan opleveren. Deze methode werkt voor de meeste eenjarige, tweejarige en vaste planten.

- Vul een pot of zaaibak tot 1 cm onder de rand gelijkmatig met turfrijke potgrond.
- Giet de zaden in je handpalm en tik tegen je hand om ze gelijkmatig over de potgrond te strooien.
- Bedek het zaad met een laagje van 2 mm gezeefde potgrond (tenzij op het zakje anders vermeld staat).
- Zet de zaaibak of pot in

water totdat het grondoppervlak nat is. Plaats hem dan in een kweekbak om het zaad te laten kiemen.

■ Zodra de eerste blaadjes verschijnen, haal je de pot of zaaibak uit de kweekbak. Wanneer de eerste echte bladeren verschijnen, kun je de zaailingen verspenen naar hun eigen kleine potten om ze verder op te kweken.

Zaaien in potten neemt minder ruimte in dan in zaaibakken.

Gebruik een spade of mes om planten met vlezige wortels te splitsen.

Medetuiniers hebben misschien planten over die ze willen ruilen, verkopen of weggeven.

4 Reddings- en weggeefacties

Slimme tuiniers komen er snel achter wanneer en waar ze koopjes kunnen halen. Een vriend van mij achterhaalde op welke dag de supermarkt afgeprijsde planten aanbod en was er altijd als eerste bij om een koopje te scoren. Dit is slechts één manier, maar er zijn er nog veel meer.

■ Op de gewone weekmarkt (dus niet een speciale plantenmarkt) vind je vaak de goedkoopste planten. Mijn ervaring is dat de meeste planten hier 20 tot 50% goedkoper zijn dan in reguliere tuincentra.

■ Lid worden van een lokale tuinclub is een geweldige manier om goedkope en gratis planten te bemachtigen, dankzij 'stekjesdagen' en zomerse plantenmarkten.

■ Stalletjes langs de weg met planten van amateurkwekers bieden bijna altijd koopjes aan. De planten zijn vaak

40 tot 60% goedkoper dan bij een kwekerij.

■ In Nederland en België worden regelmatig zadenruilbeurzen gehouden. Zoek gewoon op de term 'zaden ruilen' om er een bij jou in de buurt te vinden. Het is niet erg als je zelf geen zaden hebt om te ruilen, want vaak kun je ook gewoon een kleine donatie doen.

Ruil zaad dat je zelf niet wilt of overhebt voor zaad dat je wel wilt.

Handige bespaarlinks

Tuinieren wordt steeds populairder en dus groeien de kansen om voordelig aan planten, bloemen en zaden te komen. Hieronder vind je een paar handige links om je op weg te helpen in jouw bespaarjaar.

■ Nederlandse Rotsplanten

Vereniging

Platform voor liefhebbers van rotsplanten. Voor leden worden lezingen, workshops en verkoopdagen georganiseerd. Er is ook een uitgebreide zadenlijst waaruit je 20 verschillende zakjes zaad kunt bestellen.

nrwebsite.nl

■ Vlaamse Rotsplanten Vereniging

Voor Vlaamse liefhebbers van rotsplanten. Het doel van de vereniging is het samenbrengen van liefhebbers van rotsplanten (en aanverwanten) en het delen van kennis en ervaring. De vereniging organiseert lezingen, praktische evenementen en een plantenbeurs voor het uitwisselen van planten en zaden.

vrvforum.be

■ Velt

De Vereniging voor ecologisch leven, koken en tuinieren promoot al 50 jaar een duurzaam leven in huis, tuin en keuken in België en Nederland. Je wilt heerlijke groenten en fruit uit jouw tuin oogsten. Je wilt met deze oogst een lekker gerecht maken. Of je wilt vooral genieten: in een tuin vol kleurrijke bloemen en kruiden of van een ecologisch leven tout court. Bij Velt leer je hoe je dat doet. En dat via een eigen tijdschrift, boeken en tal van activiteiten die ze organiseren in jouw buurt, waaronder planten- en zadenruildagen.

velt.nu

■ Reclaim the Seeds

Jaarlijks terugkerend evenement waarbij steeds in een andere regio in Nederland en België het uitwisselen van zaden en informatie wordt gecombineerd met discussies over politieke thema's en praktische workshops. Het doel is meer mensen betrokken te krijgen bij de strijd voor agrarische biodiversiteit en een robuuste, duurzame voedselproductie. De evenementen vinden voornamelijk plaats in maart, dus reserveer maar vast een plekje in je agenda voor volgend jaar..

reclaimtheseeds.nl

■ Braderieën en markten

Overal in Nederland en België worden braderieën en planten- en bloemenmarkten gehouden. Dit is vaak een gelegenheid voor lokale kwekers en amateurtuinders om hun planten en zaden voor een voordelige prijs aan te bieden.

■ Tuincentra en kwekerijen

Aan het eind van het seizoen hebben deze regelmatig voorraad over. Dit is een uitgelezen mogelijkheid om (biologische) planten te kopen voor volgend jaar tegen een fractie van de normale prijs.

■ Inheemse Zaaibeek

Binnenkort organiseert Gardeners' World magazine weer samen met de Bijenstichting en kwekerij Cruydt-Hoeck de Inheemse Zaaibeek. En uiteraard horen daar gratis zaadjes bij. Hou het oktobernummer dus in de gaten!

VOLGENDE MAAND Verleng de levensduur van potten, gereedschap en meubilair met onze reparatietips.

HENCHMAN®

DÉ ULTIEME TUINLADDER

Ongelijke grond, verschillende hoogtes en een combinatie van zachte en harde bodem: de tuin heeft verschillende uitdagingen waar een gewone ladder geen goede oplossing voor heeft.

Een **HENCHMAN Tripod Ladder** is ontworpen om je veilig, stabiel en zelfverzekerd te laten werken. De verhoogde stabiliteit geeft je het vertrouwen om op hoogte te werken en maakt het trimmen van heggen en het snoeien van bomen makkelijk. Als je hem eenmaal hebt, zou je willen dat je hem eerder had aangeschaft.

Door het lichtgewicht ontwerp van de **HENCHMAN Tripod Ladder** is het prettig om hem te tillen en te gebruiken – perfect voor de lastig bereikbare klusjes in je tuin en in huis.

1. VEILIG WERKEN

Elk van de drie poten kan individueel versteld worden voor complete stabiliteit op ongelijke ondergronden.

2. COMFORTABEL WERKEN

De ingebouwde platformtrede en hoge leuning zorgen ervoor dat je makkelijk handsfree kunt werken.

3. ZELFVERZEKERD WERKEN

De klauwvormige voeten van de ladder zorgen voor extra stabiliteit op zachte ondergronden. De gratis rubberen voetjes houden je stabiel op harde ondergronden, zowel binnen als buiten.

PRIJZEN V.A. € 349 . MATEN 1,8 - 4,8 M
GRATIS VERZENDING . 5 JAAR GARANTIE

"Kwalitatief hoogwaardige producten die ervoor zorgen dat je met vertrouwen werkt op hoogtes!" Daniel. G

DE ONGEËVENAARDE
VEILIGHEIDSKENMERKEN
VAN DE HENCHMAN
TRIPOD LADDER ZIJN
ONDER MEER:

2,4 M
3 VERSTELBARE
POTEN

4,9

Op basis van meer dan 3000 reviews in het VK

NEEM ZELF EEN KIJKJE!
Scan de QR-code om meer te weten
te komen over alle HENCHMAN-ladders

BESTELLEN OF MEER INFORMATIE:

www.henchman.nl

Jouw snoei-maand

Frances Tophill verwijdt verwelkte bloemen, snoeit steenvruchten en leidt pruimen in waaiervorm.

Het is hartje zomer. De dagen zijn op hun langst, wat betekent dat we volop de tijd hebben om van de tuin te genieten, vooral nu de zogenaamde langedagplanten gaan bloeien. Mensen hebben het vaak over het gebrek aan bloemen in juni, wanneer de voorjaarsbloemen zijn uitgebloeid en de zomerbloeiers hun hoogtepunt nog niet hebben bereikt. Als vuistregel – en bij twijfel – kun je aanhouden dat je meteen na de bloei snoeit, zodat je in juni nog maar weinig planten hoeft terug te knippen.

Er is geen risico op vorst meer en het sapniveau zal niet verder stijgen, dus de kans dat planten gaan bloeden is klein. Het is nu ook veilig om steenvruchten te snoeien, want dankzij het warmere, drogere weer is een infectie met schimmelziekten zoals loodglans minder waarschijnlijk (in tegenstelling tot 's winters).

De zwoele, rustige maanden breken aan, dus de meeste snoei is niet urgent. Je hebt tot eind augustus de tijd voor planten die bij hogere temperaturen moeten worden gesnoeid. De belangrijkste snoeiklus in juni bestaat uit het koppen van doorbloeierende rozen zodra die hun eerste bloeigolf achter de rug hebben.

Bind de nieuwe scheuten van zomerframbozen aan om de oude van de nieuwe te scheiden.

Frances op TV

Volg Frances en het **Gardeners' World**-team op vrijdag. Zie onze nieuwsbrief voor data en tijden (gardenersworldmagazine.nl/nieuwsbrief).

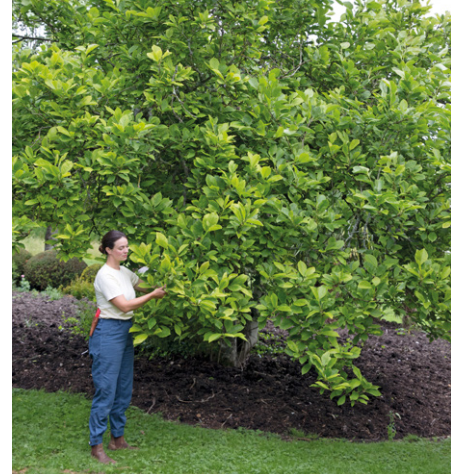

Snoei deze planten nu ook

Geef deze maand de prioriteit aan de vele planten die net zijn uitgebloeid en aan de planten die je pas mag snoeien wanneer alle risico op vorst is geweken.

SYRINGA De sering is net uitgebloeid en heeft geen drastische snoei nodig, maar kan zo nodig wel wat worden beteugeld.

MAGNOLIA Kan afsterven na wintersnoei en bloeden na lentesnoei, dus snoei beschadigde en dode takken nu terug.

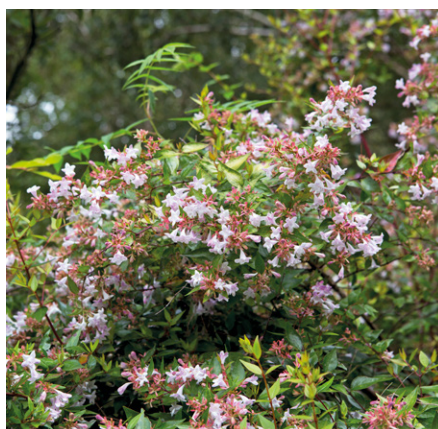

PHILADELPHUS Dun boerenjasmijn na de bloei uit, waarbij je maximaal een derde van de takken tot op de grond terugsnijdt.

CISTUS Het zonne-roosje blijft mooi als je na de bloei de toppen afknijpt, waardoor er meer zijstelen komen en de struik voller wordt.

Nu niet snoeien

Laat abelia's tot na de bloei met rust.

- X ABELIA** Laat laatbloeiende planten, zoals abelia en leverkruid, met rust totdat ze zijn uitgebloeid. Snoei ze daarna licht om dood en beschadigd hout te verwijderen.
- X APPELS** Je kunt een appelboom eventueel nu snoeien, maar beter doe je dit in augustus. In tegenstelling tot pruimen kunnen appels zowel 's winters als eind zomer worden gesnoeid.
- X HOGE HEGGEN EN VORMPLANTEN**, maar in feite alle planten waarin vogels kunnen nestelen. Tijdens het broedseizoen is het verboden om nesten van vogels te verstoren. Neem het zekere voor het onzekere en wacht op zijn minst tot augustus.

Leipruimen, zoals deze te ver doorgesnoeiende boom, moeten regelmatig worden gesnoeid om in vorm te blijven.

Leipruimen snoeien

Schimmelziekten kunnen zich in deze tijd minder goed verspreiden, omdat de sporen voor hun ontkieming vochtige omstandigheden nodig hebben. Dit betekent dat het nu veilig is om steenvruchten – zoals pruimen, amandelen, abrikozen, mirabellen, kersen en perziken – te snoeien.

Voor een jaarlijkse oogst moeten de planten zowel oude als nieuwe takken hebben. Bind nu de jonge, snelgroeiende takken aan voor nieuwe vruchten volgend jaar. Als je een boom als deze drastisch aanpakt, verlies je dit jaar misschien wat fruit, maar krijg je vanaf volgend jaar een royale opbrengst.

In waaier geleide pruimenbomen geven vruchten zonder te veel ruimte in te nemen.

Stap voor stap

1 Kies gezonde, jonge takken die de oudere moeten vervangen (meestal hangt het fruit aan takken van vorig jaar) en bind die zorgvuldig aan.

2 Dode, zieke of beschadigde takken kunnen infecties overdragen aan de rest van de plant. Snoei die takken dus tot op gezond hout terug.

3 Verwijder alle andere ongewenste takken uit het aangebonden gestel. Kort tot slot alle zij-scheuten in tot op ongeveer zes blaadjes en kort die na de oogst nogmaals in tot op drie blaadjes.

Tip

Planten aanbinden is een serieuze zaak. Als een plant sterk afhangt, is de spanning op de takken groot. Gebruik geen metaal-draad, maar zacht materiaal dat toch sterk is, zoals tuintouw.

Ik lus het touw in een achtvorm losjes rond de tak, zodat die niet bekneld raakt, en maak het stevig aan de steundraden vast. Voor zeer dikke takken kun je gewatteerde banden gebruiken. Ze zijn niet zo mooi, maar werken goed.

Lus het touw in een achtvorm rond de tak.

Snoei zo ook

Andere fruitbomen die in een vlakke leivorm kunnen worden gesnoeid:

- Vijgen moet je nu snoeien en tegen een muur op het zuiden leiden.
- Appels en peren kunnen op deze manier worden gesnoeid, maar wacht met appels liever tot augustus.
- Rode bessen en kruisbessen worden op dezelfde manier gesnoeid: bind ze 's winters aan en snoei die zijscheuten in de zomer terug.

Pruim

	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Oogsten												
Snoeien												

VOLGENDE MAAND Frances laat zien hoe je aubergines uitdunt voor een optimale oogst.

DEEL 4

Je tomaten verzorgen

Samen tomaten kweken

De tomaten staan in de vollegrond en maken een ware groeispurt door. Tijdens deze snelle groei kunnen ze je aandacht en verzorging goed gebruiken. Wat moet je nu doen en laten?

Tomaat Bartelly
Biologische cherrytomaat met goede opbrengst

Teelt onder glas:
Opbrengst: 10-15 kg/m²
Opbrengst na 10-12 weken
Opbrengst in juli/augustus

Teelt in vollegrond:
Opbrengst: 10-15 kg/m²
Opbrengst na 10-12 weken
Opbrengst in juli/augustus

Abonnees van Gardeners' World ontvangen bij het maartnummer van Gardeners' World een zakje biologische

Bartelly-tomatenzaden van De Bolster (bolster.nl). Als alles goed is gegaan, staan je tomatenplanten nu in de vollegrond – in de kas of buiten, of misschien zelfs in een grote pot of bak – ijverig uit te groeien tot forse planten. Tijdens de groei maakt de tomatenplant niet alleen een hoofdstam en zijtakken aan, maar in de oksels hiertussen ontstaan ook nog scheuten: dieven. Die zijn niet productief, dus je kunt ze maar beter verwijderen. Zo gaat er meer energie naar de vruchten in plaats van naar het loof.

Tomatentips van Bart

Wie kan je beter van kweektips voorzien dan een van naamgevers van de tomaat 'Bartelly', namelijk Bart Vosselman? Hij vertelt je wat je het beste kunt doen.

"Wij combineren het weghalen van de dieven met het indraaien van de planten", vertelt Bart. "Normaal gesproken doen we dit één keer per week, maar zo heel precies komt dat niet. Een keer vergeten is dus geen probleem. De dieven zullen dan wat groter zijn. Het beste kun je in dat geval een scherp mesje gebruiken om de dieven te verwijderen."

Bloeiende tomaten

Tomaten zijn in principe zelfbestuivend, dus je hebt

geen insecten nodig voor de bevruchting. "Maar bij vochtig weer verloopt de bestuiving vaak wat moeilijker, omdat het stuifmeel dan wat meer aan elkaar vastplakt", waarschuwt Bart. "Daarom maken professionele telers meestal gebruik van hommels. Door de trillende beweging van de hommels, zodra ze op de tomatenbloempjes gaan zitten, wordt de kans groter dat er stuifmeel op de stamper terecht komt. Bij tomaat 'Bartelly' is er overigens zelden sprake van

bestuivingsproblemen en is trillen dan ook niet nodig."

Tomatenklussen in juni

Bij sommige plantensoorten moet je het aantal vruchten uitdunnen voor een betere groei, maar dat is bij je tomaten niet nodig. "Als de plant door een grote hoeveelheid vruchten zwaar belast wordt, gaat deze vanzelf wat minder bloemen geven en zullen de vruchten kleiner worden", legt Bart uit. Of je extra moet voeren is afhankelijk van hoe je

STAP VOOR STAP Tomaten dieven

1. Aanbinden en indraaien

Controleer of de hoofdstengel van de stam goed gesteund wordt, door deze met regelmatige afstanden aan een stevige stok te binden. Bind het zachte touw eerst aan de stok en maak dan de tomatenplant vast. In de kas werkt indraaien langs een touw (dat je van de nok naar de grond hebt gespannen) goed.

2. Kleine dieven

Knijp met je duim en wijsvinger alle kleine zijscheuten af die in de oksels verschijnen tussen de zijtakken en de hoofdstam. Zorg dat je de stam en de zijtakken niet beschadigt.

3. Grote dieven

Zijn de dieven te groot om met de hand weg te knippen, haal ze dan weg met een scherp mesje. Snijd zo dicht mogelijk bij de basis van de uitloper, maar zonder de plant te beschadigen.

Dief met ons mee!

Hoe goed groeien jouw tomatenplanten? Stuur je foto naar redactie@gardenersworldmagazine.nl o.v.v. 'Samen tomaten kweken'.

Verhalen van eigen bodem

Wat de bodem vertelt over je tuin

Een gezonde tuin start met de bodem. Van de hoeveelheid zuurstof tot het bodemleven en de aanwezige voedingsstoffen, Bio-Kultura biedt een bodemanalyse aan waarmee je niet alleen weet hoe je tuin ervoor staat, maar ook hoe je de grond kunt verbeteren én hoe jouw tuinbodem precies in elkaar steekt. Drie enthousiaste tuiniers gingen aan de slag om meer te weten te komen over hun tuinen.

Meer zien van
deze tuinen?
Houd onze
website en social
media in de gaten!

Over Bio-Kultura

Bio-Kultura maakt biologische potgrond, tuinaarde-compost en mestcompost met hart voor plant, mens, dier en milieu. Bio-Kultura inspireert ons bij *Gardeners' World* met interessante informatie over onder andere het bodemleven. En daar zijn we trots op, want Bio-Kultura is een bedrijf waar we als tuiniers blij van worden. Wij kweken met liefde onze planten in en met de biologische, turfvrrije tuinaarde-compost en mestcompost van Bio-Kultura. Bovendien zijn ze op zoek naar vervangers van turf en veen in potgrond.

Bio-Kultura
DE BODEM IS DE BASIS

De tuin van Diny Herbrink

- **Soort grond:** zandgrond, voormalig weiland.
- **Soort tuin:** grote tuin aan huis.
- **Plaats:** Lemelerveld.

Diny Herbrink begon een jaar geleden met tuinieren en geniet met volle teugen van haar nieuwe tuin naast het huis dat haar man voor hen heeft gebouwd. "Vroeger was deze plek een weiland, maar nu tuinier ik tussen de vijf hoge eiken", legt Diny uit. "Vanwege de bomen tuinier ik veel in schaduw en onder het gekraai van de kraaien bij hun nesten. Een deel van de grond is van de gemeente en ik gaf aan dat ze het best mochten laten verwilderen, dus daar staan allerlei wilde bloemen."

Uit de bodemanalyse en de twee educatieve documenten werd duidelijk dat de bodem van Diny's tuin al wel richting het 'gunstige milieu' gaat – dat wil zeggen, een situatie waarbij de zuurgraad, het zuurstofgehalte en de hoeveelheid organische stof gunstig zijn. Toch is er nog veel winst te behalen. "Nu ik hier een jaar tuinier, begrijp ik beter welke planten het beter of minder goed doen in de tuin. Ik zie nu ook planten opkomen die dat vorig jaar nog niet deden." De grootste punten waar Diny nog winst op kan behalen met haar tuin, is bij het zuurstofgehalte en het bodemleven. "Eerder liet ik de eikenbladeren al liggen voor mulch en extra compost kan het bodemleven ook nog helpen. Om de grond luchtiger te maken kan ik de grond omwoelen met een woelvork. Ik ga meteen aan de slag!"

De tuin van Emilie Timmermans

- **Soort grond:** zandgrond, voormalige moestuinen en bouwplaats.
- **Soort tuin:** Meebij-buurtuin op grond van Woningstichting Vivare.
- **Plaats:** Oosterbeek.

Op de Meebij-buurtuin ging Emilie Timmermans aan de slag met de bodemanalyse. Ooit was deze buurttuin een moestuin voor omwonenden, daarna een bouwplaats en vervolgens heeft het nog een tijd braak gelegen. Emilie en de andere tuiniers van de buurttuin zetten zich nu een jaar in om de grond te verbeteren en wat blijkt? De bodem is in redelijke staat! "Dat verbaasde me", geeft Emilie toe. "Toen we begonnen was de grond arm en was er weinig bodemleven. We zien nu steeds meer leven." De tuin valt, zoals de analyse aangeeft, in het gunstige milieu. "We kunnen de bodem verder verbeteren met organisch materiaal, want die score van 6,5% is nog aan de lage kant. Zo kunnen we mestcompost gebruiken om het bodemleven verder te stimuleren", vertelt Emilie. "Ik kende gesteentemeel nog niet, maar ik leerde uit het advies dat dit ook een goede aanvulling is voor de bodem."

Op de Meebij-buurtuin waren ze al bezig met het maken van (blad)compost en het zaaien van groenbemesters zoals *Phacelia*. "Eerder spoelde de voedingsstoffen vanwege de arme zandgrond zo weg met een flinke bui, maar meer organisch materiaal helpt om die vast te houden." Emilie kijkt ernaar uit om de resultaten en adviezen te delen met haar medetuiniers. "Het is fijn om te weten hoe de tuin er écht aan toe is. Ik heb nu een beter idee van hoe het gaat en wat nog beter kan. De bodemanalyse zet eigenlijk alles even op een rij. Dan weet je ook waar je het voor doet."

De tuin van Joost Buurman

- **Soort grond:** zandgrond.
- **Soort tuin:** stadstuin bij rijtjeshuis.
- **Plaats:** Amersfoort.

Bloemist Joost Buurman droomde al tijden van een eigen tuin en nu is het zover: hij verruilde zijn balkon voor een ruime voor- en achtertuin bij een rijtjeshuis. "De tuinen lagen eerst vol steen, met tegels in de voortuin en klinkers in de achtertuin", vertelt hij. "Het verraste me dat de grond nog zo goed was, aangezien deze meer dan twintig jaar onder steen had gelegen." Ondanks dat het bodemmilieu goed is, is er nog weinig bodemleven en dus werk aan de winkel. "Er is nog weinig organisch materiaal", legt Joost uit. "Daar wil ik mee aan de slag gaan. Zo wil ik een keer per jaar compost toevoegen, wat zorgt voor meer voedingsstoffen en een betere waterhuishouding. Straks meng ik ook tuinaarde, compost en gesteentemeel door de grond die ik toevoeg aan de tuin. Verder gebruik ik snoeiafval als mulch."

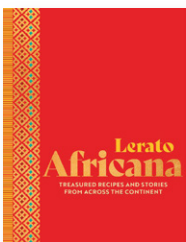
Qua beplantingsplan verschillen de voortuin op het noorden en achtertuin op het zuiden nogal. "In de voortuin wil ik bosplanten neerzetten die goed in de schaduw kunnen, zoals varens, digitalis en gebroken hartje. In de achtertuin staan mijn citrusboompjes en komen er dahlia's, beemdkruid en alliums. Het doel is om jaarrond iets interessants in de tuin te hebben." De vele plannen beginnen voor Joost bij de bodem. Door de aanwezige schimmels geeft de compost van Bio-Kultura de grond – en het nu nog afwezige bodemleven – een geweldige boost om zo een betere balans tussen planten, bodemleven en bodemmilieu te creëren. "Nu ik de resultaten van de bodemanalyse binnen heb, weet ik dat ik lekker los kan gaan in de tuin. Ik weet nu wat de tuin nodig heeft", aldus Joost.

Zomerse oogst voor het raam

Binnenshuis kun je heerlijke, gezonde ingrediënten kweken – volg gewoon de adviezen van vensterbankkweker **Lerato Umah-Shaylor**.

■ **Lerato Umah-Shaylor** is een bekroonde kok en auteur van het boek *Africana: Treasured Recipes and Stories from Across the Continent* (€ 18, o.a. bol.com).

Experimenteer en zet de planten voor verschillende ramen, want sommige gewassen hebben volle zon nodig, terwijl andere wat meer schaduw willen.

Voordat we beginnen, wil ik eerst even zeggen dat ik niet de typische kweker met groene vingers ben die tomaten van weelderige planten plukt en rijen rabarber of reusachtige pompoenen oogst. Ik gil als ik een slak zie en bekken dat ik eens een prachtige bloempot heb weggegooid nadat ik in de potgrond iets had zien bewegen. Verder heb ik buiten niet de ruimte om er ook maar van te dromen dat ik de volgende Monty Don word. Maar ik houd wel van lekker eten en ik eet het liefste seizoensproducten, omdat die altijd een intense smaak hebben. Vandaar dat ik ben bezweken en nu binnen mijn eigen voedsel kweek. Ik ben dol op groenten, tuinkruiden en eetbare bloemen.

De meeste groenten en vruchten die ik eet – pepers, peren, appels, spinazie, tomaten en nog veel meer – komen uit mijn biologische groentepakket, van de groenteboer (vooral bakbananen en Jamaicaanse pepers) en uit lokale boerderijwinkels. Maar er gaat absoluut niets boven de microgroen-

ten, tuinkruiden en bladgroenten die ik zelf binnenshuis en op de vensterbank kweek: boordevol smaak, krokant en geurig. Met een paar tips en trucs kun je zelfs fletse en treurige tuinkruiden uit de supermarkt nieuw leven inblazen.

Velen van ons hebben geen tuin, maar binnenshuis en op de vensterbank groenten kweken is veel gemakkelijker dan het lijkt. Bovendien geeft het voldoening: het bespaart je niet alleen geld, maar bezorgt je ook een gevoel van trots dat je die levende organismen van pot tot bord hebt verzorgd.

Omdat ik zo'n hekel aan slakken heb, vind ik dat je tuinkruiden, bladsla en microgroenten het beste binnen kunt kweken. Ik heb gemerkt dat het behoorlijk lang kan duren

“Zelf kweken geeft voldoening: het bespaart je niet alleen geld, maar bezorgt je ook een gevoel van trots dat je levende organismen van pot tot bord hebt verzorgd.”

voordat tuinkruiden ontkiemen. Sommige zaden doen er een week over, maar andere veel langer, waardoor het maanden duurt voordat ze genoeg blad hebben om er regelmatig van te smullen. Daarom koop ik liever jonge planten bij een goede kwekerij. Deze kweek ik op tot volwassen planten die ik vervolgens vermeerder en over meerdere potten verdeel.

Bedenk allereerst hoeveel ruimte je hebt en denk in mogelijkheden in plaats van je zorgen te maken over wat er allemaal niet kan. Wat is de ligging van je ramen en hoeveel licht laten die door? Sommige planten hebben meer licht nodig dan andere. Zachtere tuinkruiden en bladgroenten, zoals koriander, munt, spinazie, boerenkool en

bladsla, doen het bijvoorbeeld niet zo goed in direct zonlicht en hebben wat schaduw nodig, terwijl planten als pepers en lente-uitjes in de volle zon juist goed gedijen. Ik heb bij toeval geleerd hoe je lente-uitjes binnenshuis kweekt, namelijk toen ik een bosje met de wortels in het water in een glazen pot zette. Het was mijn bedoeling om ze in de koelkast te bewaren om ze langer vers te houden, zoals ik met veel zachtere tuinkruiden doe, maar ik had ze in het volle zonlicht op tafel laten staan. Na een paar dagen was het loof weelderig, frisgroen en zichtbaar gegroeid.

Als planten te warm staan, kunnen ze uitdrogen, maar staan ze te koud, dan stoppen ze met groeien en te natte potgrond kan rot veroorzaken. Met andere woorden: de plek en de temperatuur zijn belangrijke factoren om rekening mee te houden. .

Kweek wat je lekker vindt

Welke gewassen zou je willen kweken? Ik heb deze vraag beantwoord door te bedenken wat ik graag zou willen eten. Het is productiever en duurzamer om eerst te kweken wat je nodig hebt en het lekkerst vindt, voordat je je aan meer avontuurlijke

“Kweek allereerst wat je nodig hebt en het lekkerst vindt. Geef jezelf de ruimte om te slagen, fouten te maken en het opnieuw te proberen.”

gewassen waagt. Geef jezelf de ruimte om te slagen, fouten te maken en het opnieuw te proberen. Zelfs de meest door de wol geverfde kwekers kunnen niet garanderen dat elke plant een succes wordt. Vocht, zon, warmte,

Met een scherpe schaar oogst je gemakkelijk zonder de wortels of potgrond te verstoren.

ongedierte, zaad- en potgrondkwaliteit – het is allemaal van invloed op het resultaat.

Verzamel de juiste spullen om aan de slag te gaan en de planten te verzorgen. Fruit- en groentebakjes uit de supermarkt zijn heel geschikt om in te zaaien, waarna je de zaailingen naar potten verspeent. Je kunt er ook heel goed microgroenten in kweken, want die ontkiemen veel sneller en hoeven minder lang te groeien. Als de bakjes geen drainagegaatjes hebben, kun je er zelf een paar in maken. Vul ze met potgrond, zaai en geef water op de potgrond met een plantensproeier of zet ze in een bak met water.

Er zijn speciale kweeksets voor kiemgroenten verkrijgbaar, inclusief zaad en potgrond of kokosvezel, en sommige sets worden zelfs met potten en al geleverd. Je kunt bijna alles wat je kweekt met een schaar oogsten, maar ik raad je aan om een goede snoeischaar te gebruiken om de stelen en stengels van wat houtiger tuinkruiden af te knippen.

Rode biet als microgroente kweken

1 Vul een bakje gedeeltelijk met potgrond en bevochtig die met een plantensproeier of zet de bak in het water zodat de grond zich via de drainagegaatjes volzuigt. Ik gebruik het liefst kokosvezel. Er is geen voeding nodig, omdat je al snel oogst.

2 Strooi een beetje zaad gelijkmatig over de potgrond. Je kunt royaler zaaien dan normaal, omdat je uiteindelijk alleen de blaadjes oogst. De zaden van rode biet zijn vrij groot, dus duw deze stuk voor stuk voorzichtig in de potgrond.

3 Dek het bakje af met een vochtige doek en zet het uit direct zonlicht om de zaden te laten ontkiemen. De doek moet de bak goed bedekken, want als de zaden uitdrogen zullen ze niet ontkiemen.

4 Verhuis de bak naar een lichte vensterbank zodra de eerste blaadjes verschijnen en haal de doek eraf. Je kunt al binnen 8-10 dagen heerlijke blaadjes oogsten, maar let op dat de zaailingen niet uitdrogen.

Vijf smaakmakers om binnenshuis te kweken

Er zijn heel veel eetbare planten die je binnenshuis kunt kweken. Begin met gewassen die je lekker vindt en vaak gebruikt. Breid daarna je assortiment aan smaken geleidelijk uit.

■ Pepers

Ik ben dol op allerlei soorten pepers en gebruik er zoveel dat ik er niet tegenop kan kweken. De variëteit 'Alter Ego' heb ik cadeau gekregen van de gaarkeuken waar ik als vrijwilliger werk. Het resultaat van deze pikante en toch zoete peper heeft me als 'zelfkweker' veel zelfvertrouwen gegeven.

■ Microgroenten

Ik vind het heerlijk om microgroenten aan gerechten toe te voegen, vooral de scheuten van rode biet, koriander, radijs en doperwtten. Ze bevatten meer voedingsstoffen per gram en smaken vaak nog beter dan hun volgroeide versie. En uiteraard groeien ze veel sneller en kost het weinig moeite om ze te oogsten.

■ Citroenverbena

In Marokko heb ik voor het eerst thee van citroenverbena gedronken. Het is een kalmerend drankje, vergelijkbaar met kamillethee. Je kunt de bladeren vers gebruiken of drogen zodat je er het hele jaar door thee van kunt zetten. En probeer de verse, fris smakende blaadjes eens in een salade of fijngehakt in een marinade.

FOTO'S: SARAH CUTTLE; JASON INGRAM

■ Rozemarijn

Rozemarijn heeft een zuiverend aroma en is winterhard. Het is een mediterrane plant die van de volle zon houdt en tegen wat minder water kan. Je kunt de plant dus 's zomers op een vensterbank buiten zetten. Dit tuinkruid is natuurlijk heerlijk in lamsschotels, maar smaakt ook goed in jollofrijst, een klassiek West-Afrikaans gerecht.

■ Basilicum 'African Blue'

Omdat de plant steriel is, zet hij geen zaad, maar je kunt je voorraad vergroten met stengelstekken. Gebruik hem als gewone basilicum: in stoofschotels, soepen en voor pesto. Basilicum kan lastig zijn. De planten verleppen of verdorren snel, maar met een flinke scheut water komen ze snel weer tot leven.

Vraag het Anne

Heb jij ook prangende tuin vragen voor Anne? Stel ze via redactie@gardenersworldmagazine.nl o.v.v. *Vraag het Anne*.

V Is er iets tegen heermoes en riet te ondernemen? Heermoes is lastig en haal ik zo vaak mogelijk weg. Maar vooral het riet is een drama.

A Je hebt het niet makkelijk met die combinatie van planten in jouw tuin!

Van de heermoes zou ik plantenvoeding maken, zoals je verderop in deze rubriek ook kunt zien. Het is geweldige voeding voor andere planten. Je plukt er flink veel van, wat in jouw tuin moet lukken, doet het in een emmer, en bedekt het met water. Een oude saus- emmer met deksel is ideaal, want het gaat een gier worden en dat stinkt! Gezeefd gebruik je het in een gieter verdund met water.

Het riet is echt een lastige, aangezien dat wel wenselijk is in de sloot, maar niet in de tuin. Ik zou investeren in een bosmaaiertje op accu. Bepaal een grens tot waar het vanaf de sloot mag komen, en houd een tijdje heel consequent bij ieder sprietje riet weg te maaien om het uit te putten. Het gaat lang duren, maar met een beetje geluk gaat de aanhouder winnen, en met zo'n maaiertje kost het je rug niet iedere keer. (Op pagina 92 heeft de redactie een aantal bosmaaiers getest. Misschien staat er iets voor je tussen?) Overweeg ook een diepe borderrand van gerecycled rubber in te graven op die 'rietgrens'. Alles wat daar achter tevoorschijn piept, maai je weg.

V Wanneer oogst je knoflook? De een zegt dat je ze pas na de bloei mag oogsten en de ander zegt van niet. Hoe zit het nu?

A Je mag alles, laten we dat voorop stellen. Zoveel tui- niers zoveel meningen. Wees niet bang ook op je gevoel af te gaan.

Het verschil zit hem in de variëteit. Je hebt namelijk een 'hardneck'- en een 'soft- neck'-soort. Ook het moment van poten speelt een rol. De 'hardneck'-knoflooksoorten zijn heel geschikt om in het voorjaar te poten. Zij hebben nog weleens de neiging 'door te schieten' in de zomer, oftewel te bloeien. Het kan zijn dat de

knoflook dan nog geen goede bol gevormd heeft en je ze nog wel even in de grond mag laten. Je kunt de bloemstengel dan weghalen zodat alle energie van de plant naar de bol gaat.

Mocht de bol al wel goed gevormd zijn, oogst je ze wel voor de bloei. Gewoon even spieken of eentje proberen. De 'softneck'-variëteiten zijn dan weer ideaal om in het najaar te poten. Zij schieten niet zo snel in de bloei en zijn erg leuk om in een mooie vlecht in de keuken op te hangen.

V Wij hebben een hele mooie pruimenboom van vijf jaar. Er was heel veel bloesem en nu ook behoorlijk wat pruimen maar alles zit aan het einde van de tak. De takken buigen daardoor helemaal door. Wat kunnen we daar aan doen?

A Het klinkt alsof er in de eerste jaren van deze boom geen zogenaamde 'gesteltakken' geselecteerd zijn. Niet vreemd, want dat moet je ook maar weten. Bij bomen tussen de twee en vijf jaar is het slim zo snel mogelijk een viertal stevige takken (de gesteltakken) per jaar te kiezen die mogen blijven. Ik zou dus streng kijken naar de takken die de boom nu heeft, en een aantal 'blijvers' selecteren.

Aangezien de boom 'al' vijf is zou ik er tussen de acht en

twalf uitkiezen. Kies stevige takken, liefst met een ruime onderlinge afstand van elkaar, en snoei alle takken die slapper zijn, ziek ogen of kruisen weg tot op de stam. De bovenkant kun je vervolgens snoeien door er zo'n 50 a 60 cm af te halen ieder jaar. Een steenvrucht als deze, snoei je het liefst niet in de winter want dan heb je kans op loodglansschimmel (goed Scrabble-woord wel). Snoeien na de oogst, bijvoorbeeld in augustus lijkt me een topmoment.

V Is het waar dat men na eind juni geen rabarber mag eten? De één zegt van wel de andere niet.

A Deze vraag hebben heel veel mensen. Het zit zo: rabarber bevat altijd oxaalzuur. Dit is in hele grote hoeveelheden schadelijk. Na de langste dag op 21 juni, neemt de hoeveelheid van dit zuur wat toe in de plant. Vandaar dat veel mensen dan stoppen hem te oogsten. Ik moet zeggen dat ik mij daar niet zo druk om maak, omdat je – wil je er schade aan ondervinden – er dan wel kilo's

van moet eten per week, en dat doe je toch niet zo snel.

De reden waarom ik hem persoonlijk niet meer oogst vanaf eind juni is dat ik de plant tegen die tijd de rust gun zichzelf te herstellen om volgend jaar weer stevig terug te groeien. En, eerlijk is eerlijk, ook omdat ik tegen die tijd aardbeien in de tuin heb die dan de crumble in kunnen ... Dan mis ik de rabarber minder.

V Hoe kan ik het verschil zien tussen zomer- en herfstframbozen?

A Dat merk je aan wanneer je fruit krijgt, in de herfst of zomer. Het lastige is wel, dat er allerlei nieuwe soorten op de markt zijn die al vanaf eind zomer fruit geven tot ver in de herfst. Meestal is het zo dat zomerframbozen al vroeg in de zomer – juni – fruit geven. Degenen die vanaf eind juli/augustus tot verder in de

herfst fruit geven, schaar je dan onder herfstframbozen. Nu zou het natuurlijk eigenlijk weinig moeten uitmaken, ware het niet dat ze een verschillend snoeiregime nodig hebben.

Herfstframbozen geven fruit op nieuw hout. Die snoei je redelijk rigoureus terug in het vroege voorjaar. Er vormt dan al snel nieuwe groei die

jouw oogst gaat verzorgen. Bij zomerframbozen zie je in de lente een aantal nieuwe takken die het seizoen ervoor gegroeid zijn. Die zijn buigzamer en ogen groener. Die laat je staan. De oude takken die vrucht droegen zijn nu bruinig en dor, en misschien zie je nog oude vruchten zitten. Deze takken snoei je tot op de grond terug.

V Ik ben actief in de groentetuin voor de voedselbank. Hoe voorkom ik het doorschieten van zomerandijvie en zomersla?

A Wat super dat je zo actief eten kweekt voor de voedselbank! Bladgroenten willen graag bloemen maken en zaad zetten uit een drang zich voort te planten. Die drang komt voort uit stress. Wanneer de plant denkt het loodje te leggen gaat hij hiermee aan de slag.

Sla houdt over het algemeen – zoals de meeste bladplanten – van vocht, vruchtbare grond en niet te fel zonlicht. Dat levert veel, mals en sappig blad op. Ik zou ze dus op een plekje in de schaduw zetten als je dat hebt. Verrijk bovendien de grond met compost.

V Volgens mijn vrouw bevat de compost nog veel kleine zaadjes van onkruid en dat merk je. Volgens mij niet. Als een composthoop lang genoeg rijpt zijn ook alle zaden uit elkaar gevallen. Wie heeft er gelijk en in twijfelgevallen: wat moet ik doen om alle zaadjes om zeep te helpen?

A Jullie hebben allebei gelijk. Een composthoop die niet genoeg is opgewarmd bevat nog onkruidzaden die nog kiemkrachtig zijn. Is de compost daarentegen echt goed opgewarmd – je ziet composthopen daarom niet voor niets dampen op koele ochtenden – gaan de zaden stuk.

Hoe je dit bereikt is simpel: de composthoop keren brengt

er zuurstof in, waardoor het composteerproces en het verwarmen op gang komt. Nog een extra tip: wied onkruid weg voor het zaad zet. Zo kunnen ze makkelijk op de hoop.

Kweekgras en zevenblad zou ik voor de zekerheid niet op de composthoop gooien, aangezien die wortels heel makkelijk weer doorgroeien. Zet hem op samen!

V Zijn er bijzondere eisen aan een pot als ik aardbeien wil kweken?

A Aardbeien kunnen heel makkelijk groeien met weinig. Er zijn zelfs mensen die ze in afgezaagde regengoten, vastgemaakt aan de schutting kweken. Vierkant of rond, het maakt dus niet zoveel uit.

Wel is het zo dat je oogst een stuk groter is als ze de ruimte hebben. Diepte is dan vaak belangrijker dan hoe breed de pot is. Zo heb je speciale aardbeipotten met veel openingen aan de zijanten. Zo zet je met gemak tien plantjes bij elkaar. Daar staat dan tegenover dat die vaak tussen de 35 en 50 centimeter hoog zijn.

Gevuld met goede turfvrrije potgrond kunnen ze daar jaren in staan.

Na het derde levensjaar geeft een aardbei steeds minder fruit. Het is dus goed ze daarna te vervangen. In een pot van zo'n 30 cm doorsnede en diepte zou ik niet meer dan drie planten zetten. Aangezien ze er dus niet al te lang in zitten, zullen ze, ondanks wat krap op elkaar te zitten, een goede oogst geven.

Bijvoeden met een kaliumrijke voeding helpt hierbij. Biologische tomatenvoeding is bijvoorbeeld heel geschikt.

V Anne, ik heb jou ooit een lezing horen geven en ik wilde toen een vraag stellen maar de tijd was op! Dus nu een herkansing. Jij hebt een hond in de tuin, die zag ik op de cover van jullie aprilnummer (mooi!) maar volgens mij heb je ook gewoon heel veel planten die bekend staan als giftig in jouw tuin. Hoe ga jij daar mee om? Heb je jouw hond daarop getraind of ging dat vanzelf? Wij hebben een hele oude hond die weinig uithaalt maar zijn van plan een puppy te nemen, vandaar!

A Wat jammer dat ik je toen niet meer kon beantwoorden, maar bij dezen! Mijn hond heeft vanaf het moment dat ze een puppy was, geleerd voorzichtig met planten om te gaan, niet omdat ze giftig waren, maar omdat er allemaal tere zaailingen groot stonden te groeien op de vensterbank. Dat ging eigenlijk heel goed. Iedere keer als ze er voorzichtig omheen liep of er geen hap van nam terwijl ze dat duidelijk wel van plan was kreeg ze een koekje. Dat hielp enorm.

In de tuin is het daarna redelijk vanzelf gegaan. Ze

blijft van planten af die in de siertuin staan. Wel is het zo dat ze – het kan echt een draak zijn – zichzelf soms aan een venkel of aardbei helpt. Hoe ze weet dat die eetbaar zijn weet ik niet. Misschien omdat ze mij die heeft zien oogsten en eten. Misschien is het instinct?

Ik moet zeggen dat ik wel denk dat het enorm verschilt per ras. Nova is een Friese Stabij. Ik heb weleens van labradors gehoord die werkelijk alles in de tuin – en huis! – opaten. Succes! En geniet van de puppytijd!

V Ik heb een super zonnige moestuin en kweek er van alles. Het lukt ook allemaal heel goed. Alleen sla niet en dat vindt mijn zoontje erg lekker. Het vormt bijna geen blad en wordt al snel een stengelige plant, waarna ik ze eruit trek. Wat doe ik fout?

A Je doet niets fout! Sla is alleen echt een plant die in de schaduw beter tot zijn recht komt. Hij maakt dan sappig en mals blad. In de zon daarentegen raakt sla in de stress waarop het zich gauw wil gaan uitzaaien om voor nageslacht te zorgen. Mochten jullie van

pompoenen en bonen houden heb ik wel een idee voor je: maak klimconstructies of boogjes in de tuin die je volledig laat begroeien. Op de plekken waar dan schaduw gaat vallen plant je sla uit. Ik denk dat het zo gaat lukken! Zet 'm op en eet smakelijk voor jou en je zoontje.

V Ik heb al jaren een *Trachycarpus Fortunei* in een pot van 50 cm hoog met een diameter van 55 cm. Dit jaar is de palm in bloei gekomen. Is dit een goed of slecht teken? Is de pot te klein geworden voor de palm? De wortels vormen een massieve kluit die de hele pot vult. Moet ik de bloei verwijderen om de palm te redden?

A Een Chinese hennepalm is een prachtig en opvallend gezicht, helemaal als hij bloeit, want dat zie je niet zo vaak (in koelere contreien). Het is alleen maar goed nieuws, dus. Maak je geen zorgen, want het gaat er spectaculair uitzien en hij (of zij?) gaat niet dood!

Het is leuk te ontdekken of je een mannelijke (hangende bloemen met meeldraden vol stuifmeel) of vrouwelijke palm

hebt (bloemen zonder stuifmeel en er verschijnen vruchtbe-ginselen). Mocht je er een van ieder hebben of er een aan toe voegen, kunnen ze bestoven, en dus vermeerderd, worden. Maar wellicht gaat het zaaien van palmbomen weer wat ver. Het verpotten van de palm is een prima idee. Ik zou dit wel pas na de bloei doen. Hij of zij is nu druk zat.

V Ik heb allemaal kamerplanten die aan het kwakkelen zijn. Ze krijgen wolluis, er zitten rouwvlieg-larven in de potgrond, en ze zien er over het algemeen gewoon niet vrolijk uit. Ik heb een zonnig huis, geef voldoende water, maar moet eerlijk zeggen dat ik mijn tuin buiten gewoon veel leuker vind dan mijn kamerplanten, dus dat zal niet helpen. Buiten krijgt meer liefde zeg maar.

A Dat is best herkenbaar moet ik zeggen. Ik heb altijd alle aandacht voor mijn kamerplan-ten zolang het buiten niet te druk is met zaaien, kweken en oogsten.. Dat betekent dat ze in de winter een bak liefde krijgen – bij gebrek aan beter – en in het voorjaar enorm verwaarloosd worden.. Mijn oplossing: Ik zet de hele heisa op mijn terras zodra de temperaturen ook 's nachts hoog genoeg zijn. Meestal is dat eind juni tot ergens in september. In de

buitenlucht, waar de lucht-vochtigheid veel fijner is voor planten en ze om de zoveel tijd een verfrissende douche krijgen van een regenbui knap-pen ze vaak heel snel op van kleine kwaaltjes en beestjes. Die gedijen immers het beste bij een droge, warme kamer en vochtige potgrond.. Het staat ook nog eens prachtig tropisch op een schaduwrijke plek op mij terras. De volle zon zou ik voor de meeste kamerplanten vermijden. Succes!

V Van vorig jaar heb ik nog een halve emmer (brand)netelgier en een halve emmer gier van paardenstaarten (heermoes) over. Kan ik dat verder gebruiken of maak ik nu beter nieuwe?

A Ik zou het allebei doen. Lekker gebruiken, en meteen een nieuwe maken. Het bederft niet zo snel want in feite is gier al bedorven. Dat verklaart de intense geur.

Als ik een extra tip mag

geven: probeer ook eens een smeewortelvoeding. Die ge-bruik ik graag als opvolger van brandnetelvoeding, omdat die bloemen bevordert, wat weer zorgt voor een grotere oogst. Succes en veel plezier!

Inspiratie

98

Mis je kleur in de tuin? Is je tuin net niet die beschutte plek die je voor ogen had? Elke maand lees je hier alles over slimme tuinontwerpen, mooie bloeiërs en tips om van je tuin een paradijs te maken.

68

73

81

86

92

96

78

Deze maand

- 60 Een plek voor vertier**
Alan geeft tips hoe je van je tuin de perfecte gastvrije ruimte maakt.
- 68 Tuinieren met kinderen**
Tien makkelijk te kweken groente- en fruitsoorten.
- 73 Moeiteloos oogsten**
In de drukke junimaand helpt Jack Wallington je tijd te besparen.
- 78 Makkelijk vermeerderen**
Nick Bailey neemt bladstekken van kamerplanten.
- 81 Alle soorten en maten**
Twaalf verrassende en opvallende cactussen en vetplanten.
- 86 Schaduwplanten**
Benut donkere plekken in de tuin optimaal.
- 92 Test: bosmaaiers**
Wij testten accu-bosmaaiers van Bosch, EGO en Gardena.
- 95 Inheemse held**
Kattendoorn (*Ononis spinosa* subsp. *spinosa*)
- 96 In de moestuin van Helga**
De eerste oogst.
- 98 Ambachtelijke Plantenmarkt**
Een vooruitblik op de markt van 28 en 29 september.

DEEL 6 Een tuin ontwerpen

Een plek voor vertier

Maak van je tuin de perfecte gastvrije ruimte voor maaltijden en feestjes. De eenvoudige adviezen van **Alan Titchmarsh** helpen je hierbij.

FOTO: SARAH OUTTLE

Stevig meubilair, voldoende schaduw en een royaal terras maken de perfecte plek om te ontspannen met gasten.

*“De tuin is een plek om
te eten, te drinken en
plezier te hebben met
familie en vrienden.”*

Borders om een terras geven een gevoel van beslotenheid dat een gazon alleen je niet kan geven.

Het is mijn ervaring dat gedeelde smart soms een smart is die je de hele dag met je meesleept, maar een gedeelde tuin is een tuin waarin iedereen met volle teugen geniet. Wat is het nut van al dat gezwoeg als je de vruchten van je werk niet kunt delen met vrienden en familie? Vooral in de zomermaanden is de tuin een plek om te eten, te drinken en te lachen met familie en vrienden. Wie weet bewonderen ze onze inspanningen en toveren ze een bos van voldoening op ons gezicht.

Een tuin die wordt aangelegd met het idee van gezelschap is de ultieme plek om samen te genieten. Als een tuin speciaal is ontworpen om buiten te eten, op mooie zomeravonden een drankje te drinken en in het weekend met het gezin buiten te lunchen, dan krijgt hij een extra dimensie en is zijn waarde als buitenkamer nog groter dan als de plek waar we voor en na het werk even onze dagelijkse frisse neus halen.

In de loop der jaren heb ik gemerkt dat we met drie of vier grotere en kleinere plekken, verspreid over de tuin, kunnen genieten van elkaar en van vrienden en buren die langskomen voor een kop koffie of een aperitiefje. Met een beetje planning zul je merken dat zelfs de kleinste tuin een gastvrije ruimte kan zijn waarin het plezierig ontspannen is.

“Ik kies altijd voor een zonnige plek, omdat je zo nodig met een parasol of canvas zeil schaduw kunt maken.”

De juiste plek vinden

Natuurlijk is het gemakkelijker als je een grote tuin hebt, maar zelfs een kleine tuin heeft doorgaans genoeg ruimte voor één stoel of een tafeltje met een paar stoelen bij de achterdeur, waar je 's ochtends een kop koffie of 's avonds een glaasje kunt drinken.

Op het tafeltje tussen twee all-weather rieten stoelen bij onze achterdeur staat een bonsai haagbeuk die ik cadeau heb gekregen. Maar bij erg warm weer verhuis ik hem liever naar een schaduwrijke plek en zet ik er een pot vol seizoensplanten neer: een geranium met geurig blad of een ondiepe pot vol vetplanten.

Het geheim is om een sfeer van een ontmoetingsplek te creëren. Houd in het ontwerp rekening met de manier waarop het zonlicht zich door je tuin verplaatst en beslis of je 's ochtends of 's avonds in de zon of in de schaduw wilt zitten. Een terras is de ideale plek voor meerdere personen, dus leg die naar wens in de zon of de schaduw aan. Ik zou altijd kiezen voor een zonnige plek, omdat je zo nodig met een schaduwdoek of parasol schaduw kunt creëren.

Een ander belangrijk aspect om bij stil te staan is de beschutting tegen de wind, zowel voor je eigen comfort als voor de tuinmeubelen, omdat die – hoe zwaar en stabiel ze ook zijn – bij winderig weer kunnen

Op een overdekte zitplek kun je vroeg in het voorjaar en tot ver in het najaar gasten ontvangen.

Pergola

Parasol

Kleine bomen

Maak een schaduwplek

Vijf manieren om een plek koeler en comfortabeler te maken

■ **Parasols** Simpel en relatief goedkoop, en de kleur van de parasol kan bijdragen aan de sfeer. Er zijn prachtige Indiase parasols (met belletjes en schelpen eraan) in levendige roze of blauwe tinten. Als je de hoofdrol aan je bloemen wilt geven, kies dan voor een crème- of neutrale tint. Vul de voet met water om te voorkomen dat hij bij het lichtste briesje omwaait. Klap parasols in wanneer er harde wind wordt voorspeld.

■ **Canvas zeilen** Deze zijn vaak driehoekig en kunnen worden opgehangen aan de horizontale balken van een pergola (waar ze helpen om het probleem van de duivenpoep te ondervangen). Je kunt ook twee van de hoeken aan flinke schroefogen in een muur bevestigen en de derde hoek aan een stevige paal. Het is een goed idee om ze bij windiger weer los te maken.

■ **Kleine bladverliezende bomen** Fijn vertakte soorten, zoals berken en sierappels, bieden lichte schaduw zonder opdringerig te zijn. En 's winters, wanneer de bladeren zijn gevallen, geven ze niet dat onophoudelijke sombere gevoel.

■ **Pergola's** Zolang het meubilair eronder verplaatsbaar of afwasbaar is, kunnen pergola's die zijn begroeid met geurige klimplanten, zoals rozen en kamperfoelie, prachtig zijn. Ik ben niet tegen pergola's, maar je moet wel de plek en meubels met zorg kiezen!

■ **'Parasol'bomen** De takken van bepaalde bomen kun je in een platte kroon snoeien en leiden om dienst te doen als een levende parasol. Deze bomen zijn niet goedkoop, maar als je ze regelmatig snoeit om ze in vorm te houden, zullen ze ieders aandacht trekken.

omvallen of verschuiven. Loop op een winderige dag de tuin in en zoek een relatief beschutte plek om je zitje te creëren. Houd er rekening mee dat stoelen onder een tafel vandaan worden getrokken als mensen gaan zitten – met andere woorden, wees royaal met de ruimte. Een harde ondergrond, zoals tegels, planken of harsgebonden grind, is altijd comfortabeler als je meubilair wilt verplaatsen en waterpas wilt zetten. Grind is relatief goedkoop, maar tafels en stoelen zullen minder stabiel staan.

Ook al is het nog zo aantrekkelijk om deze eetplek te laten overgroeien door klimplanten, ik zou de verleiding van een pergola weerstaan. Duiven vinden een pergola namelijk een heerlijke rustplek en beschikken over een zeer actieve spijsvertering ... en dan ben je constant bezig om de drek weg te poetsen.

De sfeer verhogen

Probeer van een zitplek een bestemming op zich te maken die jou en je bezoek stimuleert om de tuin in te lopen. Met beplanting, meubels en de algehele constructie kun je elke plek een andere sfeer geven. Je kunt een zitplek verbergen achter hoge planten of omringen met weelderig beplante borders om een besloten gevoel te creëren. Of plant rozen, jasmijn en andere geurige planten op een plek waar je ze ook kunt ruiken.

Met behulp van heggen, trellisschermen, dichte of open schuttingen en schermen kun je een tuin in verschillende zones opdelen. Zo ontstaan er diverse gebieden, bijvoorbeeld om in je eentje weg te dromen of om grotere groepen te ontvangen. Met lichter meubilair is het gemakkelijker om een plek aan te passen: klapstoelen en -tafels kunnen worden weggehaald als je een feestje organiseert, maar kunnen weer worden teruggezet voor de zondagse lunch met familie of een paar vrienden.

Gazons zijn ideaal voor grotere feesten waar gasten vrij kunnen rondlopen – tijdens een buffet bijvoorbeeld.

Lichtgewicht meubilair is gemakkelijker te verhuizen.

Als je zwaarder teakhouten meubilair wilt kopen, houd dan rekening met de spierkracht die nodig is om het te verplaatsen en controleer ook of het afkomstig is van duurzame plantages. In dat geval moet het zijn voorzien van keurmerken die dit aangeven.

Ik heb her en der in de tuin verschillende teakhouten banken staan, maar op de meest gebruikte plek staat een glazen ronde tafel van weerbestendig riet. Hij is mooi, comfortabel en duurzaam, en kan zo nodig gemakkelijk worden verplaatst. Hij is ook gemakkelijk schoon te maken met warm water en zeep of een hogedrukreiniger op een zeer lage stand.

Aan het einde van paden en bij doorkijkjes heb ik banken en grote eenpersoonsstoelen neergezet, niet alleen als blikvangers maar ook als stimulans om de tuin in te lopen, te gaan zitten en eens een ander uitzicht in me op te nemen. Met mijn vrouw heb ik het compromis gesloten dat een bank of stevige stoel niet alleen comfortabel, maar ook mooi moet zijn.

Hoewel er in de tuin op een warme zomeravond een dromerige sfeer kan heersen, is het vaak gewoon te koud en te winderig om buiten te zitten. Overweeg om een tuinhuisje te plaatsen, met de achterkant naar de meest voorkomende windrichting en deuren die je bij warm weer kunt openzetten. We hebben inmiddels al vijftien jaar zo'n huisje, waardoor we in het voorjaar minstens twee maanden eerder en in het najaar twee maanden langer in de tuin kunnen zitten.

Verwarming

Verlichting

Lichtgekleurde bloemen

Verhoog de avondstemming

Geef je tuin bij avond een vleugje magie.

■ **Verlichting** Lichtslingers op zonne-energie of strategisch geplaatste schijnwerpers geven beide een prachtige sfeer. Experimenteer ermee totdat je tevreden bent over het effect. Richt schijnwerpers op boomkruinen, drapeer lightslingers tussen takken, maar doe het licht uit zodra je naar bed gaat om de natuur niet te verstoren.

■ **Verwarming** Of je nu kiest voor een vuurplaats of terrasverwarming, maak je keus zorgvuldig en gebruik de verwarming spaarzaam, zowel om economische als om milieutechnische redenen. En vergeet niet dat je tegenwoordig stoelkussens met ingebouwde verwarmingselementen kunt kopen!

■ **Avondgeurende planten** De bloemen van violier zijn niet spectaculair, maar de geur die ze 's avonds verspreiden is hemels.

Damastbloem, tabaksplanten, blauwvaren, sterjasmijn en vlambloem zullen allemaal bijdragen aan een bedwelmende sfeer.

■ **Lichtgekleurde bloemen** Witte, lichtgele, lichtblauwe en lichtroze bloemen vallen in de schemering beter op dan bloemen met meer verzadigde kleuren als rood, oranje en paars. Plant rond je zitplek dus lichte bloemen om 's avonds te bewonderen.

■ **Barbecue** Ik weet dat het aantal momenten waarop we een barbecue kunnen gebruiken beperkt is, maar een draagbare of ingebouwde barbecue stimuleert ons om 's avonds langer buiten te blijven en fungeert ook als warmtebron. Zorg er gewoon voor dat je hem zo neerzet dat de rook met de wind wordt afgevoerd (maar niet naar de buien!) zodat je ogen niet gaan tranen.

VOLGENDE MAAND Alan geeft tips voor het bestrijden van veelvoorkomende plantenziekten.

Puzzel & win

Vul de puzzel in en maak kans op de speciale uitgave **Maak je eigen pluktuin**.

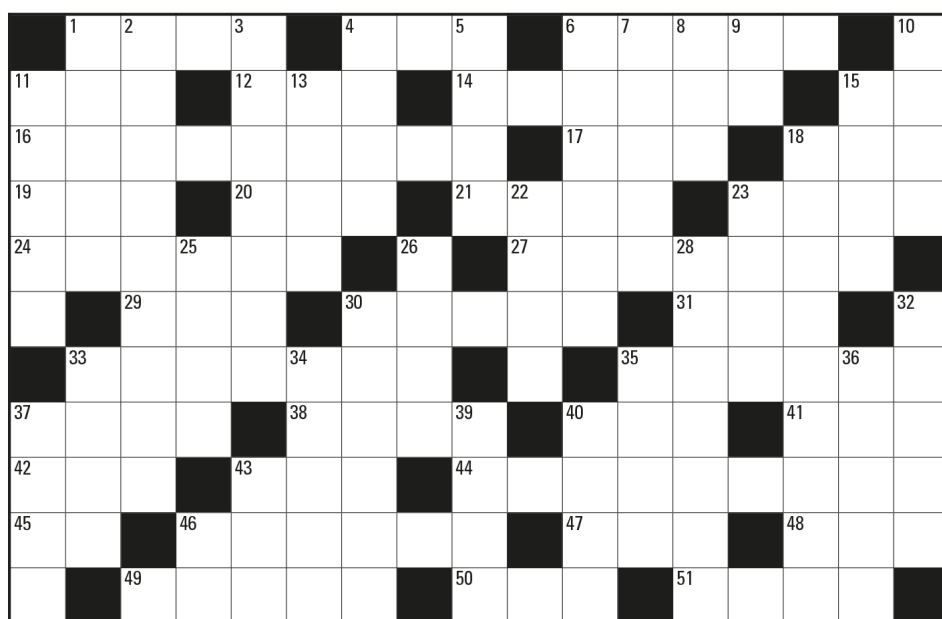
Kruiswoordpuzzel

horizontaal

1 vochtig koud **4** vuil goed **6** gegarandeerd **11** vlaktemaat **12** roem **14** dapper **15** watercloset **16** voetbalterm **17** rivier in Utrecht **18** pose **19** fraaie kleding **20** vruchtennat **21** greppel **23** jammer **24** fijne geestigheid **27** span **29** touw **30** figuur met zes gelijke vlakken **31** rivier in Duitsland **33** deel van een huis **35** gezicht **37** schaamte **38** wijnsoort **40** nuchterblijvende bestuurder **41** bladgroente **42** glanzende verf **43** deel van een korenhalm **44** verblijden **45** hoewel **46** sierlijkheid **47** voormalige Baskische beweging **48** Duitse omroep **49** gelijkerwijs **50** muurholte **51** op het kantje.

verticaal

1 waterplant **2** hulpmiddel bij de taalles **3** legering van koper en zink **4** padvinder **5** vervuilde mist **6** uit een Nederlandse provincie **7** persoon van adel **8** horizon **9** kluitbreker **10** ongebleekt **11** slang **13** bouwsel van was **15** rad **18** vruchtendrank **22** pennenkoker **23** manier van uitdrukken **25** welgesteld persoon **26** deuk **28** niet-bezoldigde functie **30** ziekteverschijnsel **32** maatschappelijke rang **33** compromis **34** mondeling **35** gepelde gerst **36** opletend **37** glibberig **39** kortstondig **40** gat in de muur **43** grote papegaai **46** Japans bordspel.

Breng de letters uit de genummerde vakjes over naar de gelijkgenummerde vakjes van de oplossingbalk.

25	34	19	34	33	10	50	33	13	34	51
----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

Maak je eigen pluktuin

Bloemen kweken voor de pluk is een ideale en voordelige manier om in elk seizoen vazen vol bloemen op tafel te krijgen. Dit kun je doen in bakken of een stukje grond dat over is – of je kunt van de nood een deugd maken door een deel van de tuin voor snij- en plukbloemen te reserveren.

Een speciaal stuk tuin of plukbloemenbed heeft veel voordelen. Je kunt op die manier

niet alleen je favoriete bloemen voor het huis kweken zonder de borders te plunderen, maar ze ook de optimale groeiomstandigheden geven, zodat ze op hun mooist staan in een vaas. In deze speciale uitgave van Gardener's World stellen we de beste soorten aan je voor, krijg je zaai- en kweekadviezen, geven experts hun beste tips voor het verzorgen van je planten en laten we je inspirerende pluktuinen zien.

Vul het antwoord vóór 25 juni 2024 in op www.gardenersworldmagazine.nl/puzzel

Ik ga op
vakantie
en neem mee ...

12x

van
~~83,88~~ voor

50,-

Inpakken
en wegwezen
gardenersworldmagazine.nl/actie

Deze actie is geldig t/m 16 juni 2024 of zo lang de voorraad strekt.

10 beste gewassen om te

Kweken met kinderen

Ga net als **Ingrid Chiu** met de kinderen naar buiten deze zomer. Zij legt uit hoe je tien van de gemakkelijkste en lekkerste groente- en fruitsoorten kweekt – of je nu een kleine of grote tuin hebt.

Zelf voedsel kweken is een van de meest waardevolle activiteiten die je met kinderen kunt ondernemen. Het maakt niet uit of je alleen een vensterbank hebt of een paar hectare grond – als je kinderen betreft bij de tuin, zullen ze beter begrijpen waar hun eten vandaan komt en enthousiast worden.

Ik kweek veel samen met mijn kinderen en ik vind het leuk om ook hun vriendjes erbij te betrekken. Ze komen achter hun schermen vandaan, ze gaan de frisse lucht in en leren hoe belangrijk het is om groenten te kweken.

Je kunt de opwindende gezichten aflezen als ze zien dat zaden zijn ontkiemd of een plant

kan worden geoogst. Ik meet de oogst om te vergelijken wie bijvoorbeeld de langste wortel of de hoogste zonnebloem heeft gekweekt – een klein wedstrijdelement voor nog meer plezier.

Met een beetje planning kunnen kinderen van alle leeftijden meedoen. Ik laat mijn zoontje al vanaf zijn eerste jaar zaaien (wees er alleen wel op voorbereid dat er in één keer een heel zakje doorheen gaat!). En het is nu, met de zomer voor de deur, het perfecte moment om zaden en trayplanten te kiezen die je samen kunt zaaien en planten, en waarvan je later in het jaar met z'n allen kunt smullen.

Groenten zijn er in allerlei vormen en maten, dus kweek lekker veel voor een zomer vol smaak waar iedereen van smult.

▼ Carrot 'Autumn King 2'

Dit is mijn favoriete variëteit om zelf te kweken, omdat hij lange, lekkere wortels vormt die mijn kinderen maar wat graag optrekken. Voor de grootste oogst kun je het beste in zand-rige grond zaaien. Ik meng de potgrond voor mijn plantenbak-ken met 30-50% zand.

Zaai vanaf april tot en met juni, en oogst vanaf augustus tot in november. Voel voorzichtig met

je vingers onder de grond of de bovenkanten van de wortels groot genoeg zijn. Meestal kun je vanaf drie maanden na het zaaien oogsten. Geef ze niet te veel water, want je kweek wortels niet voor het loof; je wilt dat ze de diepte in gaan.

Geef elk kind zijn eigen emmer om wortels in te kweken, zodat je eenvoudig de winnaar van de langste wortel kunt aanwijzen.

Wortels in potten zijn gemakkelijk te oogsten.

In mijn ervaring vinden kinderen het heel erg leuk wanneer ze steeds een andere kleur wortel uit de grond trekken. Ik maak graag een mix van zaadjes zodat ze iedere keer schaterend een paarse, rode of oranje wortel te pakken hebben. Bij kwekerijkweek.be vind je leuke, duurzame zaden.

► Doornloze framboos

Ik wilde altijd dolgraag zelf frambozen kweken, maar de doornige struiken weerhielden me, vooral vanwege de kinderen. Gelukkig zijn er doornloze variëteiten die een zee aan zoete frambozen produceren. We eten ze rechtstreeks van de planten zonder krassen op te lopen.

Koop in het najaar planten met kale wortels en plant die tijdens de winterrust. Er zijn diverse variëteiten die in verschillende perioden van het jaar vrucht dragen, dus ik kweek er meerdere zodat ik van juni tot oktober fruit heb.

De smaak is net zo zoet als hun kleur, dus waarschijnlijk halen maar weinig bessen het schaal-tje.

▲ Bosbes 'Pink Lemonade'

In een moestuin met kinderen zijn roze bosbessen een gega-randeerd succes: ze zijn mooi, gemakkelijk te kweken en over-heerlijk. Het beste is om een jonge plant te kopen en niet zelf te zaaien. Plant hem op een zonnige plek in de tuin.

Bosbessen hebben zure grond nodig. Is de grond basisch, dan

moet je de bosbes kweken in een pot met potgrond voor heideplanten. Vergeet niet om hem elk voorjaar te bemesten met compost. De oogst verschijnt eind zomer, wanneer de mooie bloemen zijn veran-derd in roze vruchtjes. Wees er wel snel bij, anders zijn de vogels – of kinderen – je voor!

Kies doornloze varië-teiten, dan kun je fram-bozen plukken zonder krassen op te lopen.

▼ Stoksperziebonen

Stokbonen zijn heel geschikt om met kinderen te kweken. De planten wikkelen zich rond steunen en produceren volop peulen. En een van de grootste voordelen van peulvruchten is dat de zaden lekker groot zijn, waardoor je ze gemakkelijk kunt tellen en zaaien.

Zaai ze in mei in de vollegrond, dan kun je vanaf eind juni tot in september sperziebonen oogsten. Om teleurstelling te

voorkomen, is het een goed idee om voor elke plant die je wilt drie zaden te zaaien, want sommige worden door dieren opgegeten.

Een leuke manier om de succeskans nog verder te vergroten: laat de kinderen de bonen in hergebruikte fruitbakjes van doorzichtig plastic zaaien, dan kunnen ze de ontkieming en wortelgroei volgen voordat je de zaailingen uitplant.

Benut een kleine ruimte optimaal: plant groenten die omhoog groeien, zoals stoksperziebonen.

Ze zien er uit als paarse marsmannetjes – wie vindt koolrabi's nu niet leuk?

▲ Koolrabi

Koolrabi is een bijzonder groente die salades en roerbakgerechten een krokant accent geeft.

Het is een van de vele groenten die niet overal verkrijgbaar zijn en juist daarom kweek ik hem graag met mijn kinderen. Zaai vanaf maart

binnen of vanaf begin april in de vollegrond. Vanaf eind juni – 9-12 weken na het zaaien – kun je oogsten.

Koolrabi is een koolsoort, dus rupsen zijn er dol op. Dit is echter geen probleem, omdat je de bladeren niet eet.

► Snijbiet 'Peppermint' en 'Bright Yellow'

Snijbiet mag in geen enkele moestuin ontbreken. De groente is betrouwbaar en gemakkelijk te kweken, en heeft een lange oogstperiode. De felgekleurde variëteiten 'Peppermint' en 'Bright Yellow' hebben een grote aantrekkingskracht op kinderen.

De grote zaden zijn gemakkelijk te zaaien. Ik vind het leuk om ze te mengen, zodat het een verrassing is welke kleur ze krijgen (mijn dochter wil altijd 'Peppermint'). Snijbiet zit ook boordevol voedingsstoffen, dus ik gebruik het in roerbakgerechten.

De felgekleurde bladeren en stelen van snijbiet vrolijken zowel de tuin als je bord op.

Je hebt nodig

Je hebt alleen wat eenvoudige zaaispullen nodig.

- Zaden
- Zaaibakken
- Zaaigrond
- Plantenlabels
- Pennen
- Gieter

▼ Rode biet 'Boltardy'

Dit is een van de lekkerste variëteiten. Bieten zijn heel geschikt voor kinderen, omdat de grote zaden niet zo snel zoek raken. Gebruik een zaaibak met cellen en zaai in elke cel drie tot vier zaden. Je kunt de groepjes zaailingen in elke cel als polletjes

uitplanten zodra de zaailingen groot genoeg zijn om beet te pakken. Oogst de bieten die het hardst groeien eerst, zodat de kleinere de ruimte krijgen om verder te groeien.

Zaai vanaf nu tot in juli en oogst vanaf juli tot in oktober.

Het is leuk om diverse bladeren en bloemen met elkaar te vergelijken.

▲ Oost-Indische kers

Dit is ongetwijfeld de beste eetbare bloem voor een moestuin. De pikante bladeren eet je jong en met de bloemen decorer je taarten.

Oost-Indische kers trekt heel veel insecten aan, waaronder bladluizen. Je kunt hem tussen andere gewassen planten, zoals

koolsoorten en bonen, zodat de luizen die met rust laten.

Zaai Oost-Indische kers binnen vanaf nu tot in juli. Plant de zaailingen rond eind mei/begin juni uit. Ze zaaien zichzelf vaak uit, dus als je ze eenmaal hebt gepland, zullen ze volgend jaar spontaan terugkomen.

Geef courgettes veel ruimte, zodat ze de hele zomer vruchten produceren.

▲ Bolcourgettes

Deze grappige ronde courgettes hebben een heerlijke smaak en zijn een leuk alternatief voor de langwerpige die je in de supermarkt vindt. Courgette is een van de groenten die mijn kinderen het liefst kweken, omdat ze van slechts een paar planten al snel veel courgettes kunnen oogsten. Ze vinden het geweldig om te zien hoeveel groente de planten binnen

enkele dagen produceren en ervaren dus heel direct waar hun eten vandaan komt.

Zaai ze binnen voor en plant de zaailingen eind juni uit. Zodra ze buiten staan zullen ze snel groeien en tot oktober opbrengst geven. Bolcourgettes zijn perfect als ovengerecht en vormen – gevuld met je favoriete ingrediënt – een gezonde maaltijd.

Voor kinderen is het gemakkelijk om dwergtomaten te oogsten.

▲ Dwergtomaten

Dwergtomaten zijn speciale variëteiten die compacte planten vormen. Kinderen zijn er gek op, want ze zijn leuk om te kweken en smaken heerlijk. Bovendien zijn ze ideaal voor een kleine tuin.

Ik kweek de mijne in planten-hangers om ruimte te besparen in de verhoogde bedden.

Bovendien is het een prachtig gezicht als de stengels boordevol tomaatjes over de potranden hangen. Een variëteit als 'Micro Cherry' kun je nu nog in een hangmand zaaien op een warme, beschutte plek. Geef tijdens de groei elke week tomatenmest en je zult binnenkort een vrucht tomaatjes kunnen oogsten.

Moeiteloos oogsten

De warme, vochtige bodem en de vele zonuren maken juni tot een van de drukste maanden. Volg dus de tijdbesparende tips van Jack Wallington om te kunnen blijven oogsten, ook als je weinig tijd hebt.

■ **Jack Wallington** is een biologisch kweker die tuiniert op een winderige heuvel in het Penninisch Gebergte in het Engelse West Yorkshire. Zijn groentetuin biedt ook plaats aan allerlei dieren en wilde bloemen.

In juni verschuift mijn focus van zaaien naar verzorgen en oogsten: twee dingen die altijd veel meer tijd vragen dan verwacht. Daarom richt ik me op groenten en fruit die snel op tafel staan.

Hoewel ik dol ben op verse doperwten en tuinbonen en ze altijd kweek, vind ik het een gedoe ze uit hun peul te halen en daarom sla ik die stap over. Ik pluk ze steeds vaker als ze jong zijn en je de peulen kunt eten, naast peultjes en sperziebonen, die makkelijk klaar te maken zijn. Ik kweek ook meer platte boerenkool en peterselie om tijd te besparen. Daar zitten minder rupsen en motluizen op, dus het kost minder tijd ze schoon te maken.

Het klinkt misschien lui, maar als ik met een voltijd baan in een paar uur per week voedsel voor het hele jaar wil kweeken, dan moet ik slim met mijn tijd omgaan. Me richten op het plannen van het volgende seizoen en verzorgen wat nu groeit, is de beste manier om grotere oogsten te krijgen.

3 gewassen om tijd te besparen

Jonge tuinbonen
Peultjes
Platte boerenkool

Oogsten

Peulen 'Carouby de Maussane' en **erwten** 'Blackdown Blue', die je begin maart gezaaid hebt, kun je nu oogsten. Pluk de peulen regelmatig, zodat ze nog even doorgaan.

Ook in de lente gezaaide **tuinbonen** 'Aquadulce Claudia' zijn nu oogstrijp. Duw je duimnagel aan de lange kant van de peul tegen de achternaad. Dan splijten ze makkelijk open.

Rooi **aardappels** voorzichtig met een spitvork als je ze nodig hebt. Er wordt wel gezegd dat je vroege aardappelen kunt rooien als ze beginnen te bloeien, maar ik kijk liever of ze oogstrijp zijn door wat aarde opzij te vegen. In onze zware, natte grond worden veel aardappelen opgeknabbeld door naaktslakken. Aaltjes zouden daartegen helpen, maar ik ben meer van het 'leven en laten leven'.

Knolraap 'Snowball' is malser wanneer je hem oogst als hij kleiner is dan een pingpongbal, en dan hoeft je niet te schillen. Snij knolrapen in dunne plakjes of rasp ze boven bladsla.

Pluk de buitenste blaadjes van **pluksla**. Vanuit het hart groeien gedurende een maand of twee nieuwe blaadjes, waardoor je minder tijd kwijt bent aan zaaien en planten.

BOVEN Als je aardbeien hebt die nog niet zijn uitgeplant, doe dat dan nu, in de vollegrond of in potten, voordat het nog warmer wordt.

LINKS Pluk de buitenste slablaadjes als je ze nodig hebt, dan groeien er nieuwe blaadjes vanuit het hart die je later kunt oogsten.

Planten

Nu het zomer wordt, is het tijd om eetbare gewassen die warmte nodig hebben uit te planten, inclusief de makkelijkste zwaargewichten.

Tomaten, pepers en aubergines kunnen eindelijk buiten of in een onverwarmde kas of tunnelkas (vooral pepers en aubergines) worden uitgeplant met 60 cm tussenruimte. Geef ze royaal water: ik stel me altijd voor dat ik de grond onder de wortelkruit water geef.

Ik verplant deze maand ook **pompoenen** naar buiten als ze twee of drie echte blaadjes hebben. Zet de planten 1 m uit elkaar. Graaf een vierkant gat van een spade breed en diep, vul die met zelfgemaakte compost en zet de plant erin. De compost geeft voedingsstoffen en houdt water vast, waardoor je later minder hoeft te gieten. Naast de pompoenen plant ik courgettes, zo'n 60 cm uit elkaar.

Vorig jaar verdwenen onze **aardbeien** in wollige muizenwangetjes, dus nu heb ik ze hoger gezet, in een bak met turfrijke potgrond en beschermd met een net, 40 cm uit elkaar.

3 verticale groenten voor volop oogst

Cherrytomaat 'Bronzy'
Stokslaboon 'Cobra'
Pompoen 'Hunter'

BINNEN Voorgezaaide
sperziebonen ontkiemen
nu snel. Je kunt ze begin
juli uitplanten.

Binnen en buiten zaaien

BINNEN: Naarmate de grond opwarmt en de luchttemperatuur constant boven de 5-10°C blijft, is het minder nodig om iets binnen voor te zaaien. Maar **sperzieboon** 'Cobra' en **pronkboon** 'Firestorm', die allebei een rijke oogst geven, ontkiemen sneller als je ze in potjes van 7 cm voorzaait op een zonnige vensterbank of in een (tunnel)kas. Daarmee bescherm je hun zaden ook tegen hongerige knaagdieren.

BUITEN: **Knolvenkel** kun je 1 cm diep zaaien in rijen die 30 cm uit elkaar staan. Later dun je de rijen uit tot ook de planten 30 cm tussenruimte hebben. De veerachtige bladeren zijn makkelijk herkenbaar als de zaden ontkiemen. Venkel is heel makkelijk te kweken zolang je de grond rond de wortels vochtig houdt.

Begin juni is een goed moment om nog eens **sla** in de vollegrond te zaaien, in rijen met 30 cm ertussen. Bedek het zaad met een dun laagje aarde en dun de plantjes later uit tot ze 30 cm uit elkaar staan. Ik kweek altijd een mix van verschillende kleuren. Dat ziet er niet alleen mooi uit op het bord, maar zorgt ook voor verschillende smaken en voedingsstoffen. Probeer eens de donkerrode 'Little Leprechaun' of 'Red Salad Bowl', limoengroene 'Salad Bowl' en de gespikkelde 'Forellenschluss'.

"Venkel is makkelijk te kweken zolang je de grond rond de wortels vochtig houdt."

BUITEN Een tweede
zaaironde van venkel zal
goed ontkiemen in de
warme, maar relatief
vochtige bodem in juni.

BOVEN Bescherm zacht fruit met vogelvriendelijke netten. Als je zorgt dat het net je planten niet raakt, zijn ze nog beter beschermd.

RECHTS Maak gratis plantenvoeding door een emmer te vullen met brandnetels en water. Bedek de emmer en zet hem uit het zonlicht.

Klusjes

Tegenwoordig zijn lange perioden van droogte steeds waarschijnlijker, dus zorg dat je regentonnen paraat staan om regen op te vangen, zodat je voorbereid bent.

Als zaailingen in potten of bakken twee of drie bladparen hebben, is het goed om ze eens in de twee weken een halve dosis vloeibaar zeewier te geven. Geef in dit stadium slechts een lage dosis mest, anders beschadig je de tere jonge wortels.

Als je je moestuinbedden een mulch van compost of goed verteerde stalmest hebt gegeven, hebben de planten daar geen extra mest meer nodig – al doet een incidentele volledige dosis biologische mest in de zomer kruisbloemige bladgroenten goed.

Maak je eigen stikstofrijke mest door een emmer of teil te vullen met brandnetels en water, met een steen op de brandnetels om ze onder water te houden. Na een paar weken is het mengsel klaar. Je gebruikt het in een verhouding van 1 deel van deze vloeibare mest op 9 delen water.

Vogels zijn dol op **rode aalbessen**, **frambozen**, **bramen** en **kruisbessen**, dus als je er zelf ook nog van wilt eten, bedek ze dan nu met een net of een fruitkooi.

VOLGENDE MAAND Jack oogst de eerste tomaten, en verhuist prei en spruitbroccoli naar buiten.

Makkelijk vermeerderen

Vergroot je collectie kamerplanten door middel van bladstekken. **Nick Bailey** laat in dit artikel zien hoe je dat doet.

Nu er veel licht is en de temperaturen stijgen, is het een goed moment kamerplanten te vermeerderen door bladstekken te nemen. Tropische en subtropische soorten zijn daar ideale kandidaten voor. En deze supersimpele, snelle manier van stekken geeft nog eens veel voldoening ook. Jaren geleden, toen ik les gaf, wisten we met bladstekken heel goedkoop enorme kassen te vullen met klassieke kamerplanten zoals *Streptocarpus* (Kaapse primula en Kaaps viooltje), bladbegonia's en *Sansevieria*. Je kunt je bijna niet voorstellen dat het iets oplevert als je een stuk blad in potgrond zet, maar het werkt als een tierelier. Ik laat je zien hoe.

Bladstekken nemen

(Sub)tropische planten zoals *Streptocarpus*, ons voorbeeld hier, zijn perfecte planten om in juni bladstekken van te nemen. De beste resultaten krijg je met dit stappenplan.

1 Vul een pot van 9-12 cm met een mix van turfvrrije universele potgrond en scherp zand en druk het oppervlak aan tot 1 cm van de rand.

2 Snij met een steriel, scherp mes een paar gezonde, groeiende bladeren bij de voet af. Controleer of ze geen plagen of ziekten hebben en voldoende vocht bevatten.

3 Snij de stengel bij op een spiegel of tegel en zorg dat alles schoon is om infectie te voorkomen. Maak een rechte snee op zo'n 4-5 cm van de stengel.

4 Maak met een potlood gaten in je potgrond, zodat de stengels niet beschadigen als je ze erin zet. Zorg dat de stengel helemaal in de grond staat en druk die licht aan.

5 Zet de pot in een bak met water en laat hem ongeveer een uur staan. Zo wordt de grond vochtig, zonder dat de bladeren nat worden of de stekken van hun plek raken.

6 Zet een label met de datum waarop je de stek hebt genomen in de pot. Zet de pot uit direct licht, het liefst op een warmtemat, zodat de potgrond goed opwarmt.

7 Houd de potgrond vanaf nu net vochtig. Check na 6-9 weken voorzichtig of de stek wortels heeft. Als die 2 cm of langer zijn, kun je de stekken verpotten.

8 Verpot je gewortelde stekken naar individuele potjes van 9 cm met universele, turfvrrije kamerplantengrond. Dat doe je door met een potlood een gat in de aangedrukte potgrond te maken, de gewortelde stek er voorzichtig in te laten zakken en de grond licht aan te drukken. Geef de potjes tot slot voorzichtig water en laat de planten verder groeien.

Ik neem graag bladstekken van mijn *Sedum morganianum* (bijgenaamd *Sedum burrito*). Steeds wanneer ik hem per ongeluk aanstoot en er wat bolletjes vallen, leg ik die op wat vochtige potgrond. Zo kweek ik steeds nieuwe planten – leuk om cadeau te doen!

Van bladstek tot bloeiende plant duurt zo'n anderhalf jaar.

Bladstekken verzorgen

Als je bladstekken eenmaal op gang komen, hoef je alleen maar extremen te voorkomen.

Streptocarpussen zijn gevoelige planten die makkelijk beschadigen, dus kies een plek voor je stekken waar ze ongestoord kunnen groeien. Idealiter zet je ze op een vensterbank op het noorden of westen, uit direct zonlicht. Geef water van onderaf, via een schotel, want als er

rechtstreeks vocht op een blad komt, kan dat verschroeien, rotten of allebei.

De wortels worden snel sterker en van onderaf zullen zich nieuwe blaadjes vormen. Op dat punt kun je voeding beginnen te geven. Als het goed is, bloeit je plant binnen anderhalf jaar.

's Zomers doen streptocarpussen het in de kas beter onder de werkbank.

Geschikte planten

Van deze planten kun je eveneens uitstekend bladstekken nemen.

Veel vorstgevoelige tropische en subtropische kamerplanten kun je vermeerderen via bladstekken. De volgende planten kun je vermeerderen via een heel blad, het midden van de nerven of stukken van een blad.

- *Begonia rex* (bladbegonia)
- *Streptocarpus*
- *Sansevieria* (vrouwentong)
- *Peperomia*
- *Sinningia* (gloxinia)

De bladbegonia gedijt in een warme, vochtige omgeving zoals een badkamer.

Peperomia argyreia is een van de meer dan duizend planten van het geslacht *Peperomia*.

De grote, fluwelige bloemen van *Gloxinia* kunnen 10 cm of meer in diameter worden.

Cactussen en vetplanten zijn ideale kamerplanten: ze zijn er in allerlei soorten en maten en hebben weinig zorg nodig.

Stel jouw vragen

Zoek je kamerplanten voor een lastige plek, sta je voor een raadsel wat betreft de verzorging, of heb je juist een heel andere kamerplantenvraag? Klim dan nu in de pen en leg je vragen voor aan onze kamerplantenkenner Marieke van der Eerden. Stuur je vragen in via www.gardenersworldmagazine.nl/kamervragen en wie weet vind je dan later de antwoorden op jouw meest prangende vragen terug in dit magazine.

Alle soorten en maten

In twee artikelen leidt **Joe Bagley** je binnen in de wondere wereld van cactussen en andere vetplanten. Deze maand: zijn twaalf favorieten en waarom je die in huis zou moeten hebben.

Als kind bewonderde ik alle cactussen en vetplanten die stonden te pronken op allerlei vensterbanken in het huis van mijn oma. Eén exemplaar dat altijd opviel, was een kerstcactus die meer dan 50 jaar oud was. Nadat mijn oma in 2017 overleed, werd ik de trotse eigenaar van deze majestueuze plant en ik realiseerde me hoe makkelijk deze fascinerende groep kamerplanten ontroerende erfstukken kunnen worden die generaties lang worden gekoesterd.

Om ze volledig tot hun recht te laten komen, hoef je maar één woordje te onthouden: verwaarlozing. Deze oersterke planten

zijn de beste voorbeelden van hoe je overleeft in grillige omstandigheden, dus je hoeft ze alleen maar op een zonnige vensterbank te zetten en pas water te geven als de grond kurkdroog is.

Ik heb twaalf traditionele cactussen en vetplanten gekozen, en een paar ongewone alternatieven die iedereen in huis zou moeten hebben.

Joe Bagley is kamerplantenexpert en is sinds 2021 spreker op Gardeners' World Live. Ook dit jaar (13-16 juni) is hij erbij. Bezoek zijn website: ukhouseplants.com

Cactussen worden gerekend tot de vetplanten, omdat ze vocht kunnen vasthouden als bescherming tegen droogte of harde wind. Maar in sommige belangrijke opzichten verschillen ze van andere vetplanten. Om te beginnen zijn cactussen – of *Cactaceae* – de enige plantenfamilie met zogeheten areola's,

waarin de beruchte scherpe naalden ('glochiden') zitten die de plant bedekken. Deze scherpe stekels beschermen niet alleen tegen dorstige vijanden, maar zijn botanisch gezien 'aangepaste bladeren' die zorgen dat wind en zonlicht minder vat hebben op de huid van de plant.

Andere vetplanten zijn al net zo boeiend. Sommige maken aardappelachtige, ondergrondse knollen waarin ze energie opslaan (*Zamioculcas*), terwijl andere (dubbeltjesboom en *Echeveria*) nieuwe plantjes vormen van een enkel blad dat door een grazend dier is afgescheurd.

Cactussen

Cactussen zijn er in zoveel soorten en maten, dat er altijd wel eentje is die bij je past.

► Koraalcactus (*Rhipsalis paradoxa*)

Dit is een heerlijke hangplant. Hij kan goed tegen droogte en is dus heel makkelijk te verzorgen. De stengels vormen een ketting van platte blaadjes, die steeds in een net iets andere hoek ten opzichte van elkaar staan. Dat is niet alleen mooi om te zien, maar ook handig: de plant kan zo in allerlei lichtomstandigheden gedijen.

▲ ***Espostoa lanata***

Deze cactus is zonder meer de harigste in het lijstje, en een heel makkelijke kamerplant. Elke haar kan zo'n 1,5 cm worden en samen vormen ze een zacht omhulsel dat de cactus beschermt tegen felle zonnestralen, waardoor de plant minder snel verschroeit of uitdroogt.

▲ ***Mammillaria spinosissima cristata***

Je komt deze plant niet zo snel tegen in tuincentra, maar deze schoonheid wordt wel online verkocht. In tegenstelling tot andere woestijnplanten ontwikkelt deze soort zich langzaam, maar hij maakt altijd golvend blad, dus hij blijft jarenlang verrassen.

◀ **Koningin van de nacht (*Epiphyllum oxypetalum*)**

Deze tropische cactus, die wel vergelijkbaar is met de kerstcactus, groeit snel, vraagt weinig verzorging en schittert in elk huis. Als hij eenmaal volwassen is, verschijnen elk voorjaar geurende bloemen, die de kamer vullen met hun zoete aroma. Maar de bloemen openen zich slechts één nacht en verwelken de volgende ochtend.

Vetplanten

Gedijen in droge omstandigheden en vragen weinig verzorging.

Toen ik deze plant voor het eerst zag, werd ik er meteen door aangetrokken en de donkergroene (bijna zwarte) variëteit staat nu op mijn kast te pronken. Voor mij is het een ZZ Topplant!

◀ ZZ-plant (*Zamioculcas zamiifolia* 'Raven')

De ZZ-plant wordt in Europa al meer dan 20 jaar commercieel geteeld, maar 'Raven' is een nieuwkomer. Deze variëteit heeft de glanzende blaadjes die kenmerkend zijn voor alle ZZ-planten, maar een donkerder kleur groen, die bijna zwart lijkt. Hij is ideaal voor wie vaak vergeet planten water te geven: hij heeft maar één keer per maand water nodig.

▲ Frizzle Sizzle (*Albuca spiralis*)

Deze vetplant is inheems in Zuid-Afrika en heeft sterk krullende bladeren die vanuit de bol opkomen. Af en toe zie je ze in tuincentra, voor een zacht prijsje omdat ze in de zomer in rust gaan. Zet de plant in zijn pot en zonder de aarde te vervangen in een koele, donkere kamer tot november, wanneer het volgende groeiseizoen begint.

◀ Afrikaanse melkboom (*Euphorbia trigona*)

De Afrikaanse melkboom is misschien wel de meest cactusachtige vetplant in het rijtje. Je vindt hem in de meeste tuincentra. De kleinste exemplaren zijn meestal ongeveer 20 cm hoog vanaf de grond, maar de grootste planten kunnen wel 1,5 m hoog zijn. Welke grootte je ook kiest, zet de melkboom op een zonnige plek en geef af en toe water, dan zal hij het goed doen.

▲ Dubbeltjesboom/ geldplant (*Crassula ovata*)

Dubbeltjesbomen zijn betrouwbaarder dan welke andere vetplant dan ook en groeien tientallen jaren, zonder dat ze met ver uitstekende takken je huis overnemen. Per jaar groeien ze 5-7 cm en een twintig jaar oude plant is ongeveer een meter hoog en breed.

FOTO'S: TORIE CHUGG; SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS; JASON INGRAM.
MET DANK AAN WEST DEAN GARDENS, WEST SUSSEX

◀ ***Sedum x rubrotinctum 'Aurora'***

Dit leuke, simpele en kleurige miniplantje komt oorspronkelijk uit Mexico, waar het onbekommerd tussen rotsen groeit. In het wild worden zijn blaadjes vaak afgebroken door harde wind of wilde dieren. Wil je hem vermeerderen, boots dan die omstandigheden na: leg afgebroken blaadjes op cactuspotgrond en na een paar dagen verschijnen de eerste worteltjes.

▼ ***Kalanchoe x houghtonii***

Moet je het vermeerderen van vetplanten nog in de vingers krijgen? Elk blad van deze kalanchoë-hybride is bezaaid met honderden kleine nakomelingen, die loslaten bij de minste aanraking. De gevallen plantjes wortelen zo snel, dat deze plant tegenwoordig als onkruid wordt beschouwd in landen waar hij buiten groeit.

▲ **Dolfijnenplant (*Dendrophorbium peregrinum*)**

De dolfijnenplant kom je niet overal tegen, maar zijn tere schoonheid maakt hem een geliefde kamerplant. Qua uiterlijk doet hij denken aan de erwtenplant en hij kan jaarlijks 10-12 cm (of ongeveer 8 'dolfijnen') groeien. In het voorjaar verschijnen er rode en amberkleurige bloemetjes.

Waar te koop?

Cactussen en vetplanten zijn bijna overal te vinden, maar zorg ervoor dat je ze controleert op veelvoorkomende problemen zoals schildluizen, wolluizen en wortelrot voordat je ze koopt.

- Probeer **Marktplaats**, **eBay** of **Etsy** voor zeldzame exemplaren, maar check wel of de verkoper betrouwbaar is.
- **Ikhebeencactus.nl**
- **Plantje.nl**
- Diverse (online) winkels, zoals **DeZaden.nl** en **Tuindreef.nl**, verkopen zadenzakjes voor ongeveer 2 euro als je zelf eens wilt proberen te kweken.

▲ **Vrouwentongen (*Sansevieria trifasciata 'Laurentii'*)**

Deze variëteit heeft de naam onverwoestbaar te zijn en is niet veeleisend wat licht betreft, dus welke kamer je ook kiest, hij zal het er goed doen. Ook dit is een mooi voorbeeld van een plant die met de juiste zorg (regelmatig gieten en af en toe wat voeding geven) tientallen jaren meegaat.

Planten voor de schaduw

In kleine tuinen wordt schaduw vaak als een probleem gezien. Met deze planten benut je donkere plekken optimaal.

De kunst van tuinieren is dat je de juiste planten voor de juiste plek kiest. Een schaduwplek wordt vaak gezien als een probleemgebied, doorgaans omdat tuiniers niet goed weten wat ze er kunnen planten. Maar elk stuk onbeplante grond is een gemiste kans.

Vaak liggen tuinen of borders een deel van de dag in de schaduw, maar zelfs muren op het noorden kunnen op momenten een deel van de dag zon krijgen. Muren op het oosten krijgen ochtendzon en muren op het westen middag- en avondzon. Bovendien verandert het aantal uren daglicht.

Alle schaduwrijke habitats die in tuinen voorkomen, zien we ook in de natuur. In bosrijke gebieden hebben veel planten onder bladverliezende bomen hun levenscyclus

al achter de rug voordat de bomen weer blad krijgen. Hun rustperiode valt in de zomer. Sommige bloeien voordat de bladeren uitlopen, andere floreren 's zomers in gevlekte schaduw of groeien op hellingen op het noorden die maar een deel van de dag zon zien.

In kleine, smalle tuinen of binnenplaatsen die worden omheind door schuttingen of muren en beschaduwde boomtakken, krijgen planten weinig direct zonlicht. Er valt slechts gefilterd licht. Net als in bossen, waar we verschillende plantenlagen kunnen onderscheiden: boomkruinen, daaronder struiken en hogere vaste planten, en ten slotte bollen en kruidachtige vaste planten als bodembedekkers. Als we dit in een tuin nabootsen, ontstaan er aantrekkelijke lagen.

De geelgerande bladeren van de *Hosta* 'Liberty' verlichten een plek in gevlekte schaduw.

Gevlekte schaduw

Bladverliezende bomen laten in het voorjaar genoeg licht door, maar 's zomers komt de gevlekte schaduw overeen met slechts drie zonuren per dag. Deze planten gedijen goed in met bladaarde verrijkte grond onder bomen.

Dicentra 'Burning Hearts'

Boven de fijn ingesneden, grijsgroene bladeren verschijnen begin voorjaar prachtige hartvormige bloemen. Hij bloeit een paar weken lang en sterft 's winters bovengronds af.

Bloei apr-jun **H x B** 40 cm x 40 cm

Daphne bholua 'Jacqueline Postill'

Deze groenblijvende struik draagt 's winters geurige bloemen, in een periode dat er vooral op de schaduwplekken in de tuin weinig gebeurt.

Bloei jan-feb

H x B 2 m x 1,5 m

Corydalis solidus (vingerhelmbloem)

Begin voorjaar verschijnen geveerde, grijs-groene bladeren aan de vlezige wortelknollen. Hij produceert gedurende een lange periode trosjes kleine, buisvormige bloemen. Gaat 's winters ondergronds.

Bloei mrt-mei **H x B** 25 cm x 25 cm

Acer palmatum 'Coral Pink'

Plant deze kleine boom op een plek waar je van zijn veranderende kleuren kunt genieten: de bladeren zijn in het voorjaar koraalroze, kleuren geleidelijk groengeel en zijn tot slot, in het najaar, donkergeel.

H x B 1,5 m x 1,5 m **Blad** mrt-okt

Sarcococca confusa (vleesbes)

Deze sterke groenblijvende struik kan goed tegen droge schaduw en de tere bloemen geven 's winters een heerlijke, zoete geur af. De vleesbes maakt sombere borders het hele jaar het aanzien waard.

Bloei dec-mrt **H x B** 2 m x 1 m

Tiarella 'Neon Lights'

Plant de schuimbloem in groepjes zodat de luchtige bloemstelen, die zich in het voorjaar openen, een maximaal effect hebben. De bladeren hebben rond hun nerven opvallende bronskleurige patronen.

Bloei mei-jul **H x B** 20 cm x 20 cm

Halfschaduw

In de meeste tuinen zijn er gebieden waar de zon maar voor een deel van de dag schijnt – 's zomers drie tot zes uur. Dit vraagt om planten die zowel tegen volle zon als schaduw kunnen.

Cypripedium kentuckiense

Deze opvallende vorm van het vrouwenschoentje is redelijk gemakkelijk te kweken. Hij heeft 's zomers brede strookvormige bladeren die 's winters tot onder de grond afsterven.

Bloei jun-jul

H x B 30 cm x 25 cm

Polygonatum x hybridum

Bloemen met groene puntjes hangen onder overbuigende stelen en weelderig groen loof. De bloemen worden vaak gevolgd door zwarte, besachtige vruchtjes en botergeel herfstblad.

Bloei mei-juni

H x B 110 cm x 30 cm

Roscoea humeana (gemberorchidee)

Een vaste plant die dichte pollens vormt en 's winters tot op de wortelstok afsterft. Rechtopgaande, smalle bladeren waarboven begin zomer grote, orchidee-achtige bloemen verschijnen.

Bloei jun-jul

H x B 30 cm x 40 cm

Geranium phaeum 'Album' (ooievaarsbek)

Dit is een van de beste winterharde geraniums voor in de schaduw. Hij heeft mooie bladeren en de witte bloemen vallen op in de schaduw.

Bloei mei-jun **H x B** 60 cm x 80 cm

Rhododendron praecox

Bolvormige groenblijvende struik die alleen in zeer strenge winters zijn blad verliest. Eind winter verschijnt er een zee aan felgekleurde bloemen aan de uiteinden van de takken. Doet het goed tegen een muur of schutting.

Bloei feb-mrt **H x B** 120 cm x 90 cm

Lamprocapnos spectabilis 'Alba'

Deze elegante vaste plant produceert overhangende halmen met vroege bloemen die sombere plekken opfleuren. Dit witte gebroken hartje houdt zijn fijn ingesneden blad tot midden zomer.

Bloei apr-mei **H x B** 75 cm x 75 cm

Diepe schaduw

Diepe schaduw vind je onder groenblijvende bomen en aan de voet van muren en schuttingen op het noorden. Je kunt deze plekken opfleuren met plantensoorten waarvan de bladeren diverse kleuren, vormen en texturen hebben.

Euphorbia amygdaloides 'Pulpurea' (wolfsmelk)

Deze plant heeft groengele voorjaarsbloemen en het hele jaar door paars blad. Het is de perfecte keus voor droge, donkere gebieden.

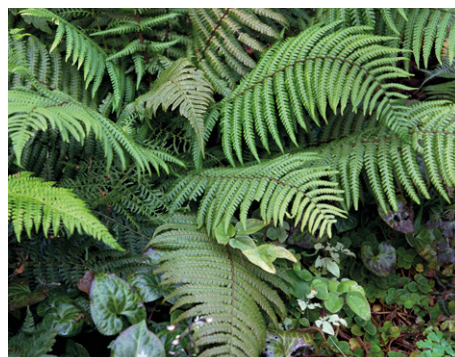
Bloei apr-jun

H x B 70 cm x 100 cm

Dryopteris wallichiana

Varens voelen zich helemaal thuis in de schaduw en deze hoge groenblijver verliest zijn bladeren alleen bij heel koud winterweer. Het blad heeft in het voorjaar een subtiele bronzen kleur en is in de zomer donkergroen.

Bloei jun-jul **H x B** 90 cm x 90 cm

Beesia calthifolia

Een groenblijvende plant met glanzende, sterk generfde bladeren die in het voorjaar bronskleurig zijn. De stervormige witte bloemen verschijnen aan rechtopgaande stengels. Een mooie bladplant voor diepe schaduw.

Bloei apr-jun

H x B 30 cm x 30 cm

Millium effusum 'Aureum' (gierstgras)

Dit zachte, volle bosgras is heel geschikt voor diepe schaduw. De goudkleurige halmen en kleine bloemen schenken een sprankje zomerzon.

Blad voorjaar tot najaar

H x B 50 cm x 50 cm

Hosta undulata 'Albomarginata'

Hosta's zijn onmisbaar in diepe schaduw. De witte bladranden van deze variëteit lichten op in donkere borders. 's Zomers produceert hij halmen met lichtpaarse, klokvormige bloemen.

Bloei jun **H x B** 50 cm x 60 cm

Epimedium youngianum 'Niveum'

Deze robuuste schaduwminner vermeerderd zich snel en bedekt de bodem met laagblijvende, leerachtige bladeren. De ijle bloemen rijzen als een nevel boven de bladeren uit.

Bloei apr-mei

H x B 30 cm x 30 cm

Ontwerp van een schaduwtuin

Ook in een tuin met verschillende soorten schaduw, kun je een breed scala aan mooie planten kweken.

Zoals eerder aangehaald in dit artikel, is het niet altijd overal even zonnig in de tuin. Het huis zelf, een schutting, bomen of een heg: allemaal werpen ze hun schaduw over de tuin. Maar in plaats van dit als een probleem te zien, kun je verschillende mooie schaduwplanten inzetten.

Ook de grond kan lastig zijn, dus verbeter die voordat je gaat planten. Gebruik bijvoorbeeld compost of bladaarde. Hiermee houdt de grond water beter vast, en de structuur geeft de wortels meer lucht om te groeien. Wordt de schaduw veroorzaakt door een grote of gevestigde boom? Dan is de kans aanwezig dat de grond uitgeput is. Verwijder dan deze, vaak droge, grond tussen de wortels van de boom en vervang het door betere grond uit een ander deel van je tuin.

In plaats van stikstofrijke bemesters, kun je beter kalium toevoegen aan de grond. Dat zorgt voor stevige planten in de schaduw. Gebruik hiervoor bijvoorbeeld houtas van een kampvuur of houtkachel.

Voeg na het planten een flinke laag mulch toe. Hiervoor kun je ook compost of bladaarde gebruiken. Boomschors is ook een optie. Dit helpt de grond vocht vasthouden, en het verbetert de bodem.

100 beste planten

Wij verzamelden de 100 beste planten, ingedeeld in prachtige kleurcombinaties. Zo zorg jij ervoor dat je tuin er het hele jaar door schitterend bij ligt, ook in de schaduw. Prijs: € 9,99. Bestel hem op gardenersworldmagazine.nl/besteplanten

HALFSCHADUW

Gebouwen en structuren zoals schuttingen blokkeren het zonlicht drie tot acht uur per dag, afhankelijk van de tijd van het jaar. Tuinen op het noorden krijgen minder zon, tuinen op het zuiden krijgen meer zon.

GEVLEKTE SCHADUW

Deze schaduw ontstaat wanneer bomen het zonlicht het grootste deel van de dag filteren. Bladeren in de wind creëren een bewegend mozaïek van zon en schaduw dat zorgt voor gelijkmatig, maar spaarzaam licht.

DIEPE SCHADUW

Constant indirect daglicht met weinig of geen direct zonlicht. Diepe schaduw vind je aan de voet van muren, schuttingen en dichte heggen op het noorden. Meestal is er genoeg indirect licht om er iets te laten groeien.

Een border wordt al een paar maanden na de beplanting voller, maar het kan tot drie jaar duren voordat hij dichtbegroeid is.

Beplantingsschema voor schaduwborder

GEVLEKTE SCHADUW

- 1 *Ophiopogon planiscapus* 'Nigrescens'
- 2 *Dryopteris affinis*
- 3 *Sarcococca confusa*
- 4 *Salvia omeiana* 'Crûg Thundercloud'
- 5 *Leucosceptrum stellipilum*
- 6 *Roscoea x beesiana*
- 7 *Tiarella* 'Neon Lights'
- 8 *Acer palmatum* 'Coral Pink'
- 9 *Dicentra* 'Burning Hearts'
- 10 *Polystichum setiferum*
- 11 *Helleborus x hybridus* 'Pretty Ellen White'
- 12 *Daphne bholua* 'Jacqueline Postill'
- 13 *Weigela middendorffiana* 'Mango'
- 14 *Corydalis solida*

HALFSCHADUW

- 15 *Alchemilla erythropoda*
- 16 *Cypripedium kentuckiense*
- 17 *Primula sikkimensis*
- 18 *Asplenium scolopendrium*
- 19 *Polygonatum x hybridum*

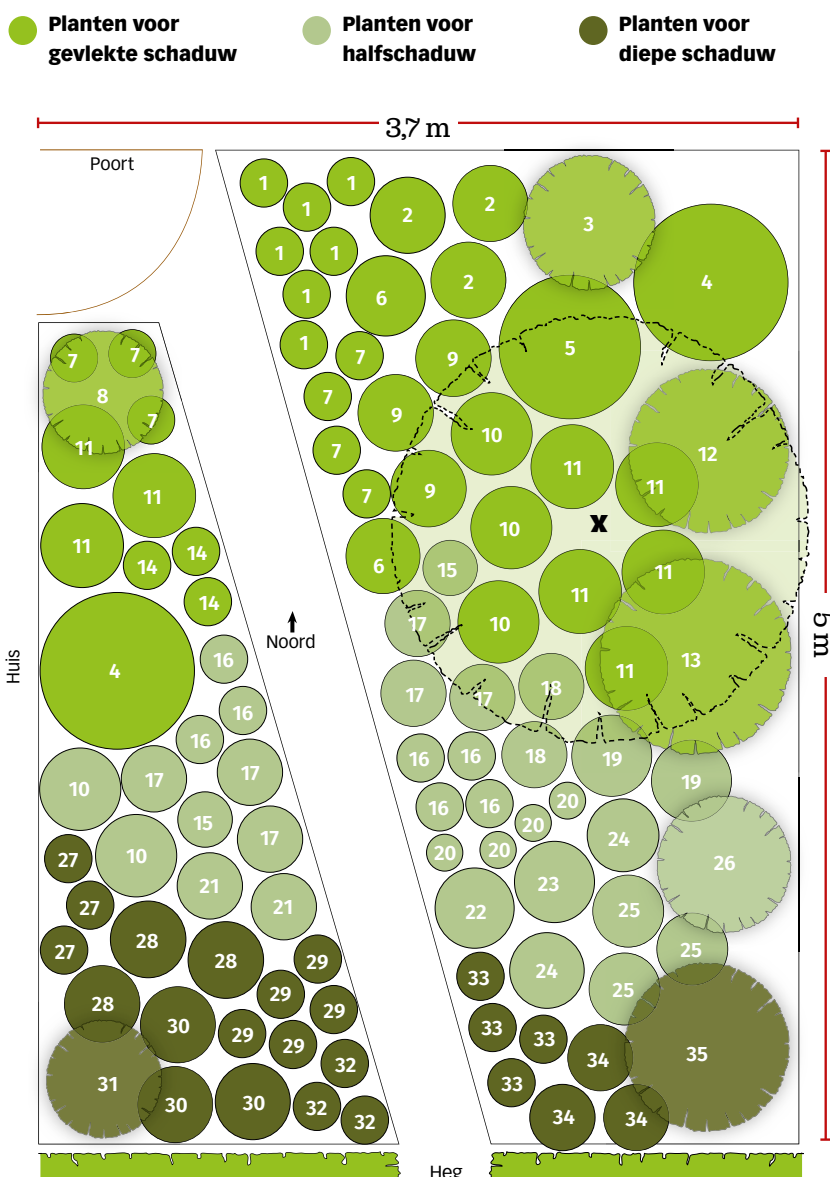
- 20 *Galium odoratum*
- 21 *Geranium phaeum* 'Album'
- 22 *Roscoea humeana*
- 23 *Brunnera macrophylla* 'Jack Frost'
- 24 *Athyrium filix-femina*
- 25 *Lamprocapnos spectabilis* 'Alba'
- 26 *Rhododendron praecox*

DIEPE SCHADUW

- 27 *Millium effusum* 'Aureum'
- 28 *Euphorbia amygdaloides* 'Purpurea'
- 29 *Epimedium x youngianum* 'Niveum'
- 30 *Dryopteris wallichiana*
- 31 *Ruscus aculeatus*
- 32 *Beesia calthifolia*
- 33 *Asarum europaeum*
- 34 *Hosta undulata albomarginata*
- 35 *Amelanchier lamarckii*

✕ Boom *Prunus maackii* 'Amber Beauty'

Afmeting tuin: 5 m x 3,7 m

Gebruik organische mulch om bosgrond na te bootsen.

Groenten kweken in de schaduw

Hoewel voor de meeste soorten groenten en fruit een zonnige plek ideaal is, kun je ook uit de donkere delen van je tuin nog oogsten. Je hoeft alleen maar de goede gewassen op de juiste plek te telen.

Diepe schaduw

Variërend van minder dan twee uur direct zonlicht tot helemaal geen direct zonlicht.

Waar Onder dichte bedekking van boombladeren of in de schaduw van gebouwen.

Wat te telen Oosterse bladgroenten, zoals mizuna en mibuna, mosterd, Chinese kool, munt en erwten scheuten.

Matige schaduw

Twee tot drie uur direct zonlicht per dag in midzomer.

Waar Onderaan muren op het westen of oosten waar een deel van de dag schaduw valt, maar die een deel van de dag volle zon krijgen (oost: 's ochtends, west: 's middags).

Wat te telen Alle groenten uit de lijst 'diepe schaduw', plus bladgroenten zoals snijbiet, spinazie en boerenkool. Pluksla en saladebladeren zoals rucola. Maar ook diverse kruiden doen het hier goed, zoals bieslook, koriander, wilde marjolein (oregano) en peterselie.

Gevlekte schaduw

Het zonlicht wordt gefilterd door bomen of gereflecteerd door oppervlakken.

Waar Onder het redelijk open bladerdek van loofbomen zoals zilberberken, of naast reflecterende oppervlakken zoals ramen en witte muren.

Wat te telen Alles uit 'matige schaduw', plus kropsla, lente-uitjes, tuinbonen, rapen en kruiden zoals dille, rozemarijn en salie.

Halfschaduw

Drie tot zes uur per dag direct zonlicht midden in de zomer.

Waar Plekken waar een deel van de dag de zon volop schijnt.

Wat te telen Alles uit 'gevlekte schaduw', plus radijs, bieten, wortelen, aardappelen, peultjes en sugar snaps (suikererwten), sperziebonen, snijbonen en courgettes.

Bosmaaiers getest

De redactie van Gardeners' World is gek op weelde. Wilde, romantisch wilde. Wulpse wildgroei noemen we het zelfs graag. Maar om hier als tuinier van te kunnen genieten zijn paden en het hier en daar trimmen van die weelde wel nodig.

Wij vinden een accu-bosmaaier voor die klussen ideaal. Je maait er – zonder dieseldampen – prachtige paden mee door een wapperend stuk 'gazon' dat ontstond na 'Maai Mei Niet', of door je wilde bloemenweide. Ook zijn grote stukken akkerdistels en brandnetels aan de rand van je tuin geen probleem meer wanneer je met je accumaaier aan de slag gaat. Onze tip: laat altijd wat verwildering staan en pak, voor je gaat maaien, er even een stok bij. Tik hiermee tegen de begroeiing aan, zodat eventuele diertjes zich op tijd kunnen verplaatsen.

Gardena - Accutrimmer ComfortCut 23/18V P4A solo

Deze lichtgewicht parel is heerlijk om mee te werken. Hij ligt prettig in de hand door de grote handgreep aan de voorkant. Hij is ook niet te zwaar. Hierdoor schiet je minder snel uit werk je makkelijk tussen de beplanting in. Je komt met gemak door dikkere distels, brandnetels en bramen heen, terwijl hij ook graskantjes netjes trimt. De accu is in vergelijking met grotere en zwaardere accu's sneller leeg, maar daar staat comfortabel en secuur werken tegenover. Onze tip: als je eenmaal een mooi paadje hebt gemaakt, houd deze dan bij met de 'handy-mower' die op dezelfde accu werkt. Dit kleine maaiertje werkt als een old school grasmaaier maar neemt vrijwel geen ruimte in beslag. Een uitkomst voor de natuurliefhebber die wel maait, maar geen 'gazon als biljartlaken'-ambities heeft.

€ 167 (incl. accu) | gardena.com/nl.

“Tik voor je gaat maaien met een stok tegen de begroeiing, zodat eventuele diertjes zich op tijd kunnen verplaatsen.”

EGO - BC3800E bosmaaier 38 CM - Ego Power+

Dit is een krachtpatser. Met een grote accu, stevig harnas en twee heel fijne handgrepen ga je als een pro en ergonomisch verantwoord aan de slag. De grote accu gaat heel lang mee en geen begroeiing is hem te gortig. Wel is het een wat zwaarder apparaat om aan te kunnen. Bij ons zijn het de mensen die wat groter – en breedgeschou-

derd – zijn die het meest enthousiast reageren. Fluitend wordt alles secuur kortgewiekt. Vooral wanneer je een groter stuk grond hebt of ver van de bebouwde kom tuiniert is dit echt je beste vriend. Tussendoor laden zal niet snel moeten, je werkt evenwichtig en lekker door tot het jou uitkomt.

€ 487 (incl. accu) | egopowerplus.nl

Bosch - Advanced BrushCut 36V-23-750

Dit is een echte alleskunner. Je kiest makkelijk tussen werken met een draad of met een (laser gesneden, loeischerp) mes, voor als er zwaarder geschut nodig is. De accu laadt snel op en wij maaien er zeker 40 minuten mee aan een stuk voor hij leeg was. Eerlijk is eerlijk, toen waren we ook wel toe aan een pauze. Het kwam dus prima uit te moeten opladen. Het is een maaier die stevige begroeiing moeiteloos aan kan. Het is een wel een bosmaaier die wat zwaarder is – wat betreft kunnen, maar ook wat betreft hanteren. Nu heeft Bosch ook hele lichte trimmers dus bedenk je van te voren wat het beste bij jou en jouw klus past. Wat ons nog speciaal opviel bij deze maaier? We raakten per ongeluk een goed stuk verstop kippengaas tijdens het maaien. Daardoor moesten we een nieuw stukje draad tevoorschijn halen. Dit ging heel makkelijk, en het apparaat ondervond geen enkele schade.

€ 450 (incl. accu) | bosch-diy.com/nl

Speciale uitgave!

Tuinieren voor beginners

- ✓ Vol met basisvaardigheden
- ✓ De beste ontwerptips
- ✓ Oplossingen voor al je tuinproblemen

+ GRATIS verzending voor

12,99

Bestel t/m 26 mei met gratis verzending via
www.gardenersworldmagazine.nl/tuinieren

Gardeners' World magazine

Stichting NL Bloeit!

Wij kweken bijzonder aantrekkelijke inheemse planten, soorten waar de wilde bijen, vlinders en heel veel andere insecten dol op zijn. In Nederland zijn er nog maar weinig van deze planten in het wild te vinden en jij kunt helpen door juist de inheemse planten in je tuin te zetten. Op een paar vierkante meter kun je al een prachtige wilde weelde creëren.

www.nlbloeit.nl

Inheemse held stelt zich voor

Met inheemse planten help je de biodiversiteit enorm. Ze zijn prachtig, maar helaas niet zo bekend. Elke maand stelt een inheemse plant zich aan je voor, in de hoop een plekje in jouw tuin te krijgen. Ze zullen je niet teleurstellen!

Kattendoorn

Ononis spinosa subsp. spinosa

Ik, kattendoorn, ben rijkbloeiend en heb prachtige bloemen. Ik ben een gemakkelijke en bijzondere plant voor de siertuin. Ook ben ik een aantrekkelijke bijenplant vanwege mijn nectar en stuifmeel. Ik word bezocht en bestoven door diverse soorten hommels, maar ook door (zweef)vliesen, kevers en dag- en nachtvlinders. Ik zie vooral hommels en ook behangersbijen op de bloemen afkomen, waaronder de lathyrusbij en de grote bladsnijder.

Ik ben een laagblijvend meerjarig struikgewas en kom uit de vlinderbloemenfamilie (*Fabaceae*). Kattendoorn en kruipend stalkruid (*Ononis spinosa* subsp. *procurrens*) zijn beide ondersoorten van kattendoorn (*Ononis spinosa*) en lijken erg op elkaar. Kruipend stalkruid onderscheidt zich door haar rondom behaarde, ongedoornde of zwak gedoornde, vaak liggende en wortelende takken en doordat de bladen dicht bezet zijn met klierharen. 'Ononis' is afgeleid van het Griekse *onos* (ezel), omdat de plant door ezels gegeten wordt. *Procurrens* betekent 'kruipend' en *spinosa* betekent 'met doorns'.

Mijn takken zijn gedoornd en hebben kleine bladeren. In de zomer verschijnen mijn mooie roze tot rozerode bloemen. Ik heb ook de typische bloem van een vlinderbloemige en mijn bloemen worden vanwege het stuifmeel graag bezocht door hommels en grotere bijen. Deze insecten nemen ook pollen mee – die via een ingenieus pompmechanisme uit de rijpe helmhokken wordt geperst. Bij een bezoek aan een volgende bloem wrijven zij deze pollen weer af tegen de stampels. Na deze bevruchting ontwikkelt de peulvrucht zich tot een lengte van 6-10 mm.

Ik groei in licht vochtige tot droge, matig voedselrijke graslanden op vaak kalkrijke bodem. Daar groei ik van nature tussen onder andere wilde marjolein, knooppkruid en beemdtkroon. In tuinen ben ik bijvoorbeeld goed te combineren met veldsalie, duifkruid, geelgroene vrouwenmantel, hemelsleutel, beemdooievaarsbek, wilde marjolein, gewone margriet en knooppkruid.

VOLGENDE MAAND Echte gamander (*Teucrium chamaedrys*).

De eerste
groene vruchten
groeien aan de
tomenplanten.

Als tuinier moet je
beschikken over een
forse dosis geduld.

Natuurlijk, je zou naar

het tuincentrum of een kwekerij
kunnen gaan en daar al je eetbare
planten kant-en-klaar kopen – en
ook ik koop zeker af en toe een
nieuw plantje – maar de charme
zit hem voor mij vooral in het zelf
kweken. Waarom? Voor mij voelt
het zelf opkweken van een plant
uit een zaadje of pootgoed als
een heel persoonlijke kennis-
making. Je leert een plantje op
deze manier namelijk heel goed
kennen – van het eerste groen
boven de grond tot de kiemblad-
jes en de eerste echte blaadjes,
tot de snelheid waarmee de plant
groeit, hoe goed hij tegen kou,
nattigheid en schaduw kan ...
Elke plantensoort heeft een
eigen persoonlijkheid.

Zo blijkt mijn knoflook een
onverzettelijke plant. In het najaar
gingen de teentjes de grond in,
maar toen de winterregen de
tuin veranderde in een modder-
poel, vreesde ik dat alle teentjes
zouden weggroten. Maar nee, in
het voorjaar groeiden de planten
almaar steviger – tot eindelijk in
juni het loof begon te vergelen en
om te vallen. Dat is het teken dat
de knoflook klaar is om gerooid te
worden. Met een spitvork is het
overigens even een klus om de
bollen uit de keiharde, droge klei
te tillen, maar het resultaat mag
er zijn: genoeg knoflookvoorraad
voor de rest van het jaar!

Direct de grond in

Nu de knoflook geoogst is, komt
er plek vrij voor wat anders:
bloemen! De strobloemen die ik
eerder thuis heb opgekweekt,
kunnen de grond in. Deze
bloemen zijn niet alleen prachtig,
maar ook perfect om te drogen.
Hun papierachtige bloembladjes
houden de kleur zeer lang vast,
en dus zijn ze een uitstekende
keuze om het zomergevoel
de hele herfst en winter vast
te houden – tot de volgende
verse lading strobloemen
zich aandient.

Helga's moestuin

De eerste oogst

Na maanden van voorbereiding is het eindelijk
zo ver: redacteur **Helga Kluiter** wordt in haar
volkstuin beloond met de allereerste oogst.

LINKS EN BOVEN: Half juni laten de bonen hun eerste blaadjes zien, twee weken later zijn ze hard op weg naar de nok van de klimconstructie.

ONDER: De akkerwinde duikt overal op, dus regelmatig wieden is een must.

Checklist

- ☐ Zaai grote zaden zoals bonen rechtstreeks in de vollegrond als je het aandurft. Zo niet, zaai ze dan voor in zaaitrays.
- ☐ Vul plekken die leeggekomen zijn na het oogsten met nieuwe planten.
- ☐ Geef bij droogte regelmatig water. Op kleigrond hoef je over het algemeen minder water te geven dan op zandgrond.
- ☐ Wied regelmatig onkruid, zodat alle water en voedingsstoffen naar je groenten gaan. Gras kun je eventueel kortwieken en met de halmen je paden bedekken.
- ☐ Verwijder bij tomaten regelmatig de zijscheuten in de oksels (tussen de stam en zijtakken). Zo blijft er meer energie over voor de vruchten in plaats van het loof.
- ☐ Vergeet niet af en toe even te genieten van alles wat groeit, bloeit en je tuin bezoekt!

Leeuwenbekjes en cosmea's zorgen voor prachtige kleuren.

De eerste geogoste knoflook hangt te drogen in de zon.

Omdat onder andere slakken de volkstuin net zo'n fijne plek vinden om te vertoeven als ikzelf, heb ik vrijwel al mijn planten voorgezaaid in zaaitrays. Wat ik wel rechtstreeks zaai begin juni: de sperziebonen en snijbonen. Van wat wilgentegen heb ik een klimconstructie geïmproviseerd, en aan de voet van elke tak stop ik drie zaden in de grond: stokslaboon 'Neckargold' (met gele peulen) aan de ene kant, stoksni-

boon 'Helda' aan de andere kant. En dat werkt: in mum van tijd ontkiemen de zaden en weten ze hun weg naar boven te vinden.

Zomerse uitdagingen

Door het warme weer groeien de tomaten hard en verschijnen zelfs al de eerste groene vruchten aan de tomatenplanten. Doordat de planten zo snel groeien, krijgen de zijscheuten (dieven) soms meer tijd om groter te worden

dan de bedoeling was ... Dat is meteen dus een nadeel van het hebben van een volkstuin die niet naast de achterdeur ligt: je ziet het minder snel als er problemen zijn. En ook: bij droogte regelmatig en voldoende water geven is een hele uitdaging.

Een andere uitdaging is het onkruid. Vooral de akkerwinde laat zich steeds meer zien en probeert zich om mijn snijbiet te slingeren. Regelmatig uittrekken

om te voorkomen dat hij mijn planten overwoekert is dus geen overbodige luxe.

Tussen het onkruid wieden, dieven en water geven is het inmiddels ook genieten van de eerste bloemen van de leeuwenbekjes en cosmea's. Terwijl de bijen en vlinders mijn bloemen bezoeken geniet ik extra van de lange zomeravonden – geduldig wachtend op wat er de komende maanden nog komen gaat.

Save the date!

Ambachtelijke Plantenmarkt 2024

Landgoed DE WIERSSSE

Het prachtige Landgoed de Wiersse is waar het allemaal gaat gebeuren. Op deze dag zullen er ook rondleidingen plaatsvinden over heel het landgoed.

Meer informatie over Landgoed de Wiersse:

www.dewiersse.com

De Ambachtelijke Plantenmarkt is dé plek waar gepassioneerde kwekers van duurzame planten en bijzondere tuinbenodigdheden verzameld zijn – een waar paradijs voor plantenliefhebbers.

En vanwege het grote enthousiasme vorig jaar, vindt de Ambachtelijke Plantenmarkt dit jaar op twee dagen plaats. Zet **zaterdag 28 en zondag 29 september** alvast in je agenda, want dit jaar kun je je verheugen op een nog uitgebreider aanbod!

Achter de schermen wordt er heel hard gewerkt aan de komende, tweede editie van de Ambachtelijke

Plantenmarkt. De kwekers van vorig jaar zijn er weer allemaal, en je komt er dit jaar ook nog nieuwe kwekers tegen, zelfs van over de grens. In een golfkarretje wordt druk het terrein over geraced om de indeling te bepalen, de kwekers zijn al maanden aan de gang om de planten op te kweken die meegaan, en de redactie maakt alweer stiekem verlanglijstjes met planten die ze graag willen aanschaffen dit jaar. Onze abonnees melden zich in groten getale om door ons verwelkomd te worden en een uur eerder naar binnen te kunnen. Al met al lijkt het de opmaat naar een geweldig weekend. We hebben er zin in en kunnen niet wachten jullie te zien!

Jasper Helmantel, kweker Cruydt-Hoeck: "De Ambachtelijke Plantenmarkt is een waardige opvolger van Bingerden, en heeft alles in zich een jaarlijks terugkerend plantenfestijn van de liefhebber te worden. Wij kunnen niet wachten!"

Speciaal voor abonnees!

We zijn blij zijn met onze abonnees, daarom bieden we een aantal speciale tickets aan. Met deze tickets kun je als abonnee al om 10.00 uur naar binnen, een uur eerder dan de reguliere openingstijd van 11.00 uur! Je mag voor een tuinmaatje een extra ticket kopen om samen vroeg naar binnen te gaan. Eén van jullie moet abonnee zijn. Deze speciale kaartjes zijn bijna uitverkocht, dus wees er snel bij! Je koopt ze hier: dewiersse.com/vroegetoegang

In het kort

Wanneer: 28 en 29 september 2024

Waar: Wiersserallee 9,
7251 LH Vorden

Hoe laat: 11:00 - 16:30 uur

Toegang: 10,- (zomerkorting)
12,50 (laatste kans)

Gratis voor jongeren onder de 16 jaar.

Voor tickets en meer informatie ga naar:

www.dewiersse.com/plantenmarkt

Alies Natuurlijk; "Op een sprookjesachtige locatie brengen we duurzame, onbespoten planten uit heel het land bij elkaar. Hiermee hebben we niet alleen een mooie dag samen, maar maken we ook het statement dat het kan, echt duurzame, mooie planten kweken en kopen".

Aan de slag

Er is altijd genoeg te doen in de tuin, maar de taken verschillen per seizoen. In deze rubriek vind je alle tuintaken die handig zijn om deze maand uit te voeren. Loop de handige checklists na en hou zo makkelijk je tuin bij.

Deze maand

- 102 Algemene tuintaken**
Zet siergras aan de potrand en bescherm je planten tegen slakken.
- 105 Adams tuintaak van de maand**
Geef je borders een opknapbeurt.
- 106 Bloemen**
Plant heesters in potten en zaai tweejarige muurbloemen.
- 108 In de kas**
Plant aubergines en steun meloenen.
- 110 Groente & fruit**
Pot zaailingen van basilicum op en wied onkruid rond uien.

Blijf bloembakken water geven

Bloembakken die je aan de vensterbank hebt opgehangen zijn vaak smal, en hebben weinig potgrond. Als die bakken vol planten staan, absorberen de wortels water sneller en drogen

ze veel sneller uit dan wanneer ze in grotere potten staan.

Check regelmatig met je vinger of de potgrond droog is en richt het water bij het gieten op de potgrond en niet op de bladeren.

Droogtebestendige planten zijn voor bloembakken het meest geschikt, maar als een plant het moeilijk heeft, geef hem dan een grotere pot. De andere planten zullen het gat al gauw opvullen.

Controleer bloembakken regelmatig en richt water rechtstreeks op de potgrond.

Keren zorgt dat de compost op de optimale temperatuur blijft.

Controleer en keer compost

Keer de composthoop, zodat het koele materiaal van de buitenkant in het midden terechtkomt. De hoop wordt het warmst in het midden als de bacteriën het materiaal verteren, maar als de hoop eenmaal verteerd is, koelt hij weer af.

Het composteren blijft langzaam doorgaan doordat wormen en kevers het materiaal mengen.

Geef de composthoop als je hem gekeerd hebt water, bedek hem met een laag isolerend textiel of karton en laat dan de bacteriën de rest doen.

TIP

Als de bloemen van riddersporen beginnen te verwelken, snoei de hele plant dan terug. Zo stimuleer je frisse, nieuwe groei. Snoei de bloemstengel met een schone, scherpe snoeischaar terug tot net boven de grond en geef ruim water en een mulch als de grond erg droog is.

STAP VOOR STAP Zet siergras aan de potrand

Zorg voor contrast door langs de rand van een gemengde pot siergrassen te zetten. Bloemen kunnen tegen het verticale blad leunen, waardoor één geheel ontstaat. Groenblijvende zegge is geschikt, maar laat die niet uitdrogen.

1 Geef de pot een half uur voor het planten een dompelbad in een emmer water, als de wortelkluit nog te droog is.

2 Maak ruimte aan de rand door tot de bodem wat potgrond te verwijderen, maar denk aan de wortels van andere planten.

3 Duw de potgrond rond de plant terug en begiet de pot, zodat de planten zich weer kunnen vestigen.

Haal cosmea's voorzichtig uit hun pot en plant ze meteen op een zonnige plek.

SNELLE OPLOSSINGEN

Verhuis uitgebloeide primula's in potten naar een eigen plekje in de tuin. Plant ze uit in een border in de halfschaduw en vul hun vrijgekomen plek in de pot op met zomerbloeiende eenjarige of sla.

Checklist

- ☐ Schoffel eenjarig onkruid, zoals klein kruiskruid en kleine veldkers, weg voor het bloeit en zaad zet.
- ☐ Bescherm jonge uitlopers van nieuwe vaste planten tegen slakken met scherp zand of steentjes.
- ☐ Snoei krachtig bloeiende, omgevallen winterharde geraniums terug.
- ☐ Verwijder onkruid van het vijveroppervlak.
- ☐ Vul het water in vogelbadjes aan.
- ☐ Meng grasmaaisel met snoeisel of papiersnippers en voeg toe aan de composthoop.

Plant cosmea uit

Cosmea die je in het voorjaar binnen hebt voorgezaaid, kun je nu veilig uitplanten. Kies een zonnige plek uit en bewerk plantgaten voor door een handje goed verteerde compost door de grond te mengen.

Haal de planten voorzichtig uit hun pot en zet ze meteen in de gaten.

Druk de grond rond de planten aan, met een kuiltje rond de voet zodat water rechtstreeks naar de wortels vloeit. Geef royaal water

na het planten en opnieuw in droge perioden.

Cosmea's worden volle planten, dus zet ze 30 cm uit elkaar, zodat je aantrekkelijke pollen met bloemen en geveerd blad krijgt.

Maak meer ruimte voor planten

Als je op de grond niet meer genoeg ruimte hebt voor je planten, maak dan gewoon gebruik van de zijkanten van je schuur! Groene, levende muren zijn helemaal hip en je schuur is de perfecte kandidaat hiervoor.

Hang er bijvoorbeeld potten of groeizakken aan, of bevestig goten en planken die je kunt vullen met potten. Daarin kun je seizoensplanten, kruiden, snelgroeiende groenten of zelfs vaste planten in kwijt.

Geef lelijke dakgoten een leuk kleurtje en gebruik ze als plantenbak.

Geef potten traag werkende mest

Voeg wat mestkorrels met vertraagde afgifte toe aan potten, bakken en hangmanden.

Het buitenlaagje van deze korrels geeft gedurende een bepaalde tijd (soms weken, soms het hele groeiseizoen) voedingsstoffen af.

Meng de korrels door de potgrond bij het planten of strooi ze op het oppervlak als de planten al in hun potten staan. Tot blokjes samengeperste mestkorrels duw je makkelijk in de potgrond. Alle mestkorrels hebben water en warmte nodig om hun voedingsstoffen af te geven.

Traag werkende mest geeft voedingsstoffen af aan planten.

De diversiteit aan planten en dieren neemt toe als je stukken gras laat staan.

Laat lang gras staan

Maai paden, maar laat het gras eromheen groeien. Zo bevordert je de diversiteit aan planten en dieren in de tuin. Als je genoeg ruimte hebt, kun je zowel een

strak gazon hebben als een stuk met lang gras onder bomen en in delen voor tuindieren.

In ongemaaid gras steken bloeiende planten nu al de kop op en

dat worden er elk jaar meer. Dat trekt insecten en bestuivers aan, gevolgd door vogels die jonge insecten en later in de zomer zaden van zaadhoofden eten.

Groente die je binnen opkweekt en later uitplant is beter bestand tegen slakken-schade.

Bescherm je planten tegen slakken

Schade aan gewassen en sierplanten kun je vaak met biologische methoden voorkomen. Denk bijvoorbeeld aan biervallen, nematoden (aaltjes), het stimuleren van natuurlijke vijanden zoals vogels, en planten binnen opkweken voor je ze uitplant. Biervallen kun je maken van een leeg yoghurtzak dat je ingraaft in de grond en half vult met bier. Vogels lok je de tuin in met nestkasten en heel veel verschillende bomen en heesters. Als je groenten binnen opkweekt en pas buiten zet als het stevige, volle planten zijn, zijn ze beter bestand tegen aanvallen van slakken.

Checklist

- ☐ Verplant spruitjes en binnen gekweekte sperziebonen en suikermais.
- ☐ Blijf uien en sjalotten water geven bij droogte.
- ☐ Snoei pruimen.
- ☐ Verwijder spiraalwier uit vijvers.
- ☐ Dun pastinaakzaailingen uit tot tussenruimtes van 15 cm.
- ☐ Kop zo nodig rozen, waarbij je ze terugsnoeit tot het eerste naar buiten gerichte vijfblad.

Knap borders nu op zodat nieuwe bloemen een optimale start krijgen.

Geef je borders een opknapbeurt

Met een paar simpele klusjes blijven je borders er de rest van de zomer (en daarna) fris uitzien en volop in bloei. Veel borders zijn in juni op hun hoogtepunt, maar ogen vermoeid in juli als alle planten aan hun lot worden overgelaten. Als je uitgebloeide bloemen, onkruid, grillige stengels en oud blad verwijdert, ziet je border er meteen beter uit en er is nog genoeg tijd voor nieuwe uitlopers en bloemen om de border een tweede leven te geven.

Behalve snoeien, steunen en koppen kun je ook gaten opvullen met nieuwe planten om je borders meteen extra kleur te geven. Geef nieuwe planten ruim water en breng rond de voet van de plant een 5 cm dikke laag aan van goed verteerde compost of turfvrrije potgrond om vocht vast te houden. Geef opnieuw water in warme, droge perioden. Plant niet in heel natte grond of als er erg warm weer wordt verwacht en wacht, als het even kan, met planten tot net voordat het gaat regenen.

STAP VOOR STAP Borders bijwerken

1 Blijf rozen koppen, zodat ze blijven bloeien. Knip ze terug tot net boven het dichtstbijzijnde blad: zo houd je ze netjes en verbeter je de vorm van de plant.

2 Zorg met een grastrimmer voor strakke borderranden. Als je dat regelmatig doet, wortelt het gras niet in je border en blijft deze er goed uitzien.

3 Geef planten die dreigen om te vallen een steun. Knip ze bij of steun ze met kant-en-klare steunen of met bamboestokken en touw eromheen.

4 Knip vroegbloeiende winterharde geraniums, longkruid en vrouwenmantel terug als ze er vermoeid uit beginnen te zien. Snoei ze terug tot de grond.

SNELLE OPLOSSINGEN

Blijf de groeischeuten van fuchsia's nippen om meer zijstelen te stimuleren, waardoor de plant voller wordt en uitbundiger bloeit. Geef je fuchsia voldoende voeding en water en hij blijft bloeien tot de eerste vorst.

Houd de bloemsteel bij het koppen onderaan vast, zodat hij makkelijk loskomt.

Pelargoniums koppen

Controleer wekelijks of je bloemstelen van pelargoniums moet koppen. Houd de bloemsteel onderaan vast, dan kun je hem makkelijk wegtrekken.

Verwijder uitgebloeide bloemen op tijd, zodat de plant meer energie overhoudt voor de groei. Zo krijg je een grotere bloeiende plant.

Pelargoniums reageren goed op regelmatig koppen en zullen al binnen een paar dagen nieuwe bloemen ontwikkelen. Je kunt ze tot ver in de herfst in bloei houden. Gooi de oude bloemhoofden en stengels op de composthoop en geniet ondertussen van het geurende blad.

FOTO'S: SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS; JASON INGRAM

Gebruik voor een heester een pot die anderhalf keer zo groot is als de oorspronkelijke pot.

Plant heesters in potten op het terras

Plant een bloemheester in een pot en geef hem een permanente plek op het terras. Kies een pot die minstens anderhalf keer zo breed en diep is als de pot waar de heester eerder in stond. Gebruik een mix

van gelijke delen turfrijke potgrond en universele potgrond en voeg daar wat mestkorrels aan toe.

Gebruik voor zuurminnende planten zoals *Pieris* speciale potgrond voor zuurminnende

planten. Plant de heester op dezelfde diepte als in zijn vorige pot en geef ruim water. Zet de pot de eerste weken in de schaduw, zodat hij geen last heeft van warme zon terwijl hij aanslaat.

Geef wekelijks tijdens het gieten kaliumrijke voeding.

Geef hangmanden water en mest

Check hangmanden regelmatig en geef ze water als de potgrond droog aanvoelt. Planten in hangmanden staan met veel in weinig potgrond en naarmate ze groeien,

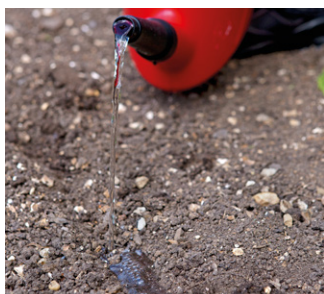
hebben ze meer water nodig. Als het deze maand echt heet wordt, zet je hangmanden dan op de grond in de schaduw tot het afkoelt en geef ze goed water.

Geef wekelijks kaliumrijke, vloeibare voeding en kop de uitgebloeide bloemen regelmatig om de bloei aan de gang te houden.

STAP VOOR STAP

Muurbloemen
zaaien

Zaai nu tweejarige muurbloemen in een kweekbed. Laat ze daar in de zomer groeien en verplaats ze deze herfst naar hun vaste standplaats om daar in de lente te bloeien. Maak je kweekbed in de moestuin of een lege plek in de border. Verplant de bloemen naar borders en voorjaarspotten.

1 Maak een zaaivoor met de rand van een schop en giet water over de bodem met een gieter zonder sproeikop.

2 Zaai de kleine zaadjes zo dun mogelijk. Laat ze niet in groepjes vallen, anders moet je later alleen maar zaailingen uitdunnen.

3 Veeg de aarde terug over het zaad (maximaal 1 cm diep). Druk de grond aan.

Bind uitlopers met zacht binddraad, om ze niet te beschadigen, aan horizontale draden.

Bind uitlopers van klimrozen aan

Leid nieuwe uitlopers van klimrozen langs horizontale draden. Zo stimuleer je de bloei en geef je de plant een aantrekkelijke vorm. Ramblers kun je informeler leiden,

maar ook daarvoor is het goed de uitlopers aan een ondersteunende structuur vast te maken.

Trek de stengel voorzichtig, zodat je hem niet breekt, naar de

steun en bind hem zo ver als je kunt aan zonder de uitloper te beschadigen. Gebruik zacht binddraad, want hard binddraad kan de jonge groei beschadigen.

Geef dorstige lelies voldoende water en controleer ze op leliehaantjes.

Geef lelies in potten water

Zorg dat lelies in potten altijd voldoende water hebben. Ze hebben veel water en daarin opgeloste voedingsstoffen nodig. Check voordat je gaat gieten het gewicht van de pot: soms ziet

potgrond er aan de bovenkant droog uit, maar is hij rond de wortels nog vrij nat.

En als je toch bezig bent, haal dan eventuele rode leliehaantjes weg – die kunnen je lelies decimeren.

Checklist

- ☐ Wied zorgvuldig tussen zaailingen van eenjarigen die je in de vollegrond hebt gezaaid.
- ☐ Vermeerder klimplanten door ze af te leggen: pin stengels vast tegen de grond.
- ☐ Zaai nog één keer winterharde eenjarigen om gaten op te vullen met late kleur.
- ☐ Snoei uitgebloeide vaste planten terug.

Snij blaadjes aan de buitenkant met een schaar of scherp mes af.

Oogst pluksla

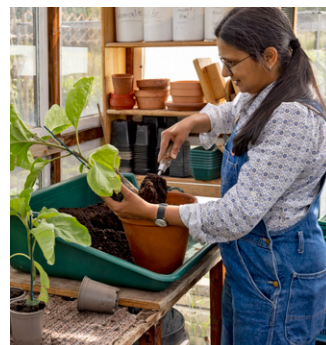
Van pluksla kun je – in tegenstelling tot kropsla – meerdere keren oogsten. Snij de bladeren van de pluksla vanaf de buitenkant af en laat het hart intact, zodat de plant blijft groeien. Als je van elke

plant niet te veel tegelijk oogst en de buitenste blaadjes voorzichtig plukt, kun je er langer van oogsten, bijna de hele zomer. Pluk de blaadjes net voor je ze wilt eten, dan zijn ze kakelvers.

Verwijder, als je klaar bent met plukken, ook meteen al het onkruid dat je rond de buitenste blaadjes tegenkomt en geef de planten royaal water, zodat ze kunnen herstellen.

STAP VOOR STAP Plant aubergines in potten

Zet aubergines in potten in de kas, waar je dankzij de warmte en bescherming gegarandeerd een oogst krijgt, zelfs in een slechte zomer. Nijp het topje van de plant zodat hij meer zijscuuten maakt en voller wordt. Van augustus tot in de herfst kun je aubergines oogsten.

1 Doe gelijke delen gewone potgrond en turfrijke universele potgrond in een pot met een diameter van 30 cm.

2 Zet de plant in het midden, op dezelfde diepte als in de kweekpot, en voeg rondom meer potgrond toe. Druk goed aan.

3 Geef water en controleer elke dag of je bij moet gieten. Overtollig water in de onderschotel houdt de spintmijt op afstand.

PAS OP VOOR mannelijke bloemen aan komkommers

Verwijder eventuele mannelijke bloemen aan komkommerplanten, anders bestuiven ze de vrouwelijke bloemen, waardoor de vruchten bitter worden. Je herkent mannelijke bloemen makkelijk: in tegenstelling tot de vrouwelijke zwellen er geen onrijpe vruchten achter ze op. Ook hebben ze een kortere steel. Wil je zeker weten dat je dit niet hoeft te doen, kies dan een geheel vrouwelijke variëteit.

Bemest planten regelmatig

Voeg eenmaal per week een afgemeten dosis vloeibare voeding toe aan het water in je gieter. Kies voeding voor fruit en bloemen voor vruchtdragende gewassen en bladvoeding voor bladeren.

Zorg dat je planten niet helemaal droog zijn voor je ze vloeibare mest geeft, want dan kunnen ze verschroeien. Geef ze voor de zekerheid de dag voordat je ze bemest water. Geef bladeren geen bladvoeding in de zon, maar bij voorkeur 's ochtends voordat het warm wordt.

Lees de gebruiksaanwijzing voor de juiste dosis.

Een 'waterkraag' zorgt voor genoeg water bij de wortels.

Maak een 'waterkraag'

Maak een groot gat in de bodem van een oude, plastic pot en een snee in de zijkant, zodat je de pot kunt openduwen en rond de stengel van een plant op de grond kunt zetten. Zo wordt water rechtstreeks naar de wortels

geleid. Controleer of het water er niet te lang in blijft staan, anders kan de stengel gaan rotten.

Deze 'kraag' is vooral handig wanneer je vloeibare voeding geeft en planten in kweekzakken water geeft.

Steun meloenen

Bind de eerste uitlopers van meloenplanten aan stokken, zodat ze de goede kant op gaan voordat de groei versnelt en de planten beginnen te klimmen. Zet de stok schuin tegen een sterke trellis of steun van netten.

Beperk het aantal zijstelen, want de komende weken zal de plant harder gaan groeien. Bind met zacht touw de overige uitlopers losjes aan, zodat de stengels niet beschadigd raken naarmate ze dikker worden.

Leid hechtranken zodat ze langs hun steunen omhoog groeien.

Checklist

- ☐ Neem stekken van pelargoniums en fuchsia's, die je volgend jaar kunt uitplanten.
- ☐ Laat kasramen overdag open, maar sluit ze 's nachts.
- ☐ Verpot en verspeen zaailingen voor ze lang en slungelig worden.
- ☐ Wied onkruid tussen de tegels in je kas voordat het zaad zet.
- ☐ Blijf scheutstekken nemen van jonge uitlopers van heesters.

Toppen zorgt voor vollere planten met meer bloemen.

Chrysanten op tijd toppen

Top chrysanten nu om een vollere groei en meer bloeiende uitlopers te stimuleren. Zo verwijder je ook sapzuigende insecten, zoals bladluizen, die zich aan de zachte delen van de plant tegoed doen. Je stimuleert er ook zijstelen mee, die je kunt nijpen om de plant compacter te maken.

Doe dit voor 21 juni – de langste dag – want zodra de dagen korter worden, ontwikkelen zich bloemen aan alle uitlopers. De bloeitijd hangt af van de variëteit, maar meestal bloeien ze van eind augustus tot en met november.

Werk zo nodig vanaf een plank, zodat de grond niet dichtslaat, twee tot drie dagen nadat het geregend heeft.

Dun rijen rode bieten uit

Zaailingen van rode bieten hebben genoeg ruimte nodig om op te zwel-len, dus dun ze nu uit. Duw je vingers plat op de grond rond de zaailing die je wilt houden, zodat de wortels niet verstoord worden. Pak dan de

zaailingen in de buurt onderaan vast en trek ze voorzichtig uit de grond. Geef de zaailingen eerst 5 cm tussenruimte. Herhaal het uitdunnen na een paar weken en geef ze dan 10 cm tussenruimte.

De eerste zaailingen die je weg-haalt, kun je wassen en toevoegen aan salades. De tweede lichter geeft je een oogst van malse baby-bietjes. Geef de rij bieten na het uitdunnen water.

PAS OP VOOR bloedblaarluis

Bloedblaarluizen voeden zich met het sap van uitlopers en zitten vaak onder blaadjes. Je kunt ze afspoelen, maar omdat ze voor de bessen zelf geen kwaad kunnen, kun je ze ook overlaten aan lieveheersbeestjes en zweefvliegen – die eten ze op en groeien ervan.

TIP

Wortelen doen er na het ontkiemen 50-80 dagen over om te rijpen. Veeg de grond rond je wortelen voorzichtig opzij om te controleren hoe dik ze zijn. Met een diameter van 2,5 cm zijn ze oogstrijp.

STAP VOOR STAP Zaailingen van basilicum oppotten

Nu het maximaal lang licht is en de temperaturen hoger zijn, kun je basilicum volledig buiten kweken. Als je elke keer dat je wat voor de keuken oogst de stengels terugknipt tot een knoppenpaar, kun je de hele zomer blijven oogsten.

De basilicumplanten worden vanaf nu voller en blijven goed groeien tot het in de herfst weer kouder wordt. Ze zullen rijkelijk blijven groeien als je ze wekelijks stikstofrijke voeding geeft.

1 Neem een bak met zaailingen die aan elke stengel drie bladparen hebben en elkaar nu verdrukken. Geef de planten een uur of twee voordat je ze oppot water.

2 Vul potten tot ongeveer de helft met turfvrije universele potgrond. Zet er kleine bosjes zaailingen in, voeg potgrond toe en druk die aan.

3 Geef de planten water en zet ze op een zonnige, beschutte plek. Basilicum groeit het best op een lichte, warme plek, dus hoe warmer, hoe beter.

Checklist

- ☐ Zet feromoonvallen ter bescherming tegen fruit- en pruimenmotten.
- ☐ Geef fruitbomen die je afgelopen winter geplant hebt water, vooral als het warm en droog is.
- ☐ Bescherm zomerframbozen met netten tegen vogels.
- ☐ Oogst tuinbonen als de bonen nog vers en mals zijn.
- ☐ Rooi vroege aardappelvariëteiten als ze in bloei staan.
- ☐ Zaai knolvenkel, rode biet, wortel, snijbiet, sperziebonen, sla en radijs.

20
MINUTEN
OVER

Plant late koolsoorten voor de herfst en winter of spruitjes uit in een stukje stevige grond dat veel zon krijgt.

Als je ze niet zelf gezaaid hebt, kijk dan of tuincentra of kwekerijen jonge plantjes hebben. Druk de grond rond de planten stevig aan en bescherm ze met een (vogelvriendelijk) net tegen vogels. Duiven kunnen je oogst in een mum van tijd ruïneren als ze de kans krijgen.

Zaailingen van eenjarig onkruid groeien hard bij warm, vochtig weer.

Wied rond uien

Houd uien onkruidvrij zodat ze krachtig kunnen groeien. Dat kun je het beste met de hand doen. Met een schoffel beschadig je al gauw de ondiepe wortels, die zich net onder de oppervlakte uitspreiden.

Wied eerst tussen de rijen en vervolgens tussen de planten.

Houd de uien onderaan het loof met je ene hand vast en trek met je andere hand het onkruid dicht bij de bol uit de grond, zonder de plant te verstoren.

Als je dit elke week doet, is het onkruid nooit zo diepgeworteld dat het de uien verstoort.

Prei op een bewolkte dag planten geeft de zaailingen minder stress.

Zet prei op zijn definitieve standplaats

Prei heeft veel voedingsstoffen nodig, dus plant zaailingen uit in grond die je hebt voorbereid met organisch materiaal.

Knip de wortels van de zaailingen terug tot 1 cm. Als je de bladtopen terugknijpt, stimuleer je nieuwe

groei vanuit het hart van de plant. Maak gaten van 10 cm diep met een tussenruimte van 15 cm en zet in elk gat één zaailing.

Je hoeft de grond niet terug te vegen, maar het geeft niet als er aarde in het gat valt. Geef water.

Oogst kruiden

Knip verse kruiden regelmatig, zodat ze blad blijven aanmaken in plaats van zaad zetten. Eenjarige kruiden zoals koriander en dille zullen na een of twee keer oogsten altijd gaan bloeien, maar de groei wordt verlengd door regelmatig gieten en warme zomernachten.

Plan meerdere zaairondes gedurende de zomer. Snoei houtige kruiden zoals salie, tijm en rozemarijn om meer jonge groei te stimuleren. Ook die zullen al gauw gaan bloeien. Gebruik de bloemen als smaakmakers en garnering in salades.

Oogst van onderaf om nieuwe bladgroei te stimuleren.

Volgende maand

- ☐ Knip wat stengels van bloeiende lavendel af om te drogen.
- ☐ Bemest dahlia's en bind ze aan naarmate ze groeien.
- ☐ Leid komkommers.
- ☐ Zaai nog wat late erwten en dwergsperziebonen.

Klantenservice

Wil je abonnee worden of heb je vragen over je abonnement? Op onze website vind je antwoord op de meeste vragen.

[www.gardenersworldmagazine.nl/
contact](http://www.gardenersworldmagazine.nl/contact)

Wist je dat je tegenwoordig eenvoudig zelf je adres kan wijzigen? Ga naar www.gardenersworldmagazine.nl/adreswijzigen om je nieuwe adres door te geven. Het nieuwe adres wordt vervolgens automatisch in ons systeem gewijzigd.

Telefoon

We zijn er maandag tot en met vrijdag van 09.00 tot 17.00 uur om je vragen te beantwoorden.
+31 (0)24-2027 827

E-mail

Stel je vraag per e-mail aan een van onze service medewerkers.
[klantenservice@
gardenersworldmagazine.nl](mailto:klantenservice@gardenersworldmagazine.nl)

ABONNEMENTSINFORMATIE Gardeners' World kost € 6,99 per nummer. De abonnementsprijs is in Nederland € 72,50 en in België € 75,50 (12 nummers). Deze prijs geldt bij betaling per automatische incasso. Voor betaling via een (digitale) factuur geldt een toeslag van € 2,50. Je kunt eenvoudig een machtiging afgeven via www.magazineshop.nl/machtigen. Abonnementen worden automatisch verlengd, tenzij anders vermeld. Het opzeggen van een abonnement kan eenvoudig telefonisch via +31 (0)24-2027827 of per mail via klantenservice@gardenersworldmagazine.nl.

BBC

Gardeners' World

Gardeners' World is een uitgave van F&L Media B.V.

in licentie van BBC Studios

Hoofdredacteur Anne Wiegers

Redactie Iona van den Dries, Jos Heijmans, Govert de Jong en Helga Kluiters

Met medewerking van Berthe Bogers, Milly Born, Julie Deman en Michiel Dewey (De Verwildering), Jaap Molenaar (De Bijenstichting), Stichting NL Bloeit! en redactie Gardeners' World UK

Art Direction Nick Groenewold

Vormgeving Mylène Nales, Tom Gerrits, Lisanne Cobussen, Susan Gerbrands-Derksen, Ferry Dorrestein en Ellen Willemsen

Sales Gavin Woesthoff +31 (0)6 20509854
gwoesthoff@fnl.nl

Marketing Anouk Tolboom +31 (0)24 2404595
atolboom@fnl.nl

Drukkerij Senefelder Misset Doetinchem B.V.

Vragen aan de redactie

Heb jij opmerkingen, suggesties of vragen aan de redactie? redactie@gardenersworldmagazine.nl

Nieuwsredactie / Pers

redactie@gardenersworldmagazine.nl of het onderstaande adres o.v.v. redactie Gardeners' World Jonkerbosplein 52, 6534 AB Nijmegen

F&L Media

COPYRIGHT Alle rechten van dit materiaal behoren toe aan Immediate Media Co. Limited en mogen niet worden herdrukt of hergebruikt, in welke vorm dan ook, zonder uitdrukkelijke schriftelijke toestemming. Het auteursrecht op deze uitgave en op daarin verschenen artikelen wordt door de uitgever voorbehouden. Het verlenen van toestemming tot publicatie in de gedrukte uitgave houdt in dat de auteur de uitgever, met uitsluiting van ieder ander onherroepelijk machtigt de bij of krachtens de auteurswet door derden verschuldigde vergoedingen voor kopiëren te innen en dat de auteur alle rechten overdraagt aan de uitgever, tenzij anders bepaald. Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen, vernoemd of gekopieerd zonder uitdrukkelijke schriftelijke toestemming van de uitgever. De uitgever stelt zich niet aansprakelijk voor eventuele onjuistheden die in deze uitgave zouden kunnen voorkomen.

BBC Gardeners' World magazine is published by F&L Media B.V. under licence from BBC Studios, Television Centre, Wood Lane, London W12 7TQ. The Gardeners' World logo and the BBC Blocks are the trade marks of the British Broadcasting Corporation. Used under licence. © Immediate Media Company Limited. All rights reserved. Reproduction in whole or part prohibited without permission.

Gardeners' World
Managing Director - Catriona Bolger
Head of Content - Kevin Smith

Immediate Media Co Ltd
Chairman - Martin Weiss
CEO - Tom Bureau
Director of International Licensing and Syndication - Tim Hudson
International Partners Manager - Molly Hope-Seton

BBC Studios, UK Publishing
Chair, Editorial Review Boards: Nicholas Brett
Managing Director, Consumer Products and Licensing - Stephen Davies
Director, Magazines and Consumer Products - Mandy Thwaites
Compliance Manager - Cameron McEwan
UK.publishing@bbc.com
www.bbci.com

juni Groeigids

Zaai nu langzaam groeiende wintergewassen, erwten, bonen en zomerse bladgroenten.

Binnen zaaien **Buiten planten/zaaien** **Oogsten**

De beste keuzes voor juni		jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
	Dille Je kunt de bladeren, bloemen en zaden oogsten. Dille bevat vitamine A, C en mangaan. Goed te gebruiken in salades en sauzen.												
		Tips Zaai in vochtige, goed doorlatende grond in de volle zon. Wordt niet graag verplaatst omwille van zijn penwortel. Zaai ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 15 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen											
	Erwten Klein en krachtig! Erwten zitten boordevol proteïne en vezels. Ook bevatten ze mineralen die kunnen helpen bij het verlagen van de bloeddruk.												
		Tips Geef regelmatig water tijdens de bloeiperiode voor grotere oogst. Bescherm met fijnmazig net tegen vogels. Zaai ↓ 3 cm diep Afstand ↔ 30 cm uit elkaar ↗ Rijen even breed als maximum hoogte											
	Haricots verts Bevat vitamine K, wat helpt bij wondheling en tegen bloedproppen. Ook zorgt kalium voor sterke, gezonde botten.												
		Tips Dwergvarianten groeien sneller en zijn ideaal bij weinig ruimte. Klimvarianten krijgen meer peulen en moet je ondersteunen. Zaai ↓ 5 cm diep Afstand ↔ 15 cm uit elkaar ↗ 25 cm tussen rijen											
	Komkommers Hydraterend en calorie-arm. Naast uitstekende groente voor salades, kun je ze ook innemen, verwerken in tzatziki en zelfs blancheren.												
		Tips Zorg dat je een variant kiest die buiten kan groeien en zet ze op een heel warme, zonnige plek. Bewater regelmatig. Zaai ↓ 2 cm diep Afstand ↔ 15 cm uit elkaar ↗ 60 cm tussen rijen											
	Koolrabi Bevat zowel fermenteerbare als niet-fermenteerbare vezels. Dit is goed voor het verteringssysteem en darmflora.												
		Tips Houd de grond altijd vochtig en onkruidvrij. Je kunt ze het beste toedekken met een vliesdoek tegen de koolwortelvlieg. Zaai ↓ 2 cm diep Afstand ↔ 20 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen											
	Radijs Net zoals bij andere planten uit de Brassica-familie bevat radijs componenten die mogelijk bescherming bieden tegen kanker.												
		Tips Zaai om de paar weken voor een doorlopende oogst. Kies een zonnige, open plek. Gebruik jonge blaadjes in salades. Zaai ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 10 cm uit elkaar ↗ 15 cm tussen rijen											
	Savooiekool Bevat verbindingen die beschermen tegen kanker en ook gunstig kunnen zijn voor het verteringssysteem. Ook zouden deze bijdragen aan een gezond hart.												
		Tips Zaai binnen voor in zaaitrays. Poot ze buiten nadat ze enkele echte bladeren hebben ontwikkeld. Bescherm onder vliesdoek. Zaai ↓ 2 cm diep Afstand ↔ 45 cm uit elkaar ↗ 60 cm tussen rijen											
	Snijbiet Een bron van magnesium, kalium en ijzer. De milde bladeren van de snijbiet zijn heerlijk in omeletten, salades, soepen en stoofpotten.												
		Tips Voeg voordat je gaat zaaien compost toe om vocht vast te houden. Als de groei afneemt kun je stikstofrijke voeding geven. Zaai ↓ 2 cm diep Afstand ↔ 20 cm uit elkaar ↗ 40 cm tussen rijen											
	Venkel Deze smakelijke groente bevat veel kalium en is een bron van nitraten. Venkel helpt bij het verlagen van hoge bloeddruk.												
		Tips Mulch de bodem om vocht vast te houden. Aard tijdens de groei de stengelbasis aan om de knol te verbleken. Zaai ↓ 2 cm diep Afstand ↔ 30 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen											
	Wortels Rijk aan vitamine A, in vorm van bèta-caroteen. Oogst vroeg, borstel ze goed schoon en eet met schil.												
		Tips Verwijder onkruid voorzichtig om de wortels te beschermen. Begiet alleen in droge periodes; te veel water moedigt bladgroei aan. Zaai ↓ 1 cm diep Afstand ↔ 10 cm uit elkaar ↗ 30 cm tussen rijen											

Volgende maand

Het julinummer ligt vanaf **25 juni** in de winkel.

Tijd voor tuinkruiden

Monty vertelt hoe je de lekkerste tuinkruiden kweekt.

Houd vorstgevoelige planten in topvorm met de tips van Adam.

Met de snoeitips van Frances krijg je een rijkere oogst van je aubergines.

Alan helpt je bij het biologisch oplossen van zomerse tuinproblemen.

FOTO'S: SARAH CUTTLE; JASON INGRAM

6,99

Bestel het volgende nummer
vóór 10 juni met
GRATIS VERZENDING
Ga naar [gardenersworld
magazine.nl/voorverkoop](http://gardenersworldmagazine.nl/voorverkoop)

Mis geen nummer meer!

Neem nu een abonnement en krijg voortaan elke uitgave van Gardeners' World automatisch in je brievenbus.

Ga naar www.gardenersworldmagazine.nl/abo
of bel gratis naar **+31 (0)24 2027 827**

Gardeners'
World magazine

31 MAY 01,02 JUNE - 2024
Outdoor Garden Festival

HEX

Info & tickets www.hex.be

Kasteel HEX
3 8 7 0
Heers Heeks

Responsible
Editor:
Ghislain
d'Ursel

Poster
designed by:
Atelier
Antoine
Henriot

 EDEN
MAGAZINE

LANDSHAPERS

CHAMPAGNE
TAITTINGER
Reims

SUBSTRAL
Naturen

KUPERS TUINREIZEN

Tuinreis Sussex en Kent

4 dagen
525.-
halfpension

Vertrek: donderdag 18 juli 2024

Ontdek de prachtige tuinen van de graafschappen Sussex en Kent, gelegen in het schilderachtige zuidoosten van Engeland. Deze reis brengt u naar enkele van de meest iconische tuinen!

Programma:

Dag 1: Godinton House Gardens

Dag 2: Wakehurst Place en Nymans Garden

Dag 3: Great Dixter en Sissinghurst Castle

Dag 4: Great Comp Gardens met *cream tea*

Inbegrepen:

- ✓ 3 maal ontbijt
- ✓ 3 maal 3-gangen diner
- ✓ Verblijf in 4-sterrenhotel Holiday Inn Maidstone Sevenoaks
- ✓ Overtocht per ferry, incl. voucher voor hapje en drankje
- ✓ Reis per luxe Comfort Class touringcar en begeleiding door deskundig chauffeur

Opstapplaatsen: Apeldoorn, Utrecht, Zwolle, Breda, Eindhoven, Gent (BE), Hazeldonk, Weert

4-daagse Buckingham & RHS festival

Vertrek: 4 juli 2024 - **€ 539,-**
4-sterrenhotel, halfpension, overtocht (trein heen, ferry terug), reis per Comfort Class touringcar, tuinexcursieprogramma

4-daagse Tuinreis Zeeland

Vertrek: 4 juli & 22 aug. 2024 - **€ 499,-**
4-sterrenhotel, halfpension, reis per Comfort Class touringcar, tuinexcursieprogramma

5-daagse Tuinreis Berlijn

Vertrek: 19 juni & 31 juli 2024 - **€ 495,-**
4-sterrenhotel in het centrum van Berlijn, ontbijt, reis per Comfort Class touringcar, tuinexcursieprogramma

6-daagse Tuinreis Cotswolds

Vertrek: 18 juni & 6 aug. 2024 - v.a. **€ 775,-**
Goed 3-sterrenhotel, ontbijt, 3-gangen diners, overtocht, reis per Comfort Class touringcar, tuinexcursieprogramma

Alle tuinreizen

Scan de QR code met de camera van uw telefoon om ons gehele aanbod te zien:

Exclusief: calamiteitenfonds en boekingskosten (€ 22,50 per boeking + € 5,- SGR toeslag p.p.). Tuinentrekgelden. Prijzen p.p. in een tweepersoonskamer. Drukfouten voorbehouden.

Bestel onze brochure **GRATIS** op onze website
www.kuperstuinreizen.nl of bel 045 8200 908